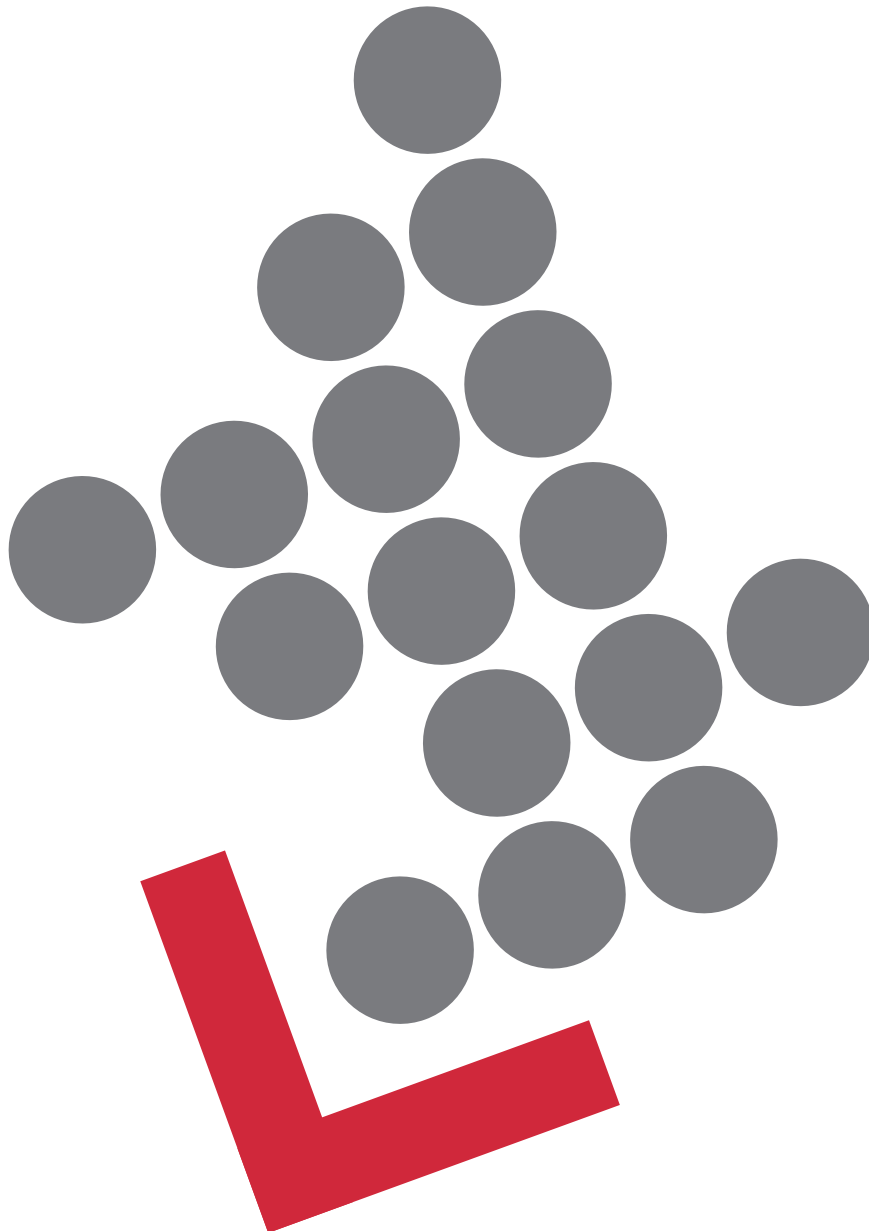

Vad vill egentligen moderaterna?

LOs chefsekonom DAN ANDERSSON
samt LO-ekonomerna ÅSA-PIA JÄRLIDEN BERGSTRÖM,
ALBIN KAINELAINEN och ANNA-KIRSTI LÖFGREN

1	INLEDNING	2
2	VEM FÅR VAD? - EN STUDIE AV FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS EKONOMISKA POLITIK.....	4
2.1	METOD.....	5
2.2	MODERATERNAS FÖRSLAG TILL BESPARINGAR	6
2.3	HUR FÖRDELAR SIG MODERATERNAS BESPARINGSLISTA MELLAN INDIVIDER?.....	10
2.4	MODERATERNAS FÖRSLAG TILL SKATTEFÖRÄNDRINGAR.....	22
2.5	FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS SKATTEPOLITIK	25
2.6	FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS SAMLADE BUDGETFÖRSLAG	29
3	FÖRSTÅR MODERATERNA VAD DE GÖR?	36
3.1	VARFÖR FINNS DET OFFENTLIGA FÖRSÄKRINGSSYSTEM?.....	37
3.2	MODERATERNA FÖRSTÅR INTE DEN SVENSKA MODELLEN.....	47
3.3	MODERATERNA ETT LÖNESÄNKARPARTI.....	52
3.4	MODERATERNA OCH JÄMSTÄLLDHETEN	55
3.5	FÖRVÄRVSÅVDRAG.....	63
4	KONKLUSION	65
5	KÄLLOR.....	71
6	APPENDIX 1: SAMMANSTÄLLNING AV MODERATERNAS FÖRESLAGNA REFORMER FÖR ÅR 2007.....	73

ANDRA UPPLAGAN

1 Inledning

Denna rapport är en analys av moderaternas förslag till statsbudget. Moderaternas politik undersöks eftersom de är det största av de borgerliga partierna och det borgerliga parti som har den mest genomarbetade politiken. Tyngdpunkten ligger på att analysera dels effekterna på fördelningen av hushållens ekonomiska resurser och dels att studera effekterna på arbetsmarknaden.

Vi är i vår analys av fördelningseffekterna styrda av att vi vill använda en etablerad modell för fördelningsanalys, FASIT, som tagits fram av SCB. I denna kan vi analysera vad som händer med individernas inkomster när skatter och transfereringar förändras. Vi kan dock inte räkna på alla de förslag som moderaterna lägger fram med hjälp av FASIT-modellen.

Moderaterna överför mer till hushållen än vad som ingår i en omfördelning av hushållsnära poster. År 2007 för Moderaterna över ca 15 miljarder kronor till hushållssektorn och ca 3,5 miljarder kronor till kommunerna. Detta finansieras genom att den finansiella strömmen till företagen minskas med ca 10 miljarder kronor och till utlandet med ca 7,5 miljarder kronor. Staten ökar enligt moderaternas förslag sitt sparande med ca 4 miljarder kronor.

Vårt syfte med fördelningsanalysen har varken varit att kontrollräkna moderaternas förslag eller att bedöma hur hushållen påverkas av andra förslag i budgeten än rena regeländringar i skatte- och transfereringssystemen. Vi är dock inte beredda att tro att hushållen inte påverkas av nedskärningar i offentlig verksamhet eller besparingar på andra sektorer. Vi har därför räknat fördelningseffekter i ett, för hushållssektorn, budgetneutralt alternativ.

I studien av den effekt moderaternas politik får på arbetsmarknaden måste vi ta hänsyn till om individer och hushåll kommer att ändra sitt beteende när de utsätts för nya drivkrafter. Som vi visar i avsnitt 3 är det inte givet vilken effekt på arbetsviljan och arbetsutbudet som de moderata reformerna får.

En central del av moderaternas politik är deras syn på arbetsviljan. Moderaternas anser inte att de svenska trygghetssystemen är utformade så att de ger tillräckliga drivkrafter att arbeta. Deras enkla världsbild bygger på att det huvudsakligen är ersättningsnivåer och marginalskatter som styr utbudet av arbete. De kan dock inte förklara varför så många arbetar i Sverige jämfört med andra länder. Många faktorer påverkar arbetsutbudet. LO-ekonomernas anser att man inte, såsom moderaterna, bara kan ta hänsyn till skatterna och ersättningsnivåerna.

En av de viktigaste frågorna är hur vi ska kunna uppnå jämställdhet mellan könen. Det mest uppseendeväckande med moderaternas politik är bristerna i jämställdhetsanalysen. Detta gäller både de fördelningspolitiska konsekvenserna av deras förslag och det förväntade utfallet för kvinnors arbetsutbud.

I en analys av moderaternas politik är det inte självklart vad som ska betraktas som den fasta punkten. Är det den senast lagda ekonomisk-politiska motionen? Ska vi enbart analysera lagda förslag eller också ta fasta på den viljeinriktning som moderaterna uttrycker? På sikt bör, enligt moderaterna, skattetrycket ner till de nivåer som gäller för genomsnittet av OECD-länderna. Detta skulle innebära betydande sänkningar av skatter och nedskärningar i offentlig verksamhet i framtiden.

Rapporten är uppdelad i tre kapitel. I kapitel 2 görs en fördelningsanalys av moderaternas politik med hjälp av FASIT-modellen. Kapitel 3 innehåller en diskussion kring vilka effekter på bland annat arbetsutbud som moderaternas politik förväntas få. Rapporten avslutas med en konklusion.

2 Vem får vad? - En studie av fördelningseffekter av moderaternas ekonomiska politik

Ett mål för den moderata ekonomiska politiken är enligt moderaterna själva att öka tryggheten för alla medborgare. Sammantaget innebär dock den moderata budgetpolitiken att omfattningen på den offentliga sektorn minskas med cirka 50 miljarder kronor. Nedsänkningar i offentlig sektor associerar inte vi LO-ekonomer till ökad trygghet för medborgarna.

Den ökade tryggheten är tänkt att åstadkommas genom att det i jämförelse med dagens situation ska ”löna sig att arbeta”. Det man vanligen tänker sig för att öka lönsamheten av att arbeta är ökade reallöner med anledning av en ökad produktivitet i näringslivet. Moderaterna vill dock åstadkomma ökad lönsamhet med hjälp av en förhållandevis kraftig sänkning av skatten på arbetsinkomster. Att sänka skatter enbart ökar utbytet av att arbeta gäller endast om man bortser från vad skatter används till. En skattesänkning ska finansieras. Om den finansieras med hjälp av kraftiga nedsänkningar i löntagarnas försäkringssystem, ökar då verkligen utbytet av att arbeta? Detta resonemang återkommer vi till i denna rapport (se avsnitt 3.2 ”Moderaterna förstår inte den svenska modellen...”).

I följande avsnitt ska vi studera de direkta effekterna på de svenska hushållens ekonomi av de föreslagna besparingarna, skattesänkningarna och satsningarna i moderaternas budgetalternativ. I våra beräkningar har vi i utgått från de förslag som presenteras i moderaternas motion till riksdagen med anledning av regeringens ekonomiska vårproposition.¹ Syftet med dessa beräkningar har primärt varit att i ett statistiskt perspektiv studera hur de ekonomiska effekterna av den moderata politiken med besparingar och skattesänkningar fördelar sig mellan olika grupper av individer.

Det moderata budgetalternativet innebär en omfördelning av resurserna i ekonomin mellan sektorer. En överblick av budgetförslaget i ett statistiskt perspektiv ger följande bild av hur de föreslagna skatteförändringarna, besparingarna och satsningarna fördelar sig mellan hushåll, företag, den offentliga sektorn och utlandet:

- Av besparingarna tas nästan 2/3 från hushållen
- Utlandet bidrar med besparingar via minskat bistånd
- En helt övervägande del av skattesänkningarna riktar sig till hushållen.
- Företagssektorn får en skattesärskärning.
- Hushållen bidrar till ökade inkomster för staten via höjda egenavgifter i a-kassan.
- En tredjedel av satsningarna föreslås tillfalla hushållen direkt, resterande del är huvudsakligen tänkt att gå till kommunerna.

I den beskrivning av fördelningen mellan sektorer som görs ovan tas inte hänsyn till att förändringar för kommunerna faktiskt påverkar hushållens ekonomi på lite sikt, eller att besparingar som görs på företagen i slutänden betalas av hushållen genom minskat löne-

---

¹ Motion 2004/05:m10, *Bryt utanförskapet: fler i arbete*

utrymme (eller lägre sysselsättning). Trots att dessa effekter självklart existerar har vi till en början för enkelhetens skull valt att göra en helt statisk analys av de moderata budgetförslagen i denna del, där vi sålunda har valt bort diskussionen om skatteincidens² och eventuella dynamiska effekter.

Med denna ansats kan man beskriva den nettoeffekt som uppkommer på respektive sektor med en moderat politik. Den bild som framträder då är att moderaternas budgetalternativ i stor utsträckning går ut på att fördela om pengar från företagen till hushållen. Hushållssektorn får ett överskott efter skatter och besparingar, medan företagssektorn får betala med höjda skatter. Kommunerna får ett nettotillskott, i enlighet med moderaternas egna beräkningar, medan biståndsländerna får bidra till finansieringen av de svenska skattesänkningarna. Det offentliga finansiella sparandet stärks dock, vilket innebär att budgeten som helhet är stramare än regeringens förslag.

I den följande analysen begränsar vi oss till att endast studera de moderata förslagen som riktar sig direkt till hushållen. Frågeställningen är sålunda fortsättningsvis hur moderaternas föreslagna skatte- och bidragsförändringar fördelar sig *inom* hushållssektorn.

2.1 Metod

För att göra en fördelningsanalys av den politik som moderaterna föreslår som riktar sig direkt till hushållen har vi använt SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT³. I denna modell kan simuleringar av föreslagna regelförändringar göras. Dessa regelförändringar appliceras sedan på ett underlag som består av ett urval av 35 000 individer som i sin tur ingår i 15 000 hushåll⁴. Regelförändringarna körs sålunda på ett representativt urval av Sveriges befolkning, som i sin tur sedan räknas upp för att på så vis motsvara hela befolkningen. Samtliga beräkningar har gjorts på detta underlag från SCB.

Vi har här räknat på de regelförändringar som moderaterna föreslår för år 2007. Individ- och hushållsunderlaget har framräknats av SCB för att motsvara hushållens ekonomiska situation för år 2007. När det gäller utvecklingen för antalet arbetslösa baseras prognosen på Konjunkturinstitutets prognos⁵ för hur antalet i arbetskraften utvecklas och hur arbetslösheten utvecklas i antal öppet arbetslösa samt antal i arbetsmarknadsåtgärder. Prognosen över antalet individer med sjukpenning, förtidspension samt personer med föräldrapenning hämtas från Försäkringskassans budgetunderlag. Dessa prognoser innefattar även den genomsnittliga ersättningsnivån och sålunda hur stor den sammanlagda ersättningen i dessa system förväntas bli.

När det gäller de sammantagna budgeteffekterna av moderaternas förslag i termer av kostnader och besparingar, har vi utgått ifrån de beräkningar som görs i det moderata budgetförslaget. Vi har sålunda inte haft för avsikt med denna studie att kontrollräkna de

---

² Dvs. hur skatter slutligen fördelar sig på olika skattebärare.

³ Version 5, 2002.

⁴ SCB:s s.k. HEK-urval.

⁵ I denna version från December 2004.

av moderaterna uppskattade budgeteffekterna av olika förslag.⁶ Samtliga förslag är beräknade relativt regeringens budget och det moderata budgetalternativet beskrivs sålunda inte här i absoluta tal.

Vi har inte i denna studie tagit hänsyn till eventuella beteendeeffekter, dvs. effekter av den föreslagna politiken som gör att hushållen flyttar sig mellan grupper.

1. Effekter av föreslagna besparingar och skatteförändringar för individerna

I ett första steg har vi valt att studera moderaternas besparingsförslag för sig och därefter skatteförslagen för sig, detta för att få en bild av vilka effekter dessa två huvuddelar i den ekonomiska politiken får för individerna. Effekterna studeras på individnivå för att möjliggöra en uppdelning på en rad olika grupper. Förslagen till skattesänkningar respektive besparingar är två sidor av samma mynt i den moderata ekonomiska politiken. Självklart kan därför inga slutsatser dras om vilken fördelningsprofil som blir slutresultatet, förrän man lägger samman effekterna av de båda. I denna del gör vi heller ingen beräkning på de satsningar, i form av extra barnbidrag samt barnomsorgskonto, som moderaterna föreslår.

2. Effekter av hela budgetförslaget

En sammanläggning av hela budgetförslaget görs i den avslutande delen av studien. I en sådan studie av hela den moderata budgetens effekter på hushållens ekonomi blir det inte rätt att utesluta de förslag som riktar sig till företag och kommuner, mot bakgrund av att hushållen på lite sikt sannolikt påverkas av detta, enligt resonemanget ovan. Hur de olika förslagen påverkar hushållen och på vilken sikt har vi dock inte analyserat. Istället har vi valt att betrakta ett helt budgetneutralt alternativ för hushållssektorn. Med ett sådant synsätt är hushållen som grupp varken vinnare eller förlorare, istället beaktas endast hur de föreslagna budgetförändringarna fördelar sig mellan olika grupper av individer. Ett annat sätt att se på det är att vi beräknar hur mycket individer vinner eller förlorar i jämförelse med ett alternativ där alla skulle ha fått precis lika mycket (i kronor räknat).

2.2 Moderaternas förslag till besparingar

Moderaterna förespråkar nedskärningar i transfereringssystemen och på offentlig verksamhet med sammanlagt 76 miljarder kronor för året 2007. Av dessa är det cirka 45 miljarder som i våra beräkningar får direkta konsekvenser för hushållens ekonomi.⁷ De kraftigaste åtstramningarna sker i socialförsäkringssystemen, nedan beskrivs huvuddragen i de moderata förslagen.

Sjukförsäkringen

I sjukförsäkringen vill moderaterna spara sammanlagt **17 miljarder kronor**, dels genom att sänka ersättningsnivån till 75 procent de första sex månaderna och därefter föreslås ersättningen sättas till 65 procent. Sänkningen till 75 procent ska då även gälla den sjuklön som en anställd får från arbetsgivaren under de första två sjukveckorna. Samtidigt vill man förändra beräkningsgrunden för sjukpenningen på så vis att sjukpenninggrundande

⁶ I den mån våra egna beräkningar i FASIT skiljer sig från moderaternas egna har vi därför korriberat för detta, utan att påverka den underliggande fördelningsprofilen.

⁷ Det moderata budgetförslaget finns presenterat i sin helhet i Appendix 1.

inkomst (SGI) beräknas som de två senaste årens genomsnittliga inkomst istället för att använda den senaste inkomsten, som görs i dag. Detta innebär en sänkning av den sjukpenninggrundande inkomsten för de allra flesta. Vidare vill man införa en andra karensdag.

En betydande besparing i sjukförsäkringssystemet är tänkt att genomföras genom att kostnader för sjukdom beroende på trafikskador, i form av inkomstbortfall, föreslås föras över till trafikförsäkringen. Det är tänkt att ske genom att försäkringskassan i dessa fall begär ersättning från den privata trafikförsäkringen vid utbetalning till individerna. Det innebär i sin tur att premien till trafikförsäkringen kraftigt kommer att fördyras. Moderaterna räknar med att kunna spara cirka 9 miljarder i sjukförsäkringen på detta sätt. Om det i sin tur ska fördelas lika på alla hushåll med bil så innebär det en förhöjd premie på uppskattningsvis 2 500 kronor per hushåll och år.

En ökad kontroll i sjukförsäkringssystemet beräknas minska kostnaderna med 300 miljoner kronor.

Förtidspensioner

På förtidspensionärerna vill moderaterna spara sammanlagt cirka **4 miljarder kronor**.

Den inkomstrelaterade ersättningsnivån för en förtidspensionär är med dagens regler 64 procent av den inkomst som används som beräkningsgrund. Moderaterna föreslår att denna andel ska sänkas till 60 procent. Vidare föreslår man att den inkomstnivå som är garanterad en förtidspensionär med mycket låg inkomstgrundande förtidspension ska sänkas. Den försämring moderaterna föreslår innebär att garantinivån för en förtidspensionär sänks från cirka 98 000 kronor per år till 87 000 kronor per år för ensamstående och cirka 78 000 kronor för sammanboende. För en ensamstående förtidspensionär som inte haft möjlighet att arbeta så mycket under livet innebär detta förslag sålunda en pension som är cirka 10 000 kronor lägre per år.

I gengäld ska svårt funktionshindrade ”som aldrig har arbetat eller kommer att kunna göra det” undantas från de föreslagna försämringarna genom möjlighet att söka ett bidrag som täcker inkomstbortfallet efter skatt.

Förtidspension ska enligt moderaternas förslag inte betalas ut efter 61 års ålder. Istället ska individens ersättning utgå från det allmänna pensionssystemet från 62 års ålder. Detta innebär att ålderspensionen automatiskt blir lägre för dessa grupper, då intjänandetiden till ålderspensionssystemet förkortas.

En ökad kontroll av ersättningarna för förtidspension beräknas minska kostnaderna med 100 miljoner kronor.

Föräldraförsäkringen och familjepolitik

Moderaterna föreslår att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen ska sänkas till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Motsvarande försämring av SGI som i sjukförsäkringen föreslås också. De motsätter sig dessutom den höjning av taket i försäkringen

från 7,5 till 10 prisbasbelopp som regeringen har beslutat ska gälla från den 1 juli 2006. Höjningen kommer att innebära att taket i försäkringen stiger från drygt 24 000 kronor i månaden till drygt 32 000 kronor. I dag har många föräldrar inkomster som ligger över taket. Detta gäller i synnerhet män och detta är en bidragande orsak till att pappor tar ut så liten del av föräldraledigheten.

Föräldraförsäkringens omfattning i antalet dagar förkortas genom att den 13:e månaden som i dag är reserverad för den ena föräldern (vanligtvis pappan) föreslås tas bort helt samt att samtliga 90 dagar med ersättning enligt garantinivån (180 kronor per dag för barn födda fr.o.m. i juli 2006) slopas. I strikt mening skulle detta egentligen innebära en förbättring av hushållens inkomster, eftersom föräldrarna istället för att vara hemma kan antas gå till arbetet och få lön. Utifrån ett välfärdsperspektiv innebär det dock en försämring för hushållen. I fördelningsstudien har vi därför valt att enbart studera effekten av minskad föräldrapenning utan att göra några specifika antaganden om ifall föräldrarna finansierar detta inkomstbortfall genom att arbeta mer eller t.ex. genom att ta ut mindre föräldrapenning under en längre tid.

Vidare föreslår moderaterna att antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning, dvs. ersättning vid vård av sjukt barn i hemmet, begränsas från dagens maximalt 120 dagar per barn och år till endast 15 dagar per barn och år. Även i detta fall har vi enbart studerat fördelningseffekterna av den uteblivna tillfälliga föräldrapenningen, utan att göra antaganden om ifall föräldrarna som en följd av detta arbetar mer, med eller utan annan barnvakt till sina sjuka barn.

Sammantaget kommer moderaternas besparingsförslag att kosta föräldrar och familjer cirka **7 miljarder kronor** i minskade ersättningar.

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Även i arbetslöshetsförsäkringen föreslås en sänkt ersättningsnivå till 75 procent. Detta är tänkt att gälla de första 100 ersättningsdagarna i arbetslöshet - vilket motsvarar 20 veckor om arbetslösheten är sammanhängande - och därefter föreslås ersättningsnivån sättas till 65 procent. I likhet med den sjukpenninggrundande inkomsten är den dagpenninggrundande inkomsten tänkt att beräknas som ett snitt av de senaste två årens inkomster. Högsta ersättning föreslås sänkas till 671 kronor och 582 kronor per dag före respektive efter 100 ersättningsdagar.

I aktivitetsgarantin föreslås ersättningsnivån sättas ytterligare något lägre än 65 procent. Detta har vi inte kunnat ta direkt hänsyn till i fördelningsanalysen.

I övrigt vill moderaterna skärpa arbetsvillkoret från dagens krav på arbete i 6 månader till att man måste ha arbetat i minst 9 månader (80 timmar per månad) för att få rätt till a-kassa. Hur detta drabbar enskilda individer har inte varit möjligt att räkna på i den modell vi använt. Förslaget innebär att färre av de nytillträdande på arbetsmarknaden kommer att ha rätt till arbetslöshetsersättning. De sammantagna besparingarna på arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd uppgår till **6 miljarder kronor**.

Bostadspolitiken

Moderaterna föreslår att bostadsbidraget ska slopas helt. I dagsläget går bostadsbidragen till barnfamiljer med låga inkomster samt till ungdomar mellan 18 och 29 år. Ett avskaffande av detta bidrag ska dock, enligt den moderata budgeten, kompenseras med ett extra barnbidrag per barn till ensamstående föräldrar och till studerande med barn.

Moderaterna anser att ”bostadssektorn måste normaliseras och avregleras så att stöd och kompensationer inte behövs”. Ett ytterligare steg i denna riktning är att avskaffa de räntebidrag som i dag ges vid nybyggnation av flerbostadshus. För detta är det tänkt att hushållen ska kompenseras, framför allt genom att fastighetskatten för flerfamiljshus sänks (se avsnittet om skatter).

Besparingarna i form av slopat bostadsbidrag och räntebidrag uppgår till cirka **6 miljarder kronor** år 2007.

Moderaterna vill vidare skära ner på studiefinansieringssystemet med cirka **2 miljarder**. Detta består i ett avskaffat rekryteringsbidrag samt en samordning av olika former av studiefinansiering. Man avvisar samtidigt förstärkt studiestöd till äldre.

Moderaterna föreslår att högkostnadsskyddet för inköp av läkemedel höjs från dagens 900 kronor per år till 2 000 kronor per år, vilket innebär en besparing på cirka **2,5 miljarder** per år.

Övriga besparingsförslag

Utöver de ovan uppräknade förslagen som skulle innebära förändringar som direkt griper in i hushållens ekonomi, föreslår moderaterna en rad ytterligare åtstramningar (på sammanlagt cirka 30 miljarder). Några av dem kommer att få direkta eller indirekta konsekvenser för hushållen på lite sikt. Några sådana exempel är moderaternas nej till regeringens föreslagna 20 000 platser i arbetsmarknadsutbildning, satsningar på kommunerna i form av sysselsättningsstöd (7 miljarder). Andra exempel är minskade anslag till vuxenutbildningen och regionalpolitiken.

Moderaterna föreslår vidare att anslaget till internationellt bistånd inte ska öka i den omfattning regeringen har slagit fast. Detta innebär en besparing i förhållande till regeringens ekonomiska politik med 7,5 miljarder per år. Att finansiera skattesänkningar för svenska hushåll genom att göra besparingar på bidrag till befolkningar som har ett betydligt sämre utgångsläge framstår som tvivelaktigt. Det är inte heller säkert att hushållen uppfattar det som att mindre biståndspengar ger en ökad nytta.

Vidare föreslår moderaterna en ”minskad byråkrati” och antyder med den sammanfattande termen att det är onödiga verksamheter som ska tas bort. I klartext innebär det att Glesbygdsverket, Presstödsnämnden och Folkhälsoinstitutet ska avvecklas samt att anslagen till bl.a. Statens kulturråd, Ungdomsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet och Byggkostnadsforum ska minskas. Exakt hur hushållen skulle drabbas av detta låter sig naturligtvis inte analyseras i en simuleringsmodell. Vår grundläggande syn är ändå att dessa myndig-

heter producerar kollektiva nyttigheter genom att bidra till mångsidig press, ökad folkhälsa m.m. och att nedskärningar i sådana verksamheter i slutändan påverkar hushållen. Eller som ekonomer så ofta uttrycker det: ”det finns inga gratisluncher”. En besparing på byråkrati som omfattar 4 miljarder kronor kan inte göras utan att någon förlorar.

2.3 Hur fördelar sig moderaternas besparingslista mellan individer?

Trots resonemanget ovan om att hushållen sannolikt drabbas på det ena eller andra sättet av *samtliga* nedskärningar i budgeten som moderaterna föreslår, har vi i denna första del av studien av effekterna på hushållens ekonomi inte räknat med samtliga besparingar utan endast de förslag som slår direkt på hushållens ekonomi, enligt beskrivningen ovan.

Ojämn fördelning av risk

I moderaternas egen analys av vilka de fördelningspolitiska effekterna blir av den föreslagna ekonomiska politiken talar man mycket om effekter för genomsnittsindividen. Det är inte svårt att påvisa att genomsnittsindividen blir vinnare i ett budgetalternativ där hushållssektorn med ett statistiskt synsätt tillförs resurser. Att det går att räkna ut ett genomsnitt innebär dock självklart inte att utfallet för enskilda individer blir det genomsnittliga.

Moderaterna resonerar som om risken att bli sjuk eller arbetslös fördelar sig jämnt över befolkningen. Om så vore fallet skulle vi alla vara genomsnittsmänniskor i det långa loppet och allt skulle vara gott och väl. Men så ser inte verkligheten ut.

Antalet heldagar med sjukpenning

År 2004 tog Sveriges befolkning ut nästan 96 miljoner sjukpenningdagar.⁸ Av dessa dagar var det 37 procent som togs ut av män och 63 procent som togs ut av kvinnor.⁹ Det är sålunda betydligt fler kvinnor än män som är beroende av stöd från försäkringskassan vid sjukdom. I FASIT-modellen kan flera skärningar göras som ger en bild av hur sjukligheten (mätt som antalet dagar med sjukpenning) fördelar sig över befolkningen.¹⁰ Följande bild framträder då ur beräkningsunderlaget: Andelen sjukskrivna stiger med stigande ålder, samtidigt som det genomsnittliga antalet uttagna sjukskrivningsdagar också ökar med åldern. Skillnaden i hur sjukskrivningar som genomsnitt fördelar sig mellan kvinnor och män syns också tydligt i nedanstående diagram.

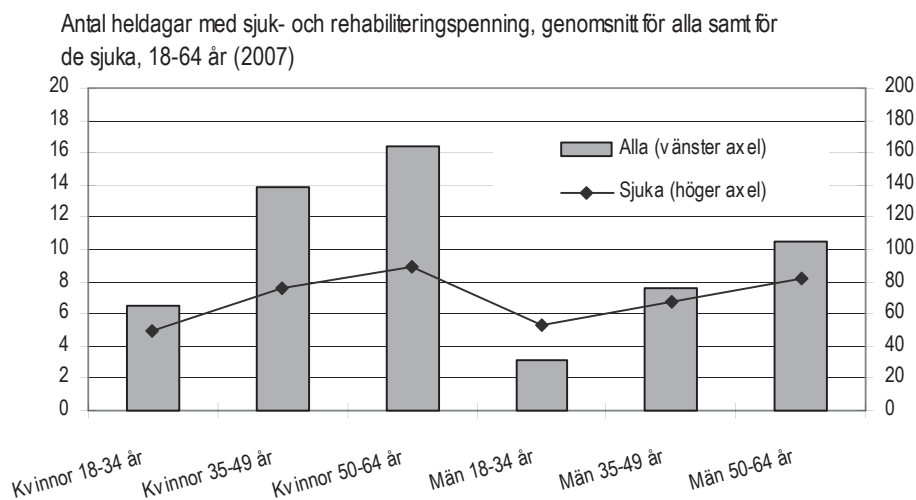
---

⁸ Dvs. endast de dagar som betalas ut via försäkringskassan, sjuklön från arbetsgivare räknas ej in här.

⁹ Källa: Försäkringskassan.

¹⁰ I HEK-underlaget summerar antalet *heldagar* med sjuk- och rehabiliteringsersättning till cirka 53,7 miljarder dagar för år 2007.

Figur 2.1:

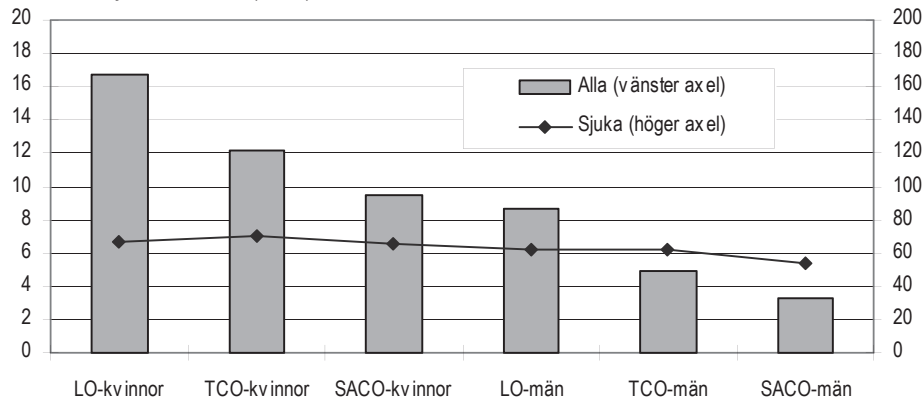
I varje ålderskategori är kvinnor i genomsnitt mer sjukskrivna än män. I de två äldre ålderskategorierna (35 år och uppåt) är dessutom de kvinnor som är sjukskrivna i genomsnitt sjukskrivna en större del av året än männen.

En jämförelse mellan antalet uttagna sjukpenningdagar för gruppen födda utomlands och födda i Sverige visar att andelen som tar ut sjukpenning någon dag på året är ungefär lika stor, medan den genomsnittliga sjukpenningperioden är längre för invandrare.

När antalet dagar med sjukpenning fördelas på individer med olika facklig tillhörighet framträder bilden av skillnader mellan de individer som tillhör ett LO-förbund respektive TCO och SACO. Av LO-kvinnorna beräknas 25 procent vara sjukskrivna någon gång under året, medan 15 procent av SACO-kvinnorna får sjukpenning samma år. Andelen med sjukpenning bland LO-männen är 14 procent, medan endast 6 procent av de manliga medlemmarna i SACO-förbunden tar ut sjukpenning. Den genomsnittliga sjukpenningperioden skiljer sig mellan de olika grupperna mot bakgrund av detta, på så vis att LO-kvinnor har sjukpenning i genomsnitt 17 dagar på ett år medan SACO-männen i andra änden av skalan uppbar sjukpenning i tre dagar på ett år. Det är dock inte lika stora skillnader i den genomsnittliga längden på sjukpenningsperioden för dem som är sjuka inom respektive grupp.

Figur 2.2:

Antal heldagar med sjuk- och rehabiliteringspenning, genomsnitt för samtliga samt för de sjuka, 18-64 år (2007)

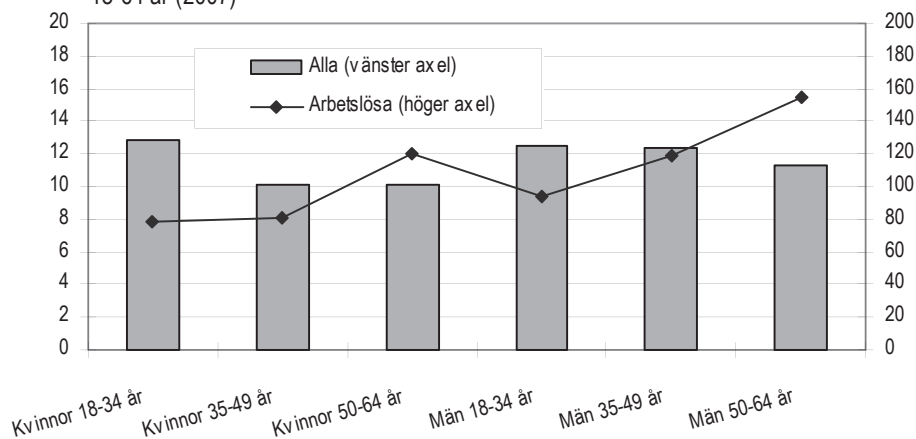

Antal dagar som arbetslös

Arbetslösheten skiljer sig också i förekomst och längd mellan män och kvinnor. Det genomsnittliga tiden med arbetslöshetsersättning för dem med ersättning var 91 dagar per arbetslös år 2004.¹¹ I SCB:s HEK-underlag redovisas samtliga dagar i arbetslöshet för individerna. Med detta arbetslöshetsmått förhåller det sig så att kvinnorna oftare är arbetslösa än männen. Det förklaras sannolikt här av att kvinnorna oftare är deltidsarbetslösa än männen och vi att dagar i hel- och deltidsarbetslöshet väger lika tungt i denna redovisning. Männen är dock som genomsnitt arbetslösa större del av året än kvinnorna. Detta innebär att män har en något mindre risk att drabbas av arbetslöshet men när de väl drabbas är de arbetslösa längre. På liknande sätt ser det ut när det gäller arbetslöshetsdagens fördelning för olika åldersgrupper. Andelen arbetslösa sjunker med stigande ålder medan längden på arbetslöshetsperioden tvärtom ökar.

Figur 2.3:

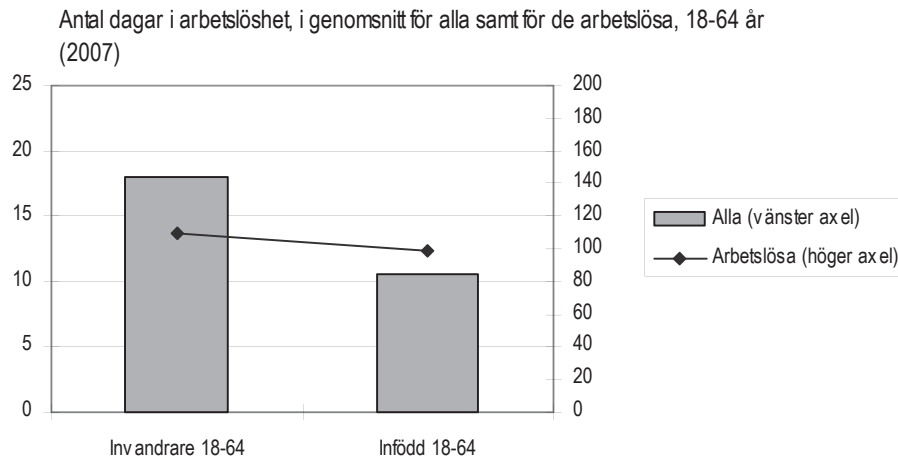
Antal dagar i arbetslöshet genomsnitt för samtliga samt för arbetslösa, 18-64 år (2007)

¹¹ Källa: Institutet för Arbetslöshetsförsäkringen, IAF

Invandrare är i högre utsträckning arbetslösa än personer som är födda i Sverige, både i bemärkelsen att en större andel av gruppen födda utomlands har varit arbetslösa någon gång av året och att de i genomsnitt har längre arbetslöshetsperioder än infödda svenskar.

Figur 2.4:

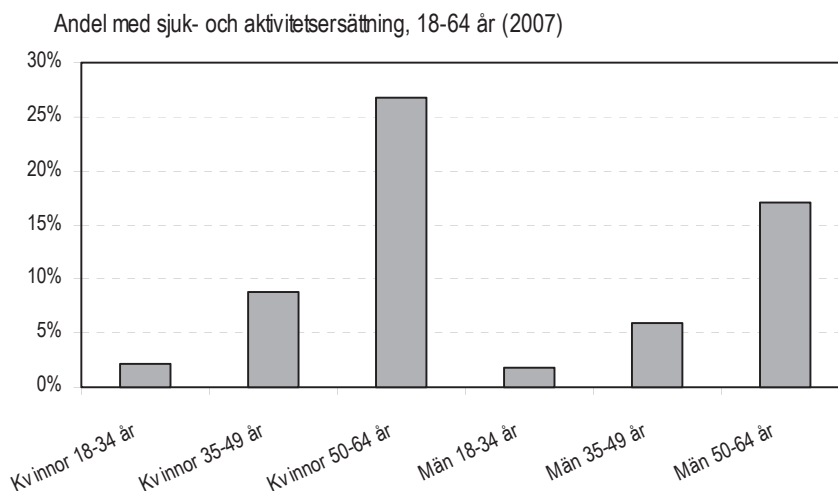

Andelen som är arbetslösa någon gång under året är mer än dubbelt så hög inom LO-kollektivet som inom TCO, som i sin tur har en drygt dubbelt så hög andel arbetslöshet som inom SACO-kollektivet.

Andelen förtidspensionärer i olika grupper

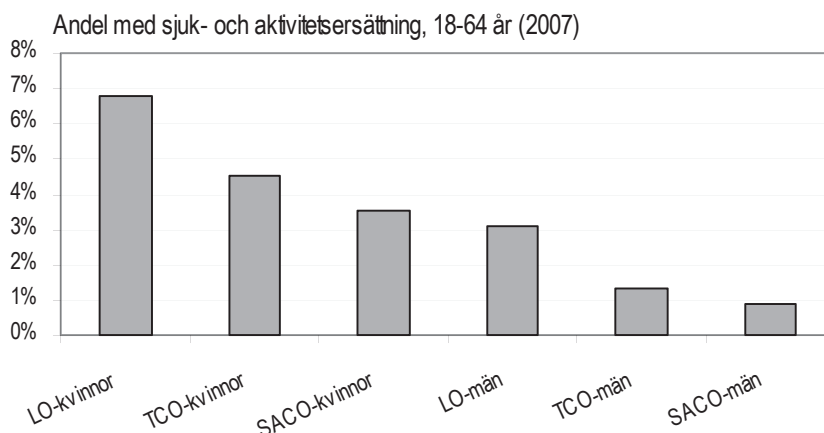
När det gäller förtidspensionärerna så visar den officiella statistiken från Försäkringskassan att det fanns sammanlagt cirka 540 000 personer med sjuk- eller aktivitetsersättning (f.d. förtidspension) år 2004. Motsvarande siffra i SCB:s underlag för år 2007 är cirka 590 000 personer med förtidspension för år 2007. Summan motsvarar cirka 6,5 procent av Sveriges befolkning. Detta är i enlighet med den prognos som har gjorts av Försäkringskassan, vilken SCB använder för framskrivning av datamaterialet. En fördelning av dessa individer i olika grupper beroende på ålder och kön visar stora skillnader i förtidspensioneringar. Bland kvinnorna är en betydligt högre andel förtidspensionerade än bland männen. Andelen med förtidspension stiger dessutom, föga förvånande, med stigande ålder. Diagrammet nedan visar andelen med sjuk- och aktivitetsersättning (f.d. förtidspension) fördelat på kvinnor och män i olika åldrar.

Figur 2.5:

När det gäller individer med olika facklig tillhörighet så är mönstret detsamma som för antalet sjukpenningdagar under ett år. Detta innebär sålunda att LO-anslutna i större utsträckning blir förtidspensionärer än TCO:s och SACO:s medlemmar. Skillnader mellan kvinnor och män framträder tydligt även här.

Figur 2.6:

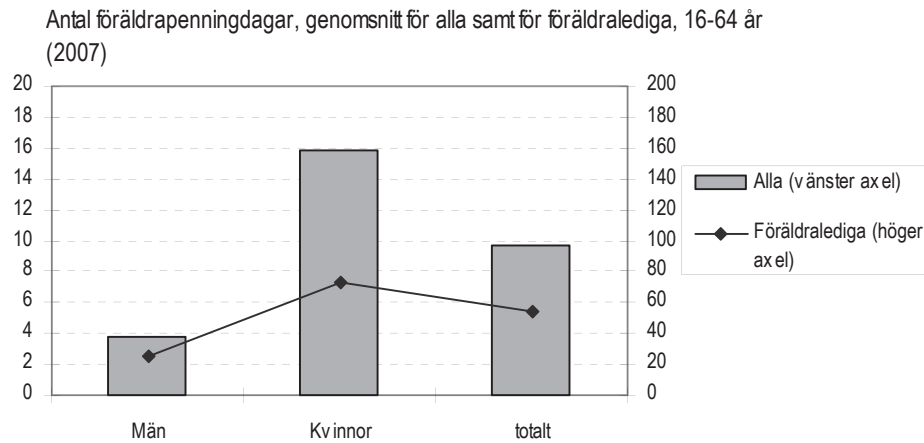
Av gruppen utrikes födda är andelen förtidspensionärer (18 till 64) år cirka 15 procent medan de är lite drygt 9 procent i gruppen födda i Sverige.

Antalet dagar med föräldrapenning

Till sist, en spegling av hur utnyttjande av föräldraförsäkringen fördelar sig mellan individerna. I denna del kan vi bara konstatera det som de flesta redan känner till: Av det totala antalet dagar i föräldraförsäkringssystemet tas cirka 80 procent ut av kvinnorna och endast 20 procent av männen. Det genomsnittliga antalet dagar för alla män som tar ut

föräldraledighet är 26 stycken på ett år medan kvinnorna tar ut cirka 73 dagar i genomsnitt.

Figur 2.7:

Försäkringar – risker – utfall

Redogörelsen ovan, för hur stora andelar i olika grupper som är i behov av att utnyttja de offentliga försäkringssystemen, speglar ett tvärsnitt av den svenska befolkningen för ett enskilt år. Vad den här typen av statistik visar är (prognostiserat) utfall för individerna, dvs. hur gruppen *drabbas* som genomsnitt av arbetslöshet och förtidspensioneringar exempelvis. Denna statistik kan även användas för att säga något om *risker* för de olika grupperna att just drabbas av sjukdom och arbetslöshet. Vi vet redan att den typen av risker inte är jämnt fördelade mellan olika yrkesgrupper, mellan kön eller individer med olika ekonomiska förutsättningar. Utfallet i den statistik som redovisas i avsnittet ovan bekräftar mycket tydligt denna bild.

Vi har som individer dock inte bara nytta av de offentliga försäkringarna endast vid de tillfällen vi blir sjuka eller arbetslösa. För de allra flesta individer innefattar värdet av en försäkring också den trygghet som det innebär att veta att i den händelse man skulle bli långvarigt sjuk eller arbetslös, så är en större del av inkomstbortfallet försäkrat. Enligt analysen ovan om hur risker skiljer sig åt mellan olika grupper är inte heller värdet av den tryggheten lika stort för alla individer i befolkningen. Hur mycket försäkring är värd beror just på hur stor den individuella risken är för att drabbas av exempelvis sjukdom. Beroende på konstruktionen med ersättningstak i försäkringarna är dessutom värdet av en försäkring större relativt inkomsten för individer med inkomster under taken i jämförelse med dem med inkomster som ligger över taken.

Utfallet blir olika för kvinnor och män

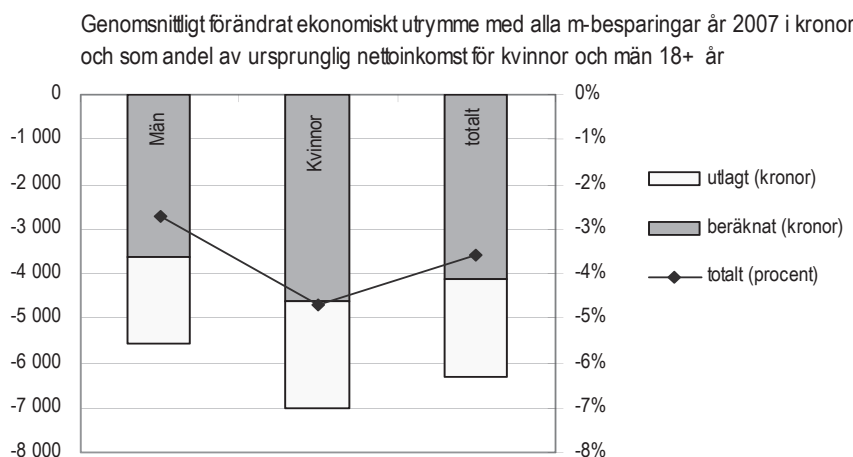
Så från att beskriva individernas förutsättningar till att beskriva hur effekterna av moderaternas politikförslag fördelar sig mellan individerna. I denna studie har vi endast tittat på fördelningseffekterna för ett enskilt år, 2007. Förlusterna mäts i genomsnitt för varje grupp, utfallet för varje enskild individ kan självklart avvika från detta genomsnitt – både uppåt och nedåt.

De besparingsförslag som är medräknade i denna del av studien¹² ger en genomsnittlig försämring av vuxna individers ekonomiska utrymme¹³ med omkring 6 300 kronor på ett år. Som andel av nettoinkomsten är detta en förändring med omkring 3,6 procent. Hur dessa besparingar fördelar sig mellan individerna i befolkningen beror sedan till stor del på i hur stor utsträckning enskilda personer är arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade eller föräldralediga.

Kvinnor är som grupp mer beroende av våra kollektiva försäkringssystem än männen. Ett exempel på det är att kvinnor i genomsnitt tar ut drygt 80 procent av alla dagar i föräldraförsäkringen. I de data som ligger till grund för beräkningarna i vår modell har 36 procent av kvinnorna i åldern 18-64 år sjuk- eller rehabiliteringspenning, arbetsmarknadsstöd eller förtidspension, medan endast 26 procent av männen i dessa åldrar har någon del av försörjningen från dessa försäkringar. Detta får till följd att effekterna av moderaternas besparingspaket blir större för kvinnor än för män. De föreslagna besparingarna bidrar till att kvinnors ekonomiska utrymme som genomsnitt minskar med 7 000 kronor eller 4,7 procent av nettoinkomsten medan männens ekonomiska utrymme i genomsnitt minskar med 5 500 kronor eller 2,7 procent.

Figur 2.8:

¹² Dessa är: samtliga försäkringar i sjukförsäkringen, höjd avgift till trafikförsäkringen, sänkt ersättning och garantinivå i förtidspensionen, samtliga försäkringar i föräldraförsäkringen, sänkt ersättning i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstöden samt förändrad beräkningsgrund, slopat bostads- och räntebidrag, höjningar av högkostnadsskyddet för läkemedel samt försäkringar i studiefinansieringssystemet. Effekterna av ökad kontroll, undantag från sänkt garantinivå i förtidspensionen, ingen förtidspension efter 61 års ålder, skärpt arbetsvillkor i a-kassan har vi inte kunnat fördela i FASIT-modellen utan har lagt ut proportionellt med de övriga besparingarna. Eftersom syftet med denna fördelingsstudie inte är att kontrollräkna moderaternas budgetförslag, har vi på samma sätt lagt ut mellanskillnaden mellan vår uppskattning av förslagets effekter och moderaternas beräkningar proportionellt med samtliga besparingar.

¹³ Här mäter vi det ekonomiska utrymmet som bruttoinkomsten efter skatt och a-kasseavgift samt vissa studiebidrag. Vi har även inkluderat vuxna individers andel av hushållets eventuella bostadsbidrag, socialbidrag och barnbidrag, tillsammans med det moderata barnomsorgskontot och exkluderat utgifter för boende, läkemedel, koldioxid- och energiskatt liksom de moderata sjukförsäkringskostnaderna i trafikförsäkringen. Definitionen är gjord för att fånga upp alla de reformförslag som vi har kunnat räkna på.

Besparingarna ger en ojäm fördelning mellan olika inkomstlägen

Den socialdemokratiska välfärdsstaten är uppbyggd enligt principen ”skatt efter förmåga - fördelning efter behov”. Enkelt uttryckt innebär detta att man betalar skatt i förhållande till sin inkomst och hur dessa medel sedan fördelas i befolkningen beror på de olika behov individer och hushåll har. I detta ligger en mycket kraftfull omfördelning, både mellan individer i olika situationer men framför allt en omfördelning över livet för de enskilda individerna. Moderaternas ekonomiska politik innebär att denna omfördelning blir mindre, vilket drabbar de som är i behov av stöd från exempelvis arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen eller föräldraförsäkringen.

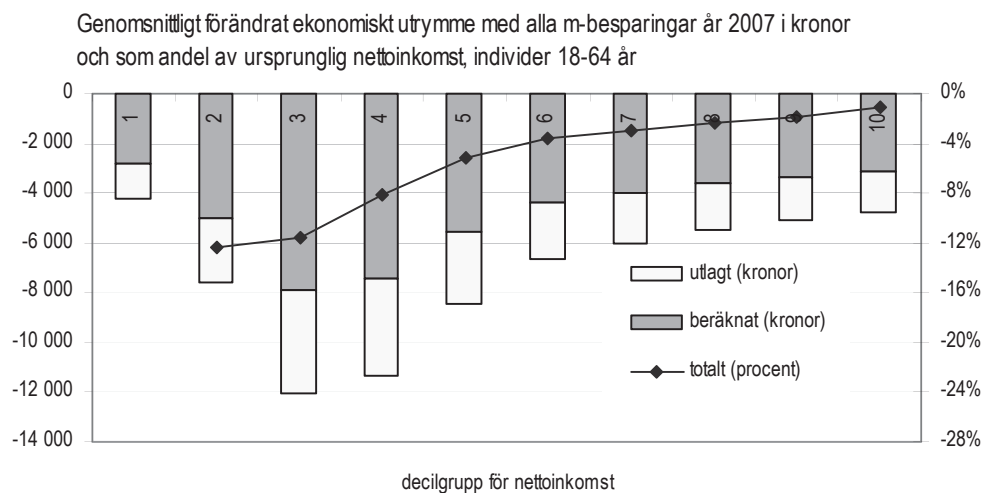
För att analysera fördelningen av hur moderaternas besparingsförslag fördelar sig mellan individer i olika inkomstintervall, har vi delat in den del av Sveriges befolkning som är mellan 18 och 64 år i tio lika stora grupper – deciler – och sedan rangordnat dem efter nettoinkomst¹⁴. Resultatet av moderaternas besparingspaket blir att de med lägre inkomster förlorar mer om ersättningsnivåerna sänks, än vad individer högre upp i inkomstskalan gör. Detta är inte något förvånande resultat, personer som är långvarigt sjuka eller arbetslösa hamnar ju som regel lägre ner i inkomsttrappan och det är där moderaterna föreslår att besparingarna ska göras.

Med den modell vi använder har vi fångat in drygt 45 miljarder i besparingar som riktar sig mot individernas ekonomi (se fotnot ovan samt appendix 1). Av dessa är det närmare hälften (44 procent) som bärs av decil 3, 4 och 5, medan de tre översta decilerna står för en femtedel (cirka 21 procent). Diagrammet nedan visar hur stora besparingar som föreslås på de tio olika inkomstgrupperna. I decilgrupp ett hamnar personer med mycket låga inkomster, som exempelvis studerar under hela eller delar av året. Dessa individer drabbas heller inte av moderaternas förslag till socialförsäkringspolitik i någon större omfattning, i kronor räknat. När man däremot räknar förändringen som andel av det ursprungliga ekonomiskt utrymmet innebär det en stor försämring räknat i procent. Detta beror på att den genomsnittliga nettoinkomsten i denna decilgrupp är mycket låg, närmare bestämt lite drygt 10 000 kronor på ett år. Även decilgrupp två är en något svårtolkad grupp som i detta fall inte heller ser ut att drabbas hårt jämfört med de andra. I decilgrupp två finns färre individer som har ersättningar från de gemensamma försäkringssystemen än i exempelvis decilgrupp 3 och 4. Individer i decilgrupp två har dessutom som genomsnitt en lägre sammanlagd ersättning.

---

¹⁴ Bruttoinkomst efter skatt.

Figur 2.9:

I diagrammet ovan redovisas förändringen i åldersgruppen 18-64 år av individernas ekonomiska utrymme både i kronor (staplarna) och som andel av den ursprungliga nettoinkomsten (punkterna). Decilgrupp tre och fyra är de som drabbas mest av förslagen. Inkomstintervallet för dessa grupper ligger mellan 83 000 och 153 000 kronor per år. Individerna i dessa grupper får en genomsnittlig minskning av det ekonomiska utrymmet med 11 000-12 000 kronor på ett år. Som andel av den ursprungliga nettoinkomsten motsvarar det 11,6 respektive 8,2 procent. Minskningen avtar sedan med högre inkomst, både mätt i kronor och som procent. Den genomsnittliga nettoinkomsten, dvs. inkomsten efter skatt, för en kvinnlig medlem i något av LO:s förbund är cirka 160 000 kronor¹⁵ vilket placerar den genomsnittliga LO-kvinnan i decilgrupp 5. För en LO-man är den genomsnittliga inkomsten efter skatt betydligt högre, cirka 199 000 kronor per år, vilket motsvarar inkomsterna i decilgrupp 7.

I den tionde decilgruppen (individer med nettoinkomster över 303 000 kronor per år) skulle moderaternas besparing innebära en minskning av det ekonomiska utrymmet med i snitt 4 800 kronor, vilket motsvarar 1,0 procent av den ursprungliga nettoinkomsten.

LO-medlemmar betalar mest – SACO-medlemmar minst

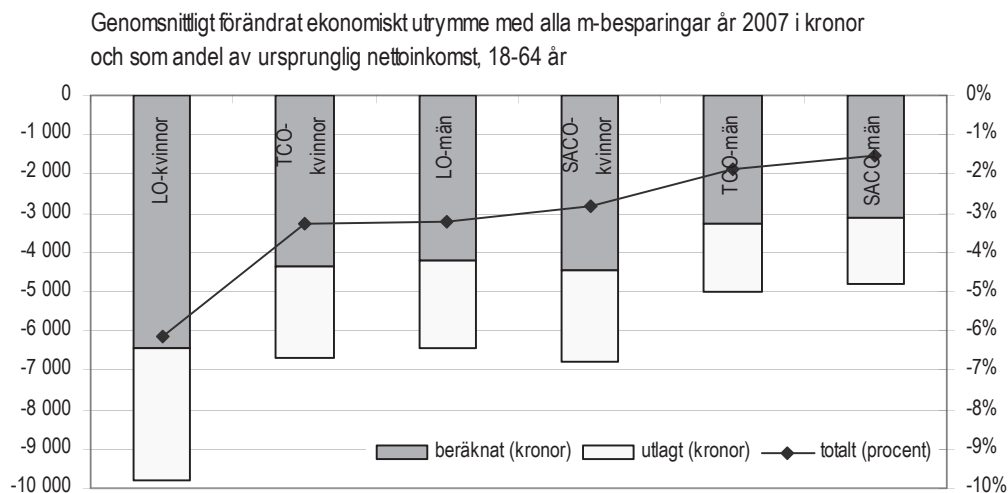
Andelen som är temporärt eller permanent beroende av de offentliga försäkringssystemen skiljer sig både mellan kvinnor och män och mellan medlemmar i olika fackförbund. Detta är ingen överraskande bild. Bland män som tillhör något SACO-förbund beräknas andelen som någon gång under året har ersättning från sjukförsäkringen, något arbetsmarknadsstöd eller förtidspension till mindre än 10 procent. För TCO-männen hamnar andelen något högre, på ungefär 15 procent. Bland män som är medlemmar i något LO-förbund beräknas andelen som någon gång under 2007 har ersättning från någon av dessa försäkringar till nästan 27 procent. Andelen LO-män som helt eller delvis är beroende av offentliga försäkringsersättningar ligger lägre än för kvinnor både inom TCO och SACO. Den högsta andelen återfinns dock bland de LO-anslutna kvinnorna, där kan drygt 43

¹⁵ Dvs i underlaget för fasit-modellen, version 5 2002, avseende år 2007.

procent av gruppen uppskattas ha haft ersättning från de gemensamma försäkringarna någon gång under året.

Ovan nämnda fördelning av vilka grupper som i störst utsträckning är i behov av stöd från de offentliga systemen, speglar vilka som skulle betala mest om moderaterna får möjligheter att reformera försäkringssystemen.

Figur 2.10:

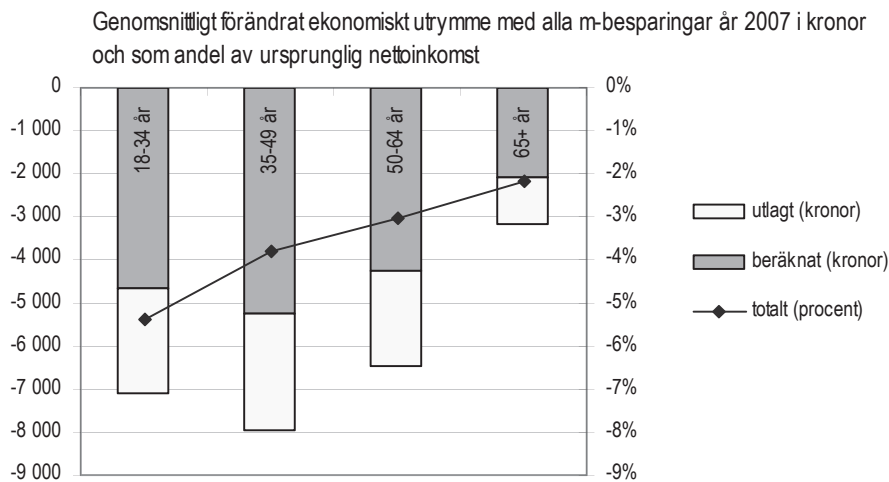

Av diagrammet ovan framgår att LO-kvinnor som grupp är de som förlorar mest relativt andra kvinnor och män uppdelade efter facklig tillhörighet. Som genomsnitt innebär moderaternas besparingsförslag att deras ekonomiska utrymme minskar med 9 800 kronor på ett år, vilket motsvarar knappt 6,1 procent av nettoinkomsten. Motsvarande siffra för de män som tillhör något SACO-förbund är 4 800 kronor, eller 1,5 procent av nettoinkomsten.

Åldersbestämt utfall

Moderaternas besparingsförslag drabbar de i åldersgruppen 35-49 år mer än andra grupper, i kronor räknat. Förslagen kostar dem i genomsnitt 8 000 kronor. En viktig förklaring till detta är att individerna i den åldersgruppen i så stor utsträckning får ersättning från socialförsäkringarna. Drygt hälften, 51 procent, i åldersgruppen får under året ersättning från sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, sjuk- eller aktivitetsersättning eller något arbetsmarknadsstöd. De 40 procent av åldersgruppen 18-34 år som under året får något av dessa stöd får dock i genomsnitt något större stöd, samtidigt som deras ekonomiska utrymme i utgångsläget i snitt är mindre. Stöden utgör därmed en större del av deras inkomster. Det är en viktig förklaring till att 18-34-åringarna är de som får den största procentuella försämringen av sina nettoinkomster med de moderata besparingsförslagen. Försämringen är för dem 5,4 procent, vilket kan jämföras med en försämring på 2,2 procent i åldersgruppen 65 år och äldre.

Figur 2.11:

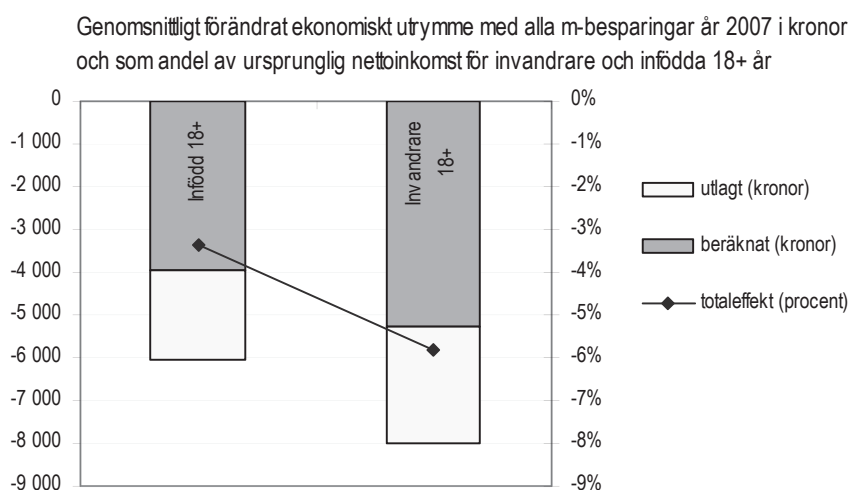

Den äldsta åldersgruppen, där den stora merparten har lämnat arbetsmarknaden, berörs inte av besparingarna i socialförsäkringarna. Däremot är de äldre storkonsumenter av läkemedel jämfört med yngre. Många har dessutom bil och skulle därmed få vara med och finansiera en del av sjukförsäkringen via trafikförsäkringen.

Besparing efter ursprung

I vår studie har vi även valt att fördela individerna på gruppen födda i Sverige och gruppen födda i utlandet. Föga förvånande har vi inte en likartad fördelning mellan dessa båda grupper när det gäller arbetslöshet eller långtidssjukskrivningar. Följden blir att invandrare förlorar mer i genomsnitt på den föreslagna moderata politiken med nedskärningar i försäkringssystemen, än vad individer födda i Sverige gör.

Figur 2.12:

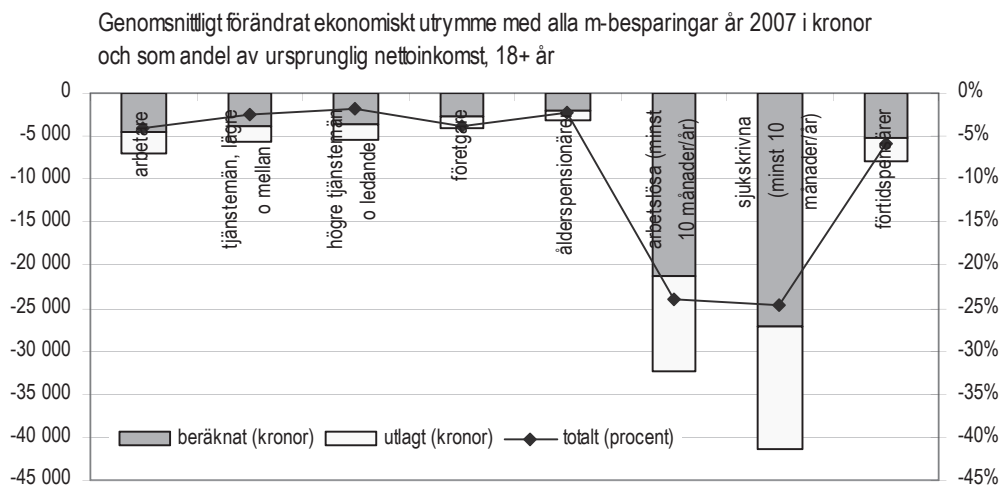

I kronor innebär de föreslagna nedskärningarna i försäkringssystemen att invandrare förlorar 8 000 kronor per år medan individer födda i Sverige förlorar cirka 6 000 kronor. Som andel av nettoinkomsten innebär detta en inkomstminskning med 5,8 respektive 3,3 procent. En mindre del av skillnaden förklaras av att åldersfördelningen skiljer sig något mellan invandrare och personer födda i Sverige. En relativt sett större andel av invandrarna är i åldrarna 35-49 år där minskningen i ekonomiskt utrymme till följd av besparingsförslagen är som störst, mätt i kronor.

Socioekonomisk tillhörighet

Arbetare drabbas mer än lägre tjänstemän och tjänstemän på mellannivå av moderaternas förslag på besparingar, både om man mäter i kronor och som andel av det ursprungliga ekonomiska utrymmet. Uppoffringen blir ännu mindre för högre tjänstemän och anställda i ledande ställning. För företagare blir minskningen av det ekonomiska utrymmet mindre mätt i kronor men större mätt i procent. Den genomsnittliga uppoffringen varierar mellan 4 100 kronor för företagare och 7 000 kronor för arbetare. Den genomsnittliga procentuella minskningen varierar mellan 1,7 procent och 4 procent av ursprunglig nettoinkomst. Detta gäller dem som inte under större delen av året är antingen arbetslösa eller sjukskrivna. Ålderspensionärerna skulle i snitt få se sitt ekonomiska utrymme minska med 3 100 kronor om året, eller 2,3 procent av nettoinkomsten.

Figur 2.13:

Dessa skillnader skulle framstå som väl så orättvisa om det inte vore för den enorma bördan de arbetslösa och sjukskrivna skulle få bära med de moderata besparingsförslagen. De som huvudsakligen är sjuka eller arbetslösa under ett år (vi har studerat de som antingen uppstår sjuk- eller rehabiliteringspenning eller något arbetsmarknadsstöd i minst 10 månader) skulle gå miste om nästan en fjärdedel av sina nettoinkomster. För de arbetslösa betyder det att det ekonomiska utrymmet skulle minska med i genomsnitt 32 300 kronor. För de sjukskrivna skulle minskningen bli 42 300 kronor i genomsnitt. För förtidspensionärerna skulle minskningen bli 8 000 kronor i genomsnitt, vilket motsvarar 5,8 procent av nettoinkomsterna.

2.4 Moderaternas förslag till skatteförändringar

Moderaterna föreslår skattesänkningar på sammanlagt drygt 70 miljarder kronor för år 2007.¹⁶ Samtidigt föreslår de höjda skatter på en rad områden (medräknat en höjning av egenavgifterna till a-kassan), till en totalsumma på knappt 30 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att skatterna sänks med cirka 45 miljarder. En helt övervägande del av moderaternas skattepolitik riktar sig direkt till de svenska hushållen och en mycket liten del omfattar företagen.

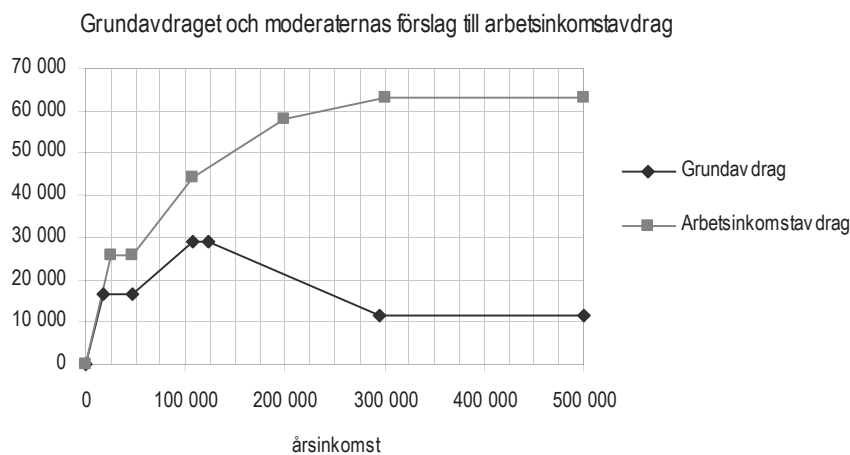
De sammantagna skatteförändringarna riktade till hushållen innebär skattesänkningar med sammantaget **61 miljarder** kronor. (För en förteckning av samtliga skatteförändringar se appendix 1)

Ett s.k. arbetsavdrag

Moderaterna föreslår ett kraftigt utökad grundavdrag, dvs. en höjd gräns för när inkomster räknas som skattefria. Detta avdrag ska dock endast få göras mot inkomster av arbete, vilket innebär att arbetslöshetsersättning, sjukersättning, föräldrapenning eller pensioner av något slag inte omfattas av skatteförslaget.

Grundavdraget är i dag (2005) cirka 16 700 kronor för de lägsta inkomsterna. Det trappas därefter upp i ett intervall av årsinkomster på mellan cirka 50 000 och 100 000 kronor. Därefter sker en långsam nedtrappning som slutar i ett grundavdrag på 11 600 kronor för de med inkomster över cirka 300 000. Som högst kommer man upp i ett grundavdrag på 28 800 med dagens regler.

Figur 2.14:

Moderaterna föreslår att inkomster upp till 26 000 kronor ska vara helt skattefria. Därefter ska man i det inkomstintervall som omfattas av dagens regler med upptrappning av grundavdraget få dra av ytterligare motsvarande 30 procent av sin arbetsinkomst. I intervallet 107 000 till 200 000 kronor får individen ett arbetsavdrag på motsvarande 15 pro-

¹⁶ Samtliga budgeteffekter är hämtade ur moderaternas vårmotion 2005 (2004/05.m010).

cent av sin inkomst och i intervallet 200 000 – 300 000 kronor ska ytterligare 5 procent av inkomsterna bli skattefria. För inkomster över 300 000 kronor på ett år blir därmed så mycket som 63 000 kronor helt skattefria.

Förslaget innebär en kraftig sänkning av marginalsikten i vissa inkomstlagen i jämförelse med dagens regler. Marginalsiktensänkningen begränsar sig till individer som tjänar upp till 300 000 kronor per år. Den genomsnittliga skatten sänks dock för alla med arbetsinkomster.

Arbetsavdraget dominerar helt moderaternas förslag på skattesänkningar. För år 2007 räknar man att det ska kosta staten **53,3 miljarder** i form av mindre skatteintäkter.

Övriga skattesänkningar

De övriga förslag till skattesänkningar som vi har medräknat i vår studie är följande (samtliga budgeteffekter för år 2007):

Slopad förmögenhetsskatt. Förmögenhetsskatten slopas i sin helhet. Enligt prognosen för år 2007 kommer detta innebära **5,5 miljarder** kronor i lägre skatteintäkter.

Alternativ fastighetsskattesänkning. Detta förslag innehåller flera delar: Skatteuttaget begränsas till max 80 kr/m² boyta och max 2 kr/m² tomt eller max 5 000 kronor för tomt. Skattesatsen på egna hem föreslås vara oförändrad. Fastighetsskatten på hyreshus sänks däremot från dagens 0,5 till 0,3. Den schablonintäkt som i dag är underlag för inkomstbeskattning av bostadsrättsföreningar slopas. Sammantaget kostar dessa skatteförändringar staten cirka **3,2 miljarder** kronor.

Sänkning av bensin och dieselskatten. För år 2005 har bensinskatten höjts med 15 öre/litern och dieselskatten med 30 öre/litern. Detta avvisas av moderaterna. Skattebortfallet för 2007 blir då cirka **1,8 miljarder** kronor.

Skattereduktion för hushållstjänster. Förslaget innebär en skattereduktion för utgifter för hushållstjänster. Skattereduktionen uppgår till 50 procent av arbetskostnaden upp till 100 000 kronor. Maximal skattelättnad blir sålunda 50 000 kronor. Förslaget gäller inte ROT-tjänster, dvs. utgifter för reparation och tillbyggnad i hemmet. Både erfarenheter i Finland och nyttjandet av hushållstjänster i Sverige i dag tyder på att detta är något som skulle användas av höginkomsttagare i störst utsträckning. Vi har därför räknat på denna skattereduktion med en fördelningsprofil riktad mot välbärgade och höginkomsttagare.¹⁷ Kostnad: **1,4 miljarder** kronor.

Skattereduktion för pensionärer. Förslaget innebär slopad statlig skatt på arbetsinkomster för personer över 65 år. Kostnad: **1,1 miljarder** kronor.

Full uppräknning av skiktgränser. Moderaterna säger helt enkelt nej till Regeringens förslag i Budgetpropositionen för 2005 att skiktgränserna för den statliga skatten för 2005

---

¹⁷ De individer som har en beskattningbar inkomst på över 3 prisbasbelopp, dvs. 122 700 kronor år 2007, antas få en skattereduktion på 70 kronor i genomsnitt. De som har en beskattningbar inkomst över 409 000 kronor eller en skattepliktig förmögenhet på minst 1 miljon kronor antas få en skattereduktion på i genomsnitt 380 kronor. Om den beskattningbara inkomsten överstiger 613 500 kronor eller den skattepliktiga förmögenheten på 1,5 miljoner kronor antas skattereduktionen bli i genomsnitt 1 160 kronor och de med beskattningbar inkomst på 818 000 kronor eller skattepliktig förmögenhet på 2 miljoner kronor antas i genomsnitt få en skattereduktion på 3 800 kronor.

ska räknas upp med KPI + 1 procent. Istället anser de att skiktgränserna ska räknas upp som vanligt, med KPI + 2 procent. Detta innebär att skatterna blir knappt **1 miljard** kronor lägre än i regeringens alternativ.

Höjt reseavdrag. Förslaget är att reseavdraget i dag höjs från 17 till 20 kronor milen. Samtidigt föreslår man att gränsen för när avdraget får användas höjs från 7 000 kronor per år till 8 500 kronor per år. Dvs. att endast personer som har resekostnader som överstiger 8 500 kronor om året får göra avdrag för resor till och från arbetet. Detta innebär ett skattebortfall på knappt **300 miljoner** kronor.

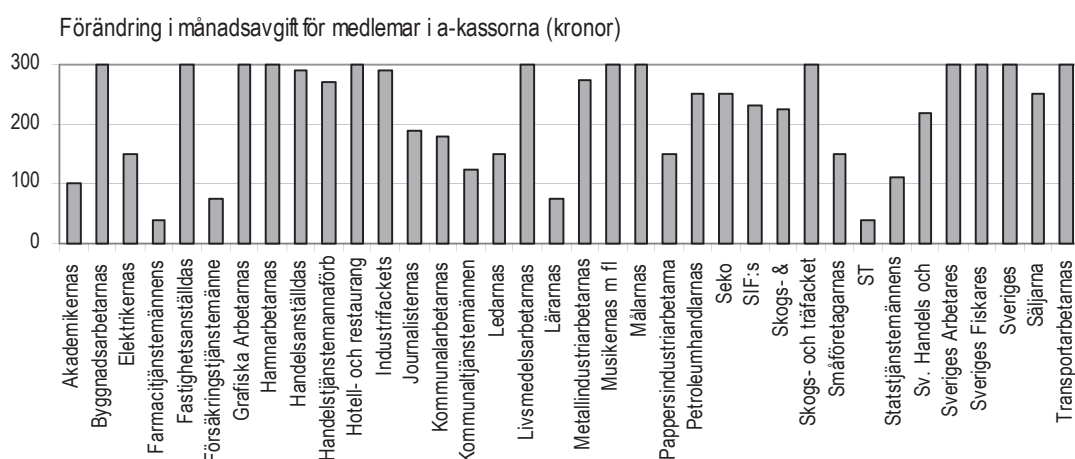
Ytterligare nedsättning av socialavgifter i Norrland samt sänkt skatt på royaltyinkomst, 120 miljoner.

Höjda skatter och avgifter för vissa

Som angetts ovan föreslår moderaterna skattehöjningar och inkomstförändringar med en sammanlagd summa av knappt 30 miljarder kronor. Av dessa är det några förslag som drabbar hushållen direkt:

Höjd egenavgift till arbetslöshetskassorna. Moderaterna föreslår en ökad finansiering genom att subventionsgraden i arbetslöshetsförsäkringen minskas till 70 procent. Ett tak på 300 kronor per månad sätts dock för avgiftshöjningen. De a-kassor som då skulle få höja avgiften med 300 kronor i månaden är Byggnadsarbetarnas, Fastighetsanställdas, Grafiska arbetarnas, Hamnarbetarnas, Hotell- och restauranganställdas, Livsmedelsarbetarnas, Musikernas, Målarnas, Skogs- och träfackets, Sveriges arbetares, Sveriges fiskares, Sveriges teaterverksammas och Transportarbetarnas. I följande a-kassor skulle avgiftshöjningen bli närmare 300 kronor i månaden: Handelsanställdas, HTF:s, Industriefackets, Metallindustriarbetarnas, Petroleumhandlarnas, SEKO och Säljarnas.

Figur 2.15:

Källa: Motion 2004/05:m006

Slopat avdrag för fackföreningsavgiften och a-kasseavgiften. Inbetald fackföreningsavgift (med mer än 400 kronor/år) samt avgift till arbetslöshetskassa berättigar i dag till en reduktion av skatten med 25 procent av fackföreningsavgiften och 40 procent av a-kasse-

avgiften. Moderaterna föreslår att denna regel helt tas bort. Skatten beräknas då höjas med totalt **3,4 miljarder** för dessa individer.

Slopad avdragsrätt för övriga utgifter. I dagsläget får privatpersoner göra avdrag i deklARATIONEN för kostnader förknippade med inkomsternas förvärvande. Dessa kostnader ska överstiga 1 000 kronor innan avdrag medges. Moderaterna föreslår att denna avdragsrätt slopas helt vilket skulle innebära en skattehöjning med knappt 400 miljoner kronor, enligt moderaternas egna beräkningar.

Avskaffat avdrag för förmån av personaldator, 1,6 miljarder kronor.

Höjd skatt på lågpriscigarettor och rulltobak, 750 miljoner kronor.

Nej till glesbygdsavdrag samt slopad skatt för utländska experter, 400 miljoner kronor.

(För övriga skatteförslag se Appendix 1)

2.5 Fördelningseffekter av moderaternas skattepolitik

De samlade skatteförslagen i moderaternas motion ger en mycket omfattande skattesänkning till hushållen. På samma sätt som med moderaternas besparingsförslag vill vi här studera hur skattesänkningarna fördelas mellan grupper av individer. Av de samlade skatteförändringarna som moderaterna föreslår fångar vi för år 2007 in 61 miljarder i skattesänkningar som riktar sig direkt till hushållen.

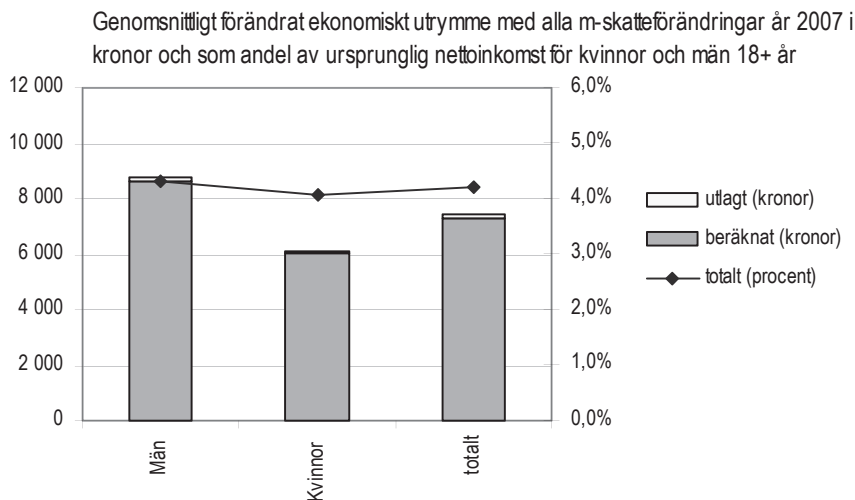
När de föreslagna regelförändringarna på skatteområdet¹⁸ läggs in i FASIT-modellen och resultatet fördelas på kvinnor och män så tillfaller 58 procent av den totala skattelättnaden männen och resterande 42 procent tillfaller kvinnorna. Den genomsnittliga skattelättnaden (med dess eventuella effekter i transfereringssystemen inkluderade¹⁹) blir 8 800 kronor per år för vuxna män respektive 6 100 kronor i snitt för kvinnorna. Som andel av nettoinkomsten blir dock fördelningen förhållandevis jämn, kvinnorna får en skattelättnad som motsvar 4,1 procent av nettoinkomsten och männen motsvarande 4,3 procent.

---

¹⁸ Här har vi inkluderat uppräknade skiktgränser i statlig skatt, arbetsinkomstavdraget, skattereduktion för pensionärer, höjt reseavdrag, slopad avdragsrätt för övriga kostnader, nej till höjning av drivmedelsskatt, begränsad fastighetsskatt på egna hem, sänkt skatt på hyreshus och bostadsrätter, slopad förmögenhetsskatt, skattereduktion för hushållstjänster, slopad skattereduktion för avgifter till fack och a-kassa samt höjd a-kasseavgift. Effekterna av avskaffat avdrag för personaldator och höjd skatt på lågpriscigarettor och rulltobak, mm. har vi inte kunnat simulera i FASIT-modellen utan har lagt ut proportionellt med beskattningsbar inkomst. Eftersom syftet med denna fördelingsstudie inte är att kontrollräkna moderaternas budgetförslag har vi på samma sätt lagt ut mellanskillnaden mellan vår uppskattning av förslagets effekter och moderaternas proportionellt mot beskattningsbar inkomst.

¹⁹ Det ekonomiska utrymmet mäts som bruttoinkomsten efter skatt och a-kasseavgift samt vissa studiebidrag. Vi har även inkluderat vuxna individers andel av hushållets eventuella, bostadsbidrag, socialbidrag och barnbidrag tillsammans med det moderata barnomsorgskontot och exkluderat utgifter för boende, läkemedel, koldioxid- och energiskatt liksom de moderata sjukförsäkringskostnaderna i trafikförsäkringen. Definitionen är gjord för att fånga upp alla de reformförslag som vi har kunnat räkna på.

Figur 2.16:

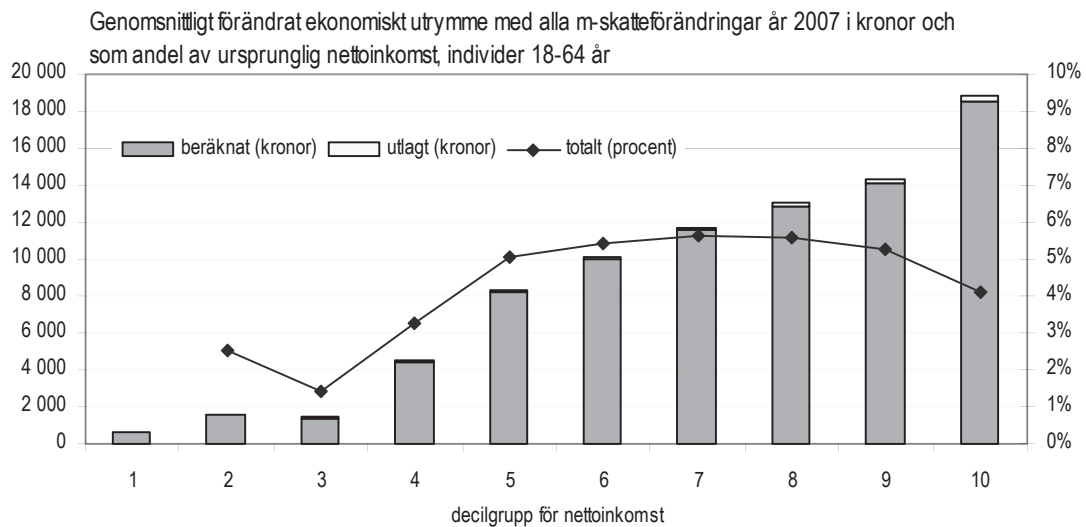

Skev fördelning av skattelättnaden över inkomstskalan

Moderaternas skattepolitik kan beskrivas som ett inslag som delar Sveriges befolkning i arbetsför ålder (18-64 år) i två delar efter inkomst; de som vinner mycket och de som vinner mycket lite. Av de 53 miljarder kronor som skatteförslagen, tillsammans med besparingen genom höjningen av a-kasseavgifterna, kostar fördelas 46 miljarder till befolkningen i arbetsför ålder (18-64 år). Av dessa 46 miljarder kronor skulle 37 miljarder eller 81 procent tillfalla den halva av befolkningen med störst nettoinkomster och 9 miljarder kronor eller 19 procent skulle tillfalla den halva av befolkningen med lägst nettoinkomster. Den självklara anledningen till detta är att de inkomstgrupper med en hög andel frånvarande p.g.a. sjukdom, arbetslöshet eller förtidspension av naturliga skäl är de som ligger långt ner på inkomstskalan. Individer med en stor andel transfereringsinkomster får inte del av arbetsavdraget och därmed tillfaller en mycket marginell del av moderaternas föreslagna skattepaket dessa inkomstlägen. Reduceringen av fastighetsskatt samt ett slopande av förmögenhetsskatten är dessutom förslag som riktar sig i mycket hög utsträckning till individer i de högre inkomstlägena.

När befolkningen mellan 18 och 64 år delas in i tio lika stora grupper och rangordnas efter nettoinkomst framkommer tydligt hur effekterna av skatteförslagen fördelas sig. I diagrammet nedan visas förändringen av inkomster efter skatt och a-kasseavgift, dels i kronor samt som andel av nettoinkomsten.

Figur 2.17:

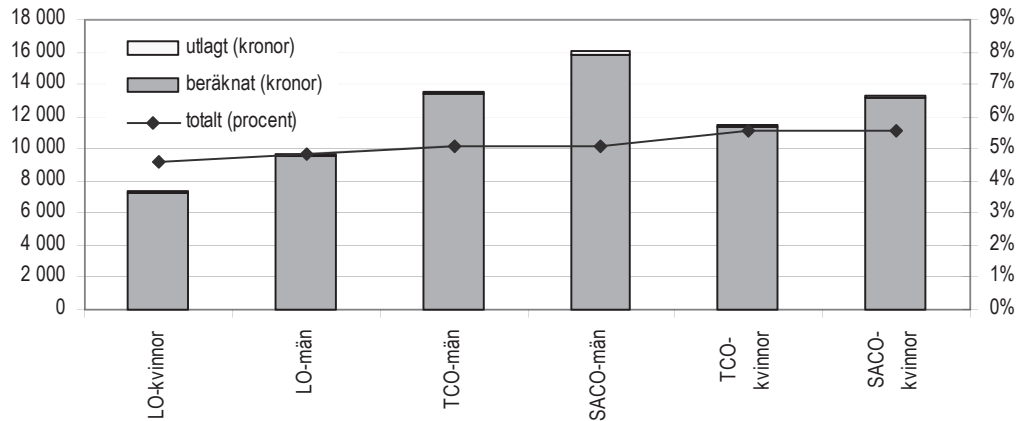
Skatteförslaget ger individer i den tiondel av befolkningen som tjänar mest den i särklass största skattelättnaden i kronor. De skulle få i genomsnitt cirka 18 800 kronor lägre skatt per år. Detta kan jämföras med individerna i decilgrupp 2 och 3 som i sin tur skulle få 1 500-1 600 kronor var i snitt. Som andel av nettoinkomsterna fördelar sig skatteförslaget så att man i decilgrupperna 2 till 4 i genomsnitt skulle få skattelättnader på mellan 1,4 procent och 3,3 procent medan de individer som har inkomster motsvarande decilgrupperna 5-10 skulle få en skattelättnad på mellan 4 och 6 procent.

Skatt efter facklig tillhörighet

Skatteförslagen skulle, i genomsnitt, ge kvinnorna och männen i de olika fackförbunden ungefär lika stora procentuella ökning av nettoinkomsterna, omkring 5-6 procent. Det innebär att SACO-männen, i genomsnitt, skulle få betala 16 100 kronor mindre i skatt år 2007. LO-kvinnorna, som har minst att vinna på förslagen, skulle få 7 400 kronor i genomsnitt.

Figur 2.18:

Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-skatteförändringar år 2007 i kronor och som andel av ursprunglig nettoinkomst, individer 18-64 år

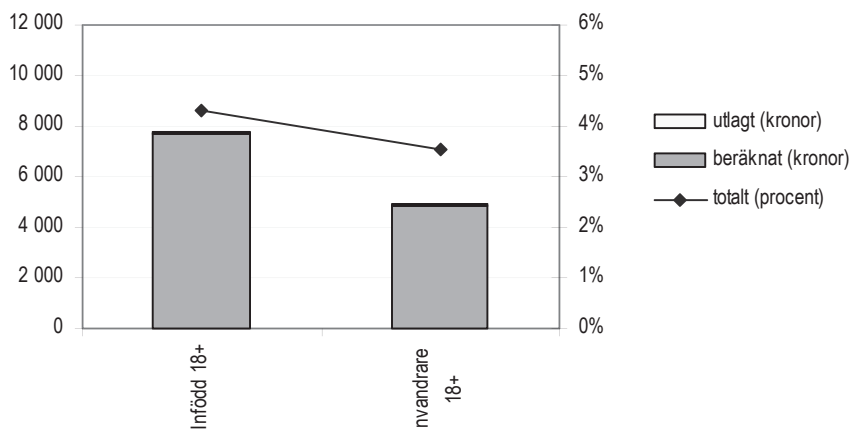

Skatt efter ursprung

Invandrare skulle tjäna mindre på skatteförslagen än personer födda i Sverige, både om man mäter i kronor och som andel av nettoinkomsten. En viktig förklaring till detta är naturligtvis att invandrare har sämre förankring på arbetsmarknaden och därför inte kan tillgodogöra sig arbetsinkomstavrdraget i lika stor omfattning. Individer födda i Sverige skulle i genomsnitt få cirka 8 000 kronor, vilket för dem som genomsnitt motsvarar 4,5 procent av den ursprungliga nettoinkomsten. Motsvarande skattesänkning skulle bli 5 000 kronor, eller 3,5 procent av nettoinkomsten, för de födda utomlands.

Figur 2.19:

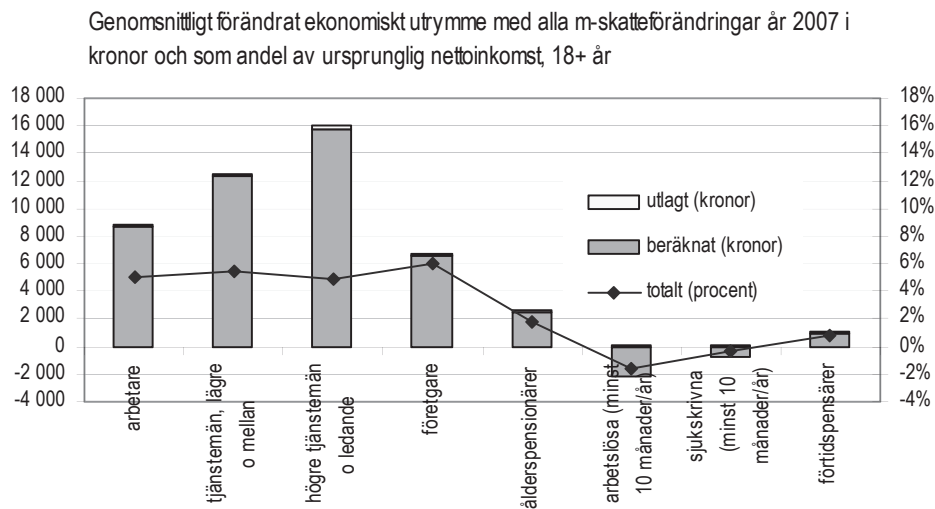
Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-skatteförändringar år 2007 i kronor och som andel av ursprunglig nettoinkomst för invandrare och infödda 18+ år

Skatt efter socioekonomisk tillhörighet

Eftersom arbetsinkomstavrdraget, som kostar närmare 53 miljarder kronor, är helt dominerande bland skatteförslagen är deras fördelning över socioekonomiska grupper inte överraskande. Alla grupper utom de arbetslösa och sjukskrivna vinner på dessa förslag.

Figur 2.20:

De som har varit arbetslösa i minst 10 månader av ett år skulle dock få se sitt ekonomiska utrymme minskat med 2 100 kronor eller 1,5 procent av inkomsten enbart av skatteförslagen. På motsvarande sätt skulle de som har varit sjukskrivna i 10 månader eller mer få se sitt ekonomiska utrymme minska med 600 kronor eller 0,4 procent av nettoinkomsten. Detta beror på att de inte skulle få någon större del av arbetsavdraget medan de sannolikt drabbas av den föreslagna höjningen av a-kasseavgiften och slopandet av skatteavdraget av densamma. Detta kan jämföras med de högre tjänstemännen eller personer i ledande befattningar. De skulle tjäna i genomsnitt 16 000 kronor på skatteförslagen, vilket motsvarar 4,9 procent av deras inkomster.

2.6 Fördelningseffekter av moderaternas samlade budgetförslag

Ovan har beskrivits vilka av moderaternas besparings- respektive skatteförslag som har använts som underlag för fördelningsstudier på individnivå. Slutresultatet för individerna blir självfallet en sammanslagning av dessa båda sidor, med tillägg för de satsningar som moderaterna också föreslår.

De satsningar som vi har beräknat skulle få direkta konsekvenser för hushållens inkomster och därmed för inkomstfördelningen är framför allt två:

Extra barnbidrag. Ett extra barnbidrag per barn till ensamstående samt ett extra barnbidrag per barn till studerande. Dessa förändringar är tänkta att kompensera för det slopade bostadsbidraget. Summa **5,3 miljarder** kronor.

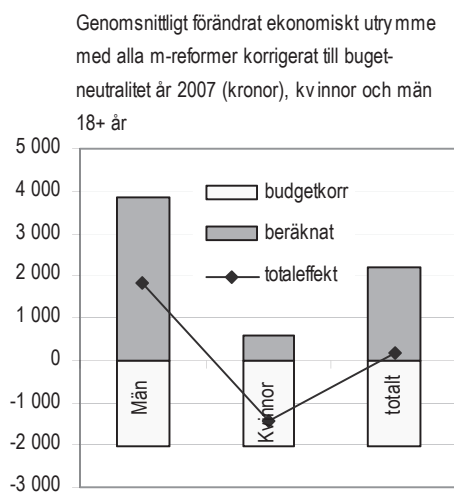
Barnomsorgskonto. Ett barnomsorgskonto omfattande 3 000 kr/månad för barn i åldrarna 1-3 år som inte har kommunal barnomsorg. Barnomsorgskontot föreslås vara skattefritt. Kostnaden beräknas till **2,5 miljarder** kronor för år 2007.

Hittills har vi endast räknat med de förslag som kan påvisas ge direkta effekter på individernas, respektive hushållens inkomster. Det finns dock en rad förslag i den moderata motionen som på lite sikt kan tänkas drabba hushållen utan att vi kan räkna fram effekterna av dem i vår modell. Eftersom vi har svårt att bedöma huruvida hushållen som helhet hamnar på plus eller minus i det sammantagna moderata budgetförslaget, görs resterande del av fördelningsstudien utifrån antagandet att den moderata ekonomiska politiken är budgetneutral för hushållens del. Vi har därför korrigerat för skillnader mellan besparingar å ena sidan samt satsningar och skattesänkningar å den andra. Denna korrigering har lagts ut likformigt på samtliga individer och redovisas tydligt i diagrammen som en del av staplarna.

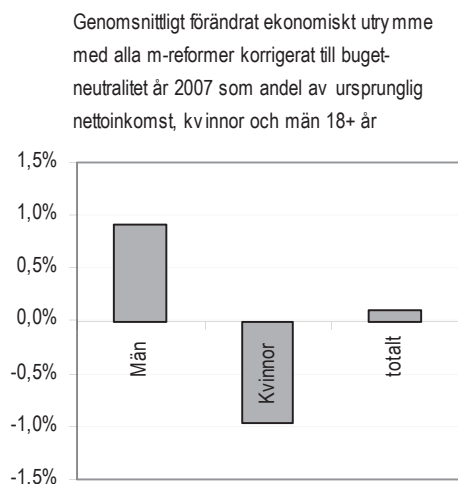
Kvinnor kan komma att förlora rejält

I moderaternas budgetförslag, där hushållen tillförs cirka 15 miljarder kronor, skulle en betydligt större del tillfalla männen än kvinnorna.²⁰ Lägg därtill antagandet att det inte kommer resurser ”ifrån ovan”, utan att hushållen på ett eller annat sätt får bidra till att finansiera omfördelningarna i budgeten. Sker detta på ett likformigt sätt så visar vår fördelningsanalys att kvinnor i genomsnitt skulle förlora 1 400 kronor per år, eller 1 procent av sin nettoinkomst. Männen skulle å andra sidan vinna 1 800 kronor eller 0,9 procent av sin nettoinkomst.

Figur 2.21 a:

Figur 2.21 b:

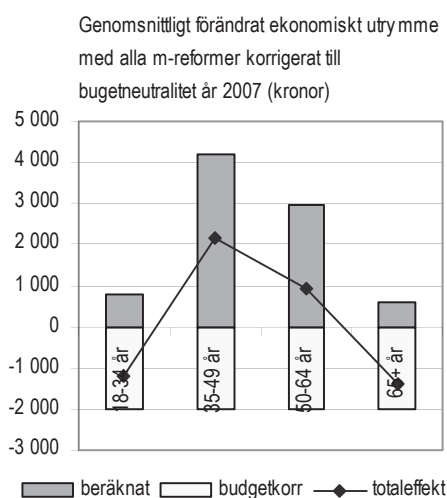
²⁰ Att den sammanlagda effekten ändå blir något större än noll beror dels på att drygt 400 000 otypiska individer, t.ex. sådana som inte funnits i landet hela året har exkluderats ur fördelningsanalysen men inte när förslagets totala budgeteffekt beräknades och korrigerades. Dels beror det på att det av tekniska skäl inte har varit möjligt att göra en fullständig överföring av alla inkomster och utgifter som är gemensamma för hushållen till individerna i hushållen. Den diskrepansen är av storleksordningen en procent av förslagets totala kostnad.

I detta läge står kvinnorna, liksom männen, också med ett betydligt sämre inkomstskydd i händelse av sjukdom, arbetslöshet eller föräldraskap. Inkomstskyddet går naturligtvis att komplettera på helt privat väg eller i kollektivavtalade försäkringar. Men privata försäkringspremier sätts efter risk och kvinnor har betydligt större risk för sjukdom än vad män har. När det gäller barnafödande är det dessutom omöjligt att föreställa sig en privat inkomstförsäkring eftersom det normalt är ett frivilligt beslut att skaffa barn.

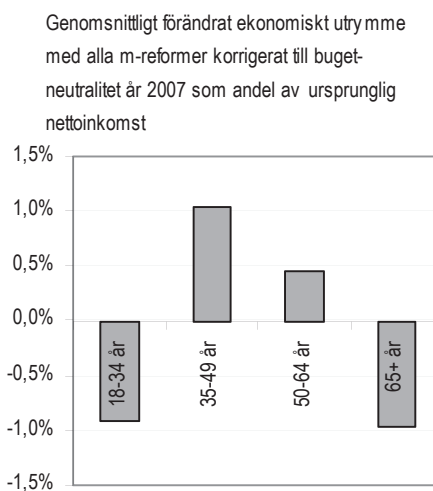
Mer i de åldrar då man har

Moderaternas politik är, sett som genomsnitt, gynnsam för personer i de ålderskategorierna som i utgångsläget har störst nettoinkomster, de som är 35-64 år gamla. De som är yngre än 35 år eller äldre än 64 år riskerar sammantaget att förlora på moderaternas budgetförslag.

Figur 2.22 a:

Figur 2.22 b:

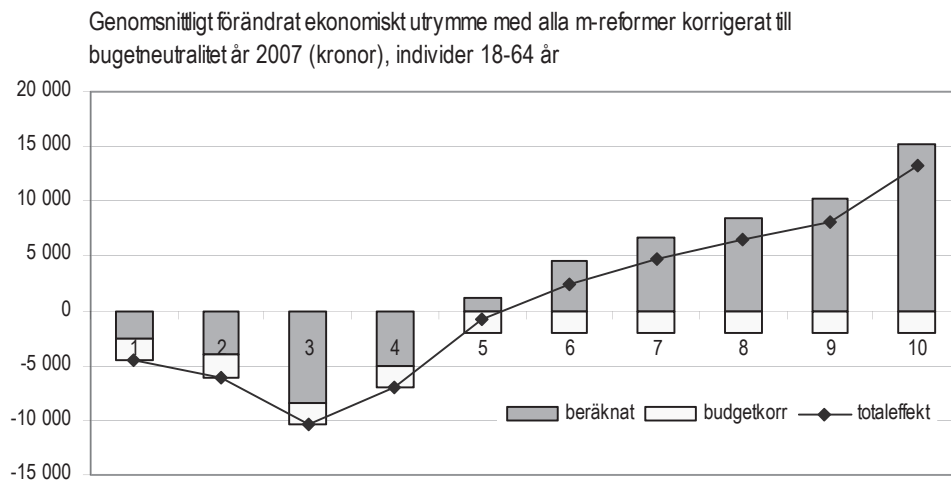
En del av förklaringen till att förslaget faller så pass väl ut för åldersgruppen 35-49 år är att det är den åldersgrupp som vinner mest på moderaternas satsningar på barnfamiljer (dvs. extra barnbidrag till studerande och ensamstående samt ett barnomsorgskonto för barn 1-3 år utan kommunal barnomsorg som ersättning för slopat bostadsbidrag, slopad pappamånad och slopade garantidagar). Effekten av dessa förslag skulle också ha betydelse i åldersgruppen 18-34 år.

Förslagen förstärker en ojämna inkomstfördelning

Oavsett vad man tror om moderaternas förmåga att, totalt sett, skrapa fram medel i statsbudgeten att skänka till hushållen så är det tydligt att det i befolkningen i arbetsför ålder (18-64 år) är den halva som har störst inkomster som tillförs pengar. Vår analys visar att den andra halvan, den med lägst inkomster, skulle få ett minskat ekonomiskt utrymme.

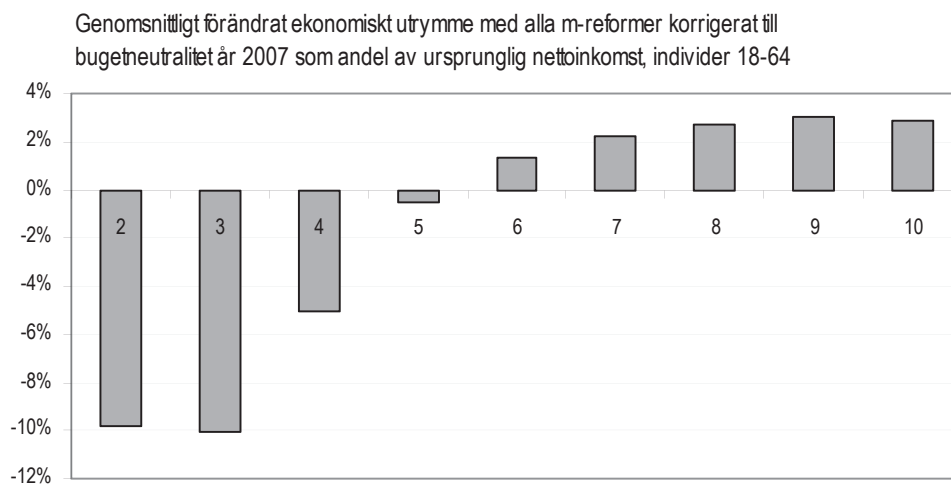

Figur 2.23 a:

Endast den femte decilgruppen (med nettoinkomster på mellan 152 900 och 175 600 kronor) har anledning att fråga sig om den del av budgetförslagen som vi inte har kunnat analysera fullt ut kommer att påverka dem mer eller mindre gynnsamt än genomsnittet. Det är nämligen endast i den gruppen som vår likformigt utlagda korrigering till ett budgetneutralt förslag bidrar till att visa vilka som är vinnare och förlorare.

Figur 2.23 b:

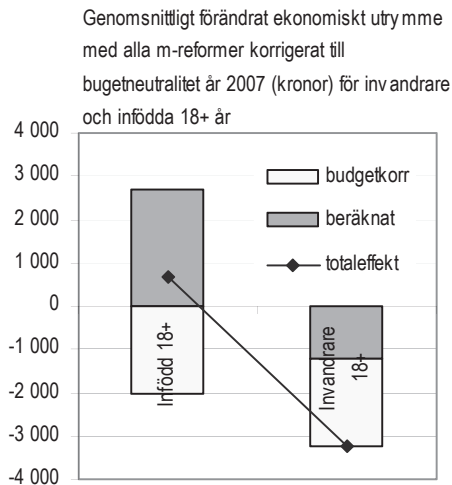
Decilgrupp 1 är borttaget ur diagrammet, p.g.a. de extrema effekter en korrigering i kronor lika för alla ger som andel av de mycket låga inkomsterna i gruppen som genomsnitt.

Ursprunget har betydelse

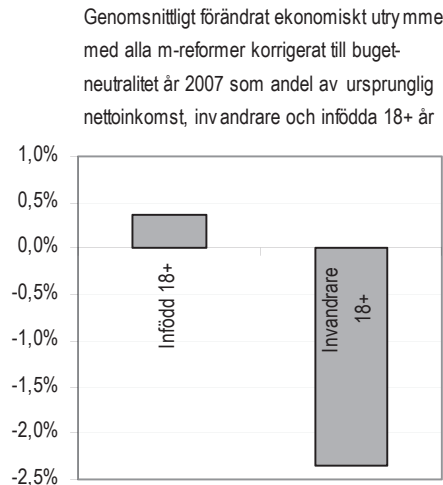
När besparingsförslagen och skatteförslagen läggs samman med moderaternas satsningar visar det sig också att de sammantagna budgetförslagen skulle falla ut olika för invandrare och infödda svenskar. Under antagandet om budgetneutralitet för hushållen visar det sig att de som är födda i Sverige skulle vinna i genomsnitt 700 kronor, eller motsvarande

0,4 procent av nettoinkomsterna, på budgetförslaget medan invandrarna skulle förlora 3 200 kronor, eller 2,4 procent av nettoinkomsterna.

Figur 2.24 a:

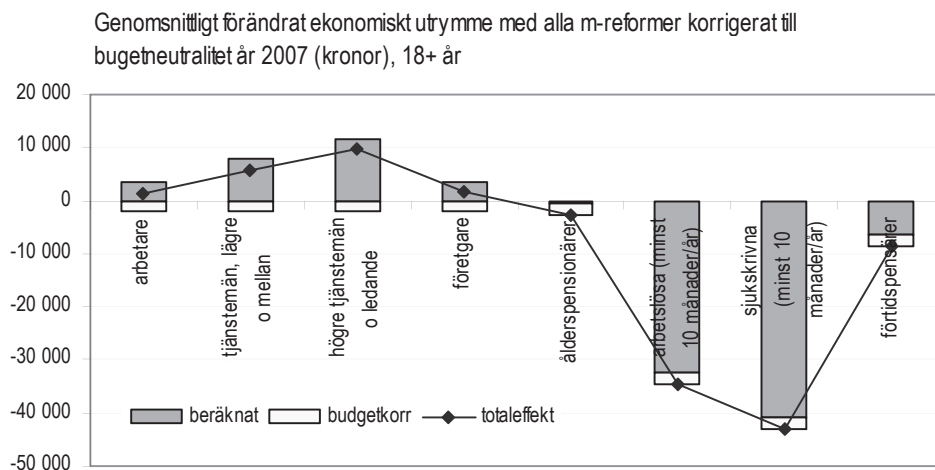
Figur 2.24 b:

Arbetslösa och sjukskrivna blir de stora förlorarna

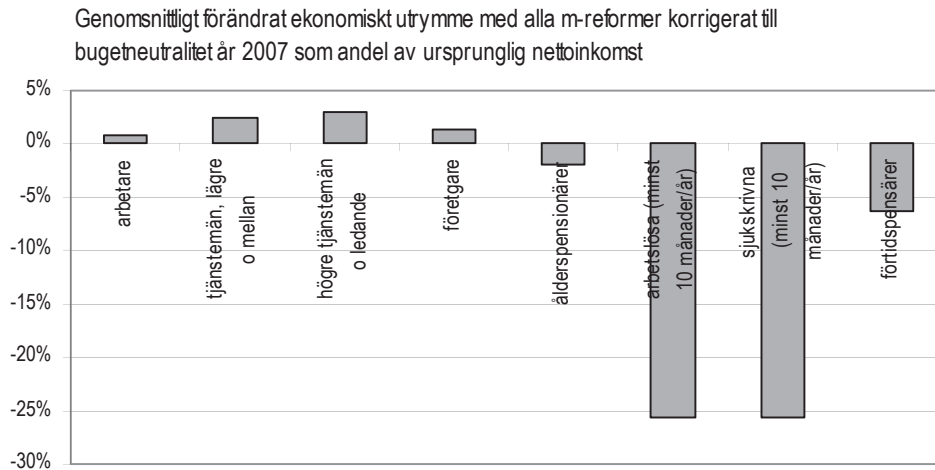
Då vi redan har sett att arbetslösa och sjukskrivna förlorar på både moderaternas skattesänkningar och besparingar, är det inte konstigt att dessa grupper också förlorar på budgetförslaget i sin helhet - även när satsningarna är tillagda. I genomsnitt förlorar dessa grupper motsvarande en dryg fjärdedel (26 procent) av sina nettoinkomster. Det innebär att de som är arbetslösa under minst 10 månader av ett år skulle förlora i genomsnitt 34 500 kronor och de som är sjukskrivna lika länge skulle förlora 42 900 kronor på ett år.

Figur 2.25 a:

Även förtids- och ålderspensionärerna skulle förlora på den moderata politiken om än inte lika mycket som de sjuka och arbetslösa. Förtidspensionärerna skulle få se sitt ekonomiska utrymme minska med i genomsnitt 8 600 kronor, eller 6,2 procent av nettoinkomsten, och ålderspensionärerna i genomsnitt 2 600 kronor eller 1,9 procent av nettoinkomsten.

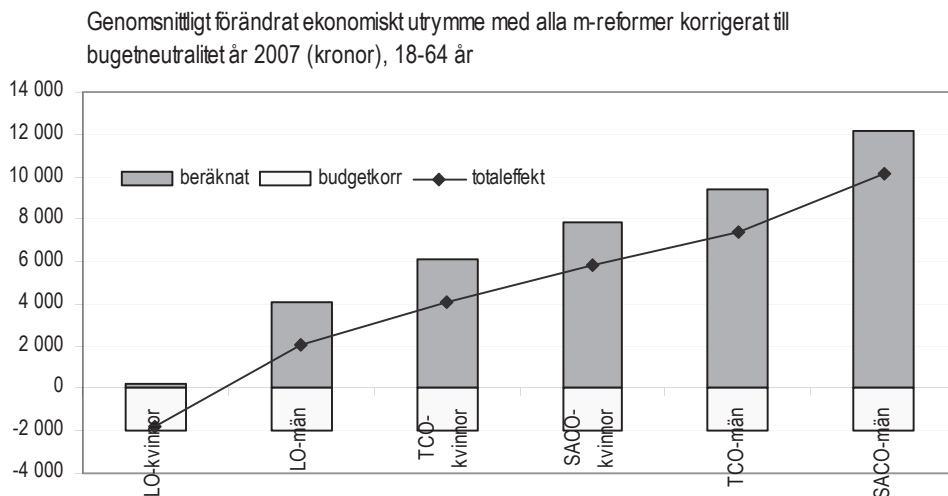
Figur 2.25 b:

Slutresultatet fördelat efter facklig tillhörighet

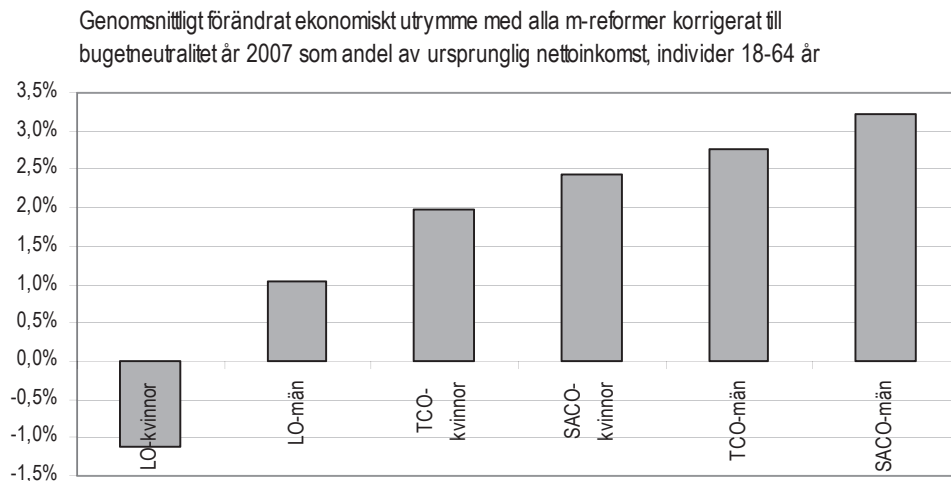
Fackförbunden domineras (i synnerhet när medlemmar 65 år och äldre exkluderas) av personer som får en större del av sina inkomster från arbete, även om det är många som är arbetslösa eller sjuka någon del av året. När budgetförslaget fördelas på kvinnor och män i de olika fackförbunden visar det sig därför att det endast är LO-kvinnor som, som grupp, förlorar på politiken. Vi har då räknat med att förslaget bör vara budgetneutralt för hushållssektorn.

Figur 2.26 a:

Fördelningen över den fackligt anslutna befolkningen är dock allt annat än jämn. Medan LO-kvinnorna skulle förlora 1 800 kronor i genomsnitt så skulle LO-männen vinna 2 100 kronor. SACO-männen som skulle få allra mest skulle i genomsnitt få sitt ekonomiska utrymme ökat med 10 200 kronor.

Figur 2.26 b:

Trots att höginkomsttagarna bland dessa grupper får mer än låginkomsttagarna innebär den föreslagna politiken ändå en ojämn fördelning procentuellt sett. LO-kvinnornas förlust motsvarar 1,1 procent av gruppens genomsnittliga nettoinkomster, medan LO-männens vinst motsvarar en lika stor andel av deras nettoinkomster i snitt. Kvinnorna och männen i SACO och TCO skulle få vad som motsvarar 2-3 procent av deras nettoinkomster.

3 Förstår moderaterna vad de gör?

För att en behandling av en sjukdom ska leda till önskat resultat så måste läkaren ha gjort en korrekt diagnos. Dessutom måste läkaren veta om behandlingen har biverkningar som är rimligt stora i förhållande till sjukdomen och medicinens effekt på denna.

I detta kapitel analyseras moderaternas politik utifrån den effekt den får på samhällsekonomin snarare än på hushållen. Den stora frågan är om moderaterna gör en korrekt bedömning av vad som är Sveriges problem (sjukdom), om deras politik kan lösa dessa problem (medicin) och vad deras reformer kan få för effekter på andra områden än vad de syftat att påverka (biverkningar).

Hur mår då patienten Sverige? Ett första svar är att arbetslösheten är för hög i och med att 5,5 procent är öppet arbetslösa och ytterligare ca 3 procent finns i arbetsmarknadspolitiska program. Sysselsättningsgraden är dock väsentligt högre än i andra länder. Vårt utgångsläge är visserligen internationellt sett gott men Sverige har högre ambitioner på detta område än de flesta andra länder. Ett annat svar är att det arbetas för få timmar i förhållande till vad som behövs för att på sikt finansiera välfärdsstaten. Det behövs minst 5 procent fler arbetade timmar än idag för att klara detta. Det finns en reserv av outnyttjade timmar hos flera grupper:

- Ungdomar – Sedan 1990-talets början så har tiden det tar innan ungdomar har etablerat sig på arbetsmarknaden skjutits upp med nästan tio år.
- Kvinnor – En stor grupp kvinnor arbetar deltid fast de skulle vilja arbeta heltid och fler skulle troligtvis vilja arbeta mer om arbetsfördelningen i hemmet vore jämnare.
- Utrikesfödda – Sysselsättningsgraden bland utrikesfödda är ca 60 procent mot drygt 80 procent för inrikesfödda.
- Äldre – Det finns en betydande frånvaro från arbetsmarknaden bland 60-64-åringarna till följd av ohälsa. I denna grupp har sysselsättningsgraden dock stigit kraftigt de senaste åren. Mycket få arbetar dock efter 65-års ålder.

Moderaternas politik uppges syfta till att öka antalet arbetade timmar. De har därmed samma bild som i stort sett alla andra bedömare, inklusive LO, av vad som är den stora utmaningen framöver. De gör därmed samma bedömning som vi i att Sverige inte mår tillräckligt bra eller i alla fall riskerar att inte göra så i framtiden. Men när det kommer till att diagnostisera sjukdomen och föreskriva en korrekt medicin skiljer sig vår syn avsevärt från moderaternas.

Moderaterna diagnos är att arbetsviljan är för låg i Sverige, vilket de sammankopplar med framför allt ersättningsnivåerna och skatterna på arbete. Som vi ska visa i detta kapitel är verkligheten betydligt mer komplex än vad moderaterna beskriver den.

Detta kapitel inleds med en beskrivning av varför det finns offentliga försäkringssystem (avsnitt 3.1). Frågeställningar kring vilka individer som behöver försäkringar och hur riskspridningen ser ut diskuteras där. Därefter följer ett avsnitt som kritiserar moderaterna för att de inte förstår välfärdsstatens institutioner och särskilt arbetslinjens olika bestånd-

sdelar. I avsnitt 3.3 diskuteras huruvida moderaternas väg med sänkta löner kommer att öka sysselsättningen. De förslag som moderaterna lägger fram angående jämställdheten analyseras i avsnitt 3.4.

3.1 Varför finns det offentliga försäkringssystem?

Höga ersättningsnivåer innebär att de försäkrade vid sjukdom eller arbetslöshet inte får ett stort inkomstbortfall. Det innebär att försäkringarna skyddar individens nuvarande levnadsstandard. Den som inte kan arbeta behöver därför inte exempelvis sälja sitt hus för att klara sig ekonomiskt. ”Skadan” att förlora arbetsinkomsten täcks, förutom en viss självrisk, av försäkringen.

Vilka arbetar inte och varför?

Forskarna är långtifrån överens om vilka som är de viktigaste förklaringarna till varför ohälsotalen ökat så kraftigt sedan mitten av 1990-talet. I den kanske mest omfattande sammanställningen av den hittillsvarande forskningen om utvecklingen av ohälsotalen åren 1997 till 2004 pekar redaktörerna på en mängd olika orsaker till den höga ökningstakten (Bjurvald mfl. 2005). De pekar både på en rad huvudsakliga och en rad bidragande orsaker till den höga sjukfrånvaron i Sverige. Uppdelningen i huvudsakliga och bidragande bygger på dagens kunskapsläge:

Huvudorsaker:

- Arbetsliv och arbetsmarknad – En strukturell förändring mot slimmade organisationer har ökat kraven på de anställda och minskat toleransen för olikheter i prestationsförmåga.
- Arbetskraftens åldrande – Denna ålderseffekt anses ha förstärkts av att tempot har ökat i produktionen.
- Sysselsättning och arbetslöshet – Ersättningssystemen för sjukdom och arbetslöshet är delvis kommunicerande kärl.
- Administrativa brister – Såväl försäkringsskassans interna arbete som samarbetet med arbetsgivarna, AMV samt hälso- och sjukvården anses ha fungerat allt för dåligt.

Bidragande orsaker:

- Belastningar i privatlivet
- Försämrat hälsotillstånd
- Mer restriktivt pensionssystem
- Fusk och beteendeförändringar
- Försämrad förmåga att klara förändringar
- Ändrade attityder bland läkare
- Försvagad företagshälsovård och bristande yrkesrehabilitering
- Ekonomiska drivkrafter

Om man ska lita på denna forskningssammanställning, är det då rimligt att straffa den enskilde genom en sänkning av ersättningsnivån med 15 procentenheter till 65 procent? Är det rimligt och ekonomiskt effektivt att huvudsakligen försöka minska ohälsan genom

att sänka ersättningarna när de flesta av de troliga orsakerna till ökningen i ohälsan inte påverkas av ersättningsnivåerna?

Frånvaron från arbetsmarknaden på grund av sjukdom är som visas nedan väldigt ojämnt fördelad. I tabell 3.1 visas det så kallade ohälsotalet²¹ som beskriver frånvaron såväl till följd av sjukskrivning som sjukersättning (förtidspension). Kvinnor har i alla åldersgrupper förutom den yngsta ett högre antal frånvarodagar än män och frånvaron ökar med åldern. Kvinnor i åldrarna 60-64 år har det klart högsta antalet frånvarodagar, mer än 10 gånger högre än frånvaron i åldergruppen 20-24 år.

Tabell 3.1 – Ohälsotalet efter ålder och kön, antal hela dagar 2004

Ålder	Män	Kvinnor
16-19	3,5	2,7
20-24	9,5	11,3
25-29	12,0	18,5
30-34	15,1	27,5
35-39	20,9	37,7
40-44	29,1	47,5
45-49	37,1	58,2
50-54	48,1	73,3
55-59	64,3	93,7
60-64	95,8	126,7
Samtliga	34,0	51,2

Källa: Försäkringskassan.

I tabell 3.2 visas olika mått på självskattad hälsa i befolkningen. Oddskvoterna visar hur mycket vanligare besvären är än i befolkningen som genomsnitt. Exempelvis har gruppen ej facklärd arbetare en 50 procent högre förekomst av dåligt hälsotillstånd än snittet. Det är tydligt att arbetare har en sämre hälsa än tjänstemän.

---

²¹ Ohälsotalet definieras som antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, förtidspension och sjukbidrag från socialförsäkringen per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64. Alla dagar är omräknade till "heldagar" - t.ex. TVÅ dagar med halv ersättning blir EN dag. Dagar med sjuklön från arbetsgivare ingår inte i ohälsotalet.

Tabell 3.2 – Besvär med hälsan i befolkningen 16-84 år, oddskvoter jämfört med totala befolkningen, 2003.

	Hög grad av nedsatt arbetsförmåga ²²	Svåra besvär av långvarig sjukdom ²³	Dåligt hälsotillstånd ²⁴
Ej facklärd arbetare	1,61	1,33	1,49
Facklärd arbetare	1,15	1,20	1,30
Lägre tjänstemän	1,23	1,13	1,41
Tjänstemän mellannivå	0,59	0,80	0,61
Högre tjänstemän	0,51	0,68	0,41
Företagare	0,86	0,95	0,75
Jordbrukare	2,04	1,91	1,92
Studerande	0,16	0,47	0,28
Förvärvsarbetande minst 16 tim/v	0,48	0,74	0,49
Hemarbetande	1,42	1,06	2,05
Förtidspens/långvarigt arbetslösa	5,32	3,23	5,38
Ålderspensionärer	1,69	1,50	1,67

Källa: SCB (ULF) samt egna beräkningar.

Arbetslöshet

Vilka är det som löper en hög risk att bli arbetslösa? Den öppna arbetslösheten var 2004 i genomsnitt 5,5 procent, men den var inte jämnt fördelad mellan olika grupper:

- Kön – Män hade högre arbetslöshet än kvinnor (5,9 mot 5,1 procent).
- Utbildning – Arbetslösheten var för dem med förgymnasial utbildning cirka 8 procent jämfört med cirka 4 procent för dem med eftergymnasial utbildning längre än tre år.
- Födelseland – Utrikesfödda hade en arbetslöshet på 13,3 procent mot 4,2 procent för svenskfödda.
- Ålder – Yngre hade en högre arbetslöshet än äldre. 20-24 åringar hade en arbetslöshet på 12,0 procent mot 3,5 procent för de i åldrarna 35 till 44 år.
- Regionalt – Arbetslösheten var lägst i Jönköpings län (4,0 procent) och högst i Norrbottens län (7,5 procent).

För att förstå att det inte främst är viljan att söka arbete som orsakar den höga arbetslösheten har vi med hjälp av arbetskraftsundersökningarna sammanställt en kördning, som ger en mer realistisk bild av hur arbetsmarknaden fungerar. Varje månad under 2003 fanns det cirka 44 000 jobb att söka. De som söker dessa arbeten kan delas in i tre grupper.

Först var det cirka 230 000 personer som redan hade jobb men som varje månad sökte andra jobb. Dessa sökande kom långt fram i kön till de lediga jobben. Genom att de hade ett arbete hade de aktuella referenser på sin duglighet. Dessa innebar 5 sökande per ledigt jobb.

²² Har någon "långvarig sjukdom, besvär efter olycksfall eller någon annan svaghet" eller "tar regelbundet medicin för något" och "sjukdomen/besvären medför i hög grad nedsatt arbetsförmåga".

²³ Har någon "långvarig sjukdom, besvär efter olycksfall eller någon annan svaghet" eller "tar regelbundet medicin för något" och "sjukdomen/besvären är svåra eller mycket svåra".

²⁴ Har svaret med alternativen "dåligt" eller "mycket dåligt" på frågan: "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Är det mycket gott, gott, någorlunda, dåligt eller mycket dåligt?".

I det andra ledet i kön kom cirka 217 000 öppet arbetslösa, vilka utgjorde 5 sökande per ledigt arbetstillfälle. I det tredje ledet fanns de 120 000 personer utanför arbetskraften som ville ha arbete när det blev fler lediga jobb. Inte sällan är det studerande som vill ha arbete men fortsätter att studera. Det blir totalt cirka 13 arbetssökande per ledigt arbetstillfälle i genomsnitt varje månad.

Dessutom fanns cirka 223 000 individer som varit sjuka i mer än 90 dagar. Moderaterna vill sänka deras ersättning för att stimulera en del av dem att gå tillbaka till ett arbete. Men de ser inte svårigheten när de som ska gå från sjukskrivning till ett annat arbete än tidigare år 2003 hade 13 personer före sig i kön till varje ledigt arbete.

Moderaterna sätter allt för stor tillit till den så kallade sökteorin, dvs. att arbetslösheten främst avgörs av hur många arbeten som de arbetssökande söker. Vår slutsats är att moderaterna aktivt förtränger att nyttan av ökad sökaktivitet avtar. En ökad sökaktivitet utan ett ökat antal jobb att söka ger inte stora effekter.

För att förstå den senare tidens diskussion om arbetslöshetens och sysselsättningsnivå behöver man göra en detaljerad redovisning av vad befolkningen mellan 20 och 64 år gjorde en vanlig vecka år 2004 (tabell 3.3). För att nå 20 till 25 procentens arbetslöshet, vilket en del ledarsidor påstår är den verkliga nivån, krävs att alla som idag är studerande, sjukskrivna och förtidspensionerade istället räknas som arbetslösa. Menar de som påstår att arbetslösheten är så hög att det inte finns några studerande, sjuka eller förtidspensionerade som är vad de utger sig för att vara?

Tabell 3.3 – Befolkningen mellan 20 och 64 år, andelar år 2004

Sysselsatta	77,5%	I arbete	64,5%		
		Frånvarande	13,0%	Semester	6,6%
Arbetslösa	4,3%			Egen sjukdom	2,9%
				Vård av barn	1,7%
				Frivecka pga arbetstidens förläggning	0,7%
				Tjänstledighet pga studier	0,4%
				Arbetsmarknadsskäl	0,3%
				Övriga orsaker	0,2%
				Annan tjänstledighet	0,1%
Ej i arbetskraften	18,2%	Studerande	4,8%		
		Hemarbete	0,9%		
		Pension	1,3%		
		Arbets-sökande	1,1%		
		Sjuka (inkl. förtidspensionerade)	7,8%		
		Arbetar eller vistas utomlands	0,8%		

Källa SCB (AKU)

Några individer i befolkningen måste väl ha cancer, influensa eller vara skadade i olyckor utan att klassificeras som arbetslösa! Långtidssjukskrivna är knutna till en arbetsplats och beskrivs som sysselsatta. Ska man se dem som arbetslösa? De söker inte arbete och kan inte arbeta i normalt produktionstempo och få arbetsgivare skulle anställa dem.

I ett modernt välfärdssamhälle är en stor del av befolkningen i åldern 16-24 år i utbildning. Vidare anser vi att jämställdhet innebär att båda föräldrarna ska vara i arbetskraften och därför ibland vara barnlediga, vidare att de som huvudsakligen är sjuka inte ska behöva arbeta. Allt detta är en önskad ordning. När man kallar alla dessa för arbetslösa så är det i grunden ett angrepp på rätten till sjuk- och barnledighet

Ju högre sysselsättningsgrad ett land har desto fler äldre med hög sjukrisk finns det i arbetslivet och desto fler kommer att vara sjuka. Det är mycket svårt att få en hög sysselsättningsgrad bland äldre utan att få hög sjukfrånvaro som konsekvens. Men med en hög sysselsättningsgrad blir nettoeffekten en hög produktion och goda offentliga finanser.

Vår slutsats är att syftet med trygghetssystemen är just att man inte alltid ska vara på arbetsplatsen. Det är i fattigsamhällen utan försäkringar som man alltid måste vara på jobbet.

Alla individer har risker

Moderaternas reformer finansieras i huvudsak med sänkningar av ersättningarna till dem som inte får eller kan arbeta. Idén är att bidragstagarna ska få drivkrafter till arbete i stället, detta bygger på synen att "bidragsberoendet" orsakas av individen själv.

Det är en viktig information att arbetslöshet och ohälsa varierar med klass, kön, utbildning, ålder och födelseland. Att självriskan och premien för sakförsäkringar varierar med risken kan vara rimligt om skaderisken kan påverkas av individen. Men i vilken utsträckning bör detta gälla i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen? Hur mycket kan man påverka risken att bli sjuk eller arbetslös? En individ kan inte välja vilken samhällsklass och land han eller hon föddes i.

Utfallet av moderaternas politik följer således tydligt vilka risker olika grupper har. Man kan säga att moderaterna rullar den skandinaviska välfärdsmodellen baklänges genom att försämra mest för de som välfärdsmodellen gynnar mest, nämligen kvinnor i allmänhet och arbetarkvinnor i synnerhet. Moderaternas politik är en omvänd Robin Hood-metod.

De som skriver denna typ av rapporter är som regel tjänstemän med god inkomst. Det visar på det moraliska problem det innebär att föreskriva besk medicin för andra som man själv inte behöver smaka på. För de flesta är det viktigt att inte de som är olyckligt lottade får en allt för låg levnadsstandard. Enligt filosofen Rawls berömda "the veil of ignorance" ska samhället utformas som om man skulle kunna hamna i vilken som helst av de positioner för vilken man föreskriver villkoren. Men är det så moderaterna tänker?

Individer med låg risk

Vår utgångspunkt är att alla har risker, livet består av många slumpmässiga faktorer. Även den som tillhör en grupp med låg risk har en viss sannolikhet att bli långvarigt sjuk eller arbetslös.

När medborgarna tar ställning till politiska förslag är det viktigt att inte bara tänka på hur det aktuella förslaget påverkar idag utan även i framtiden. Det finns alltid en osäkerhet om hur en individs liv kommer att se ut om ett eller tio år. Vet individen om hon/han kommer att vara för sjuk för att arbeta eller arbetslös om ett par år? Till viss del känner individen vissa risker, exempelvis om han/hon är rökare eller ej men ytterst få kan perfekt förutse utvecklingen av den personliga hälsan och arbetsmarknaden på lång sikt.

Ett exempel är risken för att drabbas av cancer eller akut hjärtinfarkt. Läsaren kan i tabell 3.4 studera risken beroende på ålder och kön för cancer och akut hjärtinfarkt. Risken för dessa sjukdomar ökar kraftigt med åldern.

Tabell 3.4 – Andel i åldersgrupper som drabbas av akut hjärtinfarkt (2000) och cancer (2003), procent.

Ålder	Män	Cancer	Kvinnor	Cancer
	Hjärtinfarkt		Hjärtinfarkt	
20-24	0,00	0,03	0,00	0,03
25-29	0,00	0,05	0,00	0,06
30-34	0,01	0,06	0,00	0,09
35-39	0,03	0,07	0,01	0,15
40-44	0,08	0,11	0,02	0,23
45-49	0,18	0,17	0,05	0,43
50-54	0,34	0,37	0,10	0,55
55-59	0,56	0,70	0,16	0,81
60-64	0,85	1,27	0,31	1,05
65-69	1,24	1,90	0,51	1,27
70-74	2,01	2,48	0,85	1,46
75-79	2,81	3,05	1,50	1,54
80-84	4,10	3,42	2,36	1,79
85-89	5,50	3,17	3,34	1,54
90-	5,73		3,73	
Totalt	0,68	0,63	0,46	0,47

Källa: Socialstyrelsen.

Att alla har en viss, om än i vissa fall relativt låg, risk att bli långvarigt sjuka eller arbetslösa innebär att det inte nödvändigtvis upplevs som önskvärt med ett försäkrat försäkringsskydd eftersom trygghet har ett värde. En inkomstförsäkring levererar trygghet då inkomsterna är skyddade när man blir sjuk eller arbetslös. Om ersättningen i en försäkring minskar om en ”skada” inträffar så minskar också försäkringens värde även om den skada man försäkrat sig mot inte inträffar. Detta eftersom den friske och sysselsatte kommer att leva med känslan av otrygghet. Vi har ingen metod att mäta värdet av denna upplevelse men vi tror att den är påtaglig.

Många betalar premier för sakförsäkringar för bilen och huset på 5 000 - 10 000 kronor per år som inte utnyttjas då huset inte brunnit och bilen inte krockat. Är hushållet därmed förlorare? Nej, leveransen i försäkringen ligger redan i tryggheten som kommer när premien är betald. Socialförsäkringens grundidé är att kompensera individer för inkomstbortfall så att de inte ska tappa i levnadsstandard. Väljaren kan därför inte veta hur de kommer att påverkas av moderaternas politik lika lite som han eller hon vet om huset kommer att brinna.

Moderaternas skattesänkningar ger därför individen inte främst mer konsumtionsutrymme utan mer utrymme och starka motiv att komplettera eller ersätta den offentliga försäkringen med en privat sådan. Väljaren måste vid sidan av den individuella risken överväga om en privat försäkring är effektivt och om de mindre försäkringskollektiverna kan hantera den risk de utgör till en lägre kostnad. Ju större försäkringskollektiv desto billigare försäkring.

Privata försäkringar innebär flera problem. Man kan som försäkringstagare bedömas tillhöra en grupp som utgör ett negativt urval och därmed få en hög premie. Försäringsgivare har intresse av att skumma grädden och bara försäkra dem med låg risk. Det tredje problemet, som finns i både offentliga och privata system är att försäkringar i sig kan påverka beteendet hos den försäkrade. För att förhindra dessa problem finns det starka drivkrafter för försäringsgivaren att få så mycket information som möjligt om individen och därmed riskeras den personliga integriteten med krav på t.ex. gentester.

Den som hävdar att vi överdriver kan fråga sig om staten hade förutsett den starka ökningen av det privata pensionssparandet efter reformeringen av pensionssystemet. Hushållen i Sverige har visat sig reagera vid minskad tilltro till offentliga system.

Rörligheten över tiden

Avsikten med moderaternas politik är att skapa förnyelse och dynamik i samhället. De utgår ifrån två föreställningar om välfärdsstaten. Den ena är att individer inte tillåts styra över sina liv. Den andra är att välfärdsstaten bidrar till att minska individens yrkesmässiga och sociala rörlighet genom att det finns större inslag av morötter än piskor.

Moderaterna skrev i sin budgetmotion hösten 2004 att:

Den socialdemokratiska välfärdsstaten bidrar till stelheter i ekonomin som förhindrar människor att genom egen flit, förkovran och arbete göra en inkomstkarriär. Höga marginaeffekter i skatte- och bidragssystem, ett enkelriktat och enhetligt utbildningssystem, konkurrenshinder som förhindrar att marknaden underminerar segregering, byråkrati som försvårar företagande, en otillräcklig riskkapitalmarknad och attityder som inte uppmuntrar människor att försöka bygga en bättre framtid genom eget arbete bidrar till att begränsa den sociala dynamiken.

Socialdemokraterna har styrt Sverige nästan oavbrutet i 70 år. Den fördelningen av välfärd, inkomster och möjligheter vi ser i dag är ett resultat av socialdemokraternas politik. Välfärdsstaten har bidragit till att öka människors trygghet och till att minska välfärdsskillnader, men det framstår också tydligt att stelheter, bristande dynamik och avsaknad av incitament i dag utgör det kanske allvarligaste hindret för människor att styra

över sina liv och öka sin välfärd. Brister i välfärdsstaten har blivit ett hot mot både rättvisa och välfärd. (Motion 2004/05:Fi231, s.21-22)

För att ha saklig grund för att endast föreslå mediciner som ska ge ökade drivkrafter måste man veta att huvudproblemet är just bristen på drivkrafter till arbete. Vi vet tyvärr att klassamhällen är persistenta i och med att ställningen i samhället i hög utsträckning ärvs, detta gäller även i Sverige. Exempelvis minskar den sociala snedrekryteringen till högskolan mycket långsamt trots den kraftiga expansionen av antalet högskoleplatser.

Moderaterna anser att den socialdemokratiska välfärdsstaten bidrar till stelheter i ekonomin. Stämmer detta? Ett sätt att svara på denna fråga är att jämföra den sociala rörligheten i de nordiska välfärdsstaterna med den i USA och Storbritannien.

En metod att mäta den sociala rörligheten är att studera sambandet, mellan föräldrars och söners inkomster. Därigenom kan man undersöka hur stor rörligheten är för dem som är födda i en viss klass. Sannolikheten att en son ska överta sin fattiga fars inkomstposition är större i USA än i Sverige (Björklund m.fl. 2000). Syskon i USA följer 2-3 gånger oftare än i Sverige och de andra nordiska länderna sitt syskons inkomstposition. Med andra ord, i de nordiska länderna, med mer inkomstutjämning, är den sociala rörligheten högre. Den amerikanska drömmen - att man "med egna händer" kan slå sig fram till en gynnsam position - är lättare att förverkliga i välfärdsnationer av nordisk typ än i de anglosaxiska länderna.

Enligt vår syn måste en så radikal medicinering som moderaterna föreskriver leda till en mycket stor ökning av sannolikheten att man kan flytta sig från sin position i de nedre decilerna för att den ska vara rimlig att beakta. Om rörligheten över tiden är låg kommer de besparingar som moderaterna föreslår att ensidigt missgynna den nedre halvan av inkomstfördelningen, dvs. de som har relativt svårt att påverka sin situation. Moderaternas politik är inte rättvis om individerna inte har möjlighet att i samma utsträckning påverka sin egen situation.

Den enkla tanken är att inkomstskillnader skulle skapa drivkrafter. Inkomstskillnader ger dock inte bara drivkrafter utan leder också till en ojämn fördelning av ekonomiska resurser, vilket i sin tur påverkar exempelvis ungdomars möjligheter och benägenhet att investera i högre utbildning. Barnens utbildningsbeslut styrs främst av föräldrarnas utbildningsnivå men påverkas troligtvis också av ekonomisk standard under uppväxten (Yngwe 2004).

Vi betvivlar starkt att förmågan att studera, arbeta hårdare eller starta företag kommer att öka hos låginkomsttagarna om deras inkomster sjunker. Detta är vad som brukar kallas inkomstskillnadernas dubbla karaktär, dvs. att incitamenten visserligen ökar men förmågan minskar. Ökar sannolikheten att barnen i låginkomsttagarfamiljer går vidare till universitetsstudier om de får mindre ekonomiska resurser under sin uppväxt?

Undersökningar av den ökade spridningen av inkomsterna i Storbritannien visar att denna minskade den sociala rörligheten (McKnight 2000). Resultaten visar att även ojämlikheten i livsinkomster ökade under samma period som inkomstskillnaderna steg. Att

Sverige har en högre social rörlighet än USA och att inkomströrligheten minskat i Storbritannien borde vara allvarliga varningstecken för moderaterna.

Hur många är fattiga?

Fattigdom betyder materiellt sett väldigt olika saker i olika länder. En fattig i Etiopien har inte mat för dagen medan en fattig i Sverige har en materiell standard som kanske medelklassen i Etiopien. Finns det då fattigdom i Sverige? Kanske inte absolut sett men dock relativt. I tabell 3.5 visas andelen fattiga så som den brukar mätas i internationella jämförelser. Det är tydligt att Sverige och de andra nordiska länderna har relativt få fattiga internationellt sett, detta gäller särskilt fattigdomen i barnfamiljer.

Tabell 3.5 – Andel fattiga (<50 procent av medianinkomsten) år 2000

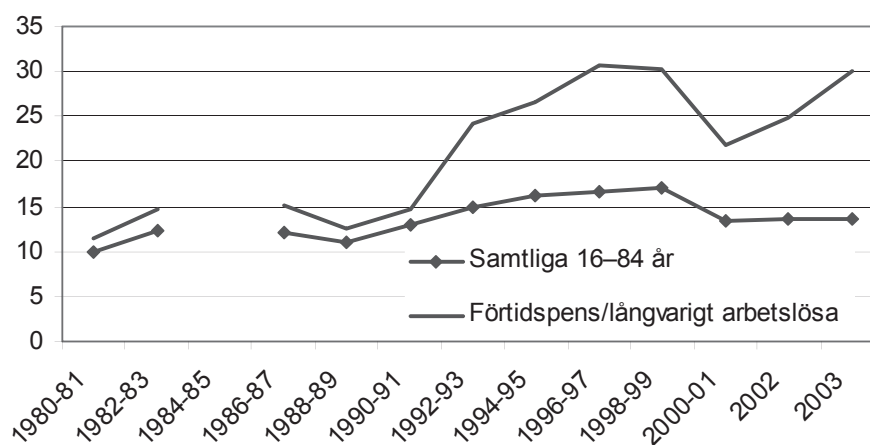
	Hela befolkningen	Barn	Äldre
Finland	5,4	2,8	8,5
Norge	6,4	3,4	11,9
Sverige	6,5	4,2	7,7
Nederländerna*	7,3	9,8	2,4
Österrike	7,7	7,8	13,7
Belgien	8,0	6,7	16,4
Tyskland	8,3	9,0	10,1
Kanada	11,4	14,9	5,9
UK*	12,4	15,3	20,5
Italien	12,7	16,6	13,7
Spanien	14,3	16,1	23,4
Irland	16,5	17,2	35,8
USA	17,0	21,9	24,7

*1999

Källa: LIS

En konsekvens av att vara fattig är att de ekonomiska marginalerna är väldigt små. Det är ofta svårt att få fram pengar till oförutsedda utgifter eller till och med till de förutsägbara utgifterna. När det gäller svårigheter att klara löpande utgifter för mat, hyra och räkningar föreligger stora skillnader mellan olika grupper. I hela befolkningen var det 14 procent som hade svårt med detta 2003, vilket var något högre än 1980. För de förtids-pensionerade eller långtidsarbetslösa har det skett en mycket kraftig ökning mellan 1990 och 2003, från 15 till 30 procent.

Figur 3.1 - Svårt klara löpande utgifter, procent.²⁵

Källa: SCB (ULF).

Som vi redovisat ovan har den grupp som moderaten vill ge ökade drivkrafter att gå tillbaka till arbete inte fått minskade drivkrafter sedan 1990-talets början. Tvärtom talar svårigheten för förtidspensionerade och långvarigt arbetslösa att klara mat och hyra för att de ekonomiska drivkrafterna till arbete redan är stora för dessa individer. Sänkt ersättning till 65 procent innebär mer kränkning än drivkrafter.

Att ha en låg inkomst skapar som visats ovan svåra problem med hushållsekonomin. Att inte ha råd med barnens skolutflykter eller att inte ens kunna köpa en begagnad cykel gör att individen känner sig mindre värd. Vi anser att fattigdom är en kränkning av individen som i största möjliga mån bör undvikas.

20 procents minskning av inkomsterna kan låta som en liten förlust av att inte arbeta. Men det är rimligt att utgå ifrån att hushållens beslut om arbete påverkas av deras "nödvändiga" levnadsomkostnader. Många hushåll har nödvändighetsutgifter, t.ex. mat, hyra och el, som motsvarar 2/3 av deras budget. De har således ungefär en tredjedel kvar till kontantmarginalen som ska täcka rörliga kostnader. En självrisk på 20 procent (80 procents ersättningsgrad) åter upp en stor del av utrymmet för rörliga kostnader. En sänkning av ersättningsnivåerna skulle innebära att en del hushåll hamnade under den nivå som de behöver för att klara sina nödvändighetsutgifter.

²⁵ I SCB:s undersökningar är frågan ställd på följande sätt: Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du haft svårigheter med att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar m.m.?

3.2 Moderaterna förstår inte den svenska modellen och vad välfärdsstaten syftar till

Välfärdsstaten omfördelar främst över livet för samma individ men också mellan individer. Den offentliga sektorn kan ses som ett försäkringsbolag som garanterar att hushållen får de pensioner, den vård och den omsorg som de förväntar sig. Syftet med de offentliga försäkringarna är att hantera olika skeden i livet då möjligheterna att försörja sig själv är mindre.

Vi menar att moderaterna inte förstår den svenska modellen och den svenska arbetslinjen som de förenklar till oigenkännlighet. Det finns drivkrafter som moderaterna inte ser. LO-ekonomernas syn är att man måste ta hänsyn till åtminstone följande faktorer för att beskriva vad som påverkar viljan att arbeta: *lönen, skatten, ersättningsnivåerna, intjänanderegler* samt de *offentliga tjänsterna*. Man måste inse att många faktorer påverkar arbetsutbudet och i vart fall känna den riktning de har.

Moderaterna och arbetslinjen

I politiken finns det en teknik som kallas för triangulering, det betyder att man tar delar av motståndarens politik och sammanför dessa med egna utgångspunkter till en ny politik. Nu försöker moderaterna ta över arbetarrörelsens arbetslinje och förena denna med sitt krav på lägre skatter. Men man måste veta vad man ska erövra! LO-ekonomerna hävdar att moderaterna inte förstår arbetslinjen och inte heller den svenska modellens grunder och varför den leder till ett högt arbetsutbud. Moderaternas triangulering görs därmed på ytan och inte på djupet.

Ger den svenska modellen med höga skatter för lite drivkrafter att arbeta för låg- och medelinkomsttagare? Moderaterna hävdar exempelvis i sin vårmotion att

undersökningar (visar) att uppemot 90 procent av alla kvinnor förlorar på att arbeta (s.11)

I moderaternas värld borde således kvinnor inte vilja arbeta. Men är de som varje dag går till ett arbete lurade? Förstår de inte sitt eget bästa eller har de kunskaper som moderaterna saknar? Moderaterna kan med sin enkla världsbild inte förklara varför, internationellt sett, så många – framför allt kvinnor – arbetar i Sverige.

Det är en märklig syn att svenska kvinnor skulle vara annorlunda än kvinnor i andra länder och arbeta trots att det inte är lönsamt. Det är inte vår syn utan den rimliga slutsatsen är att det lönar sig mer för kvinnor att arbeta i Sverige än i andra länder. Moderaterna har svårt att tolka den svenska arbetsmarknaden och jämställdheten!

Vi anser att arbetslinjen har tre delar:

1. Arbete ska löna sig inte bara genom lön utan också genom rätt till vissa försäkringar som man annars inte får. Detta gäller avtalsförsäkringar, föräldraförsäkring, barnomsorg, sjukförsäkring och framför allt pension utöver garantipensionen.

2. Den andra delen av arbetslinjen är att individer erbjuds alternativa möjligheter till sysselsättning. Olika aktiviteter som utbildning och praktik syftar till att stärka humankapitalet hos individen eller förhindra att det minskar. Humankapitalet är inte bara kunskaper i boklig bemärkelse utan också yrkeserfarenhet och mentala egenskaper som självförtroende.
3. Den tredje delen av arbetslinjen innebär krav på individen. Arbetslinjen innebär att individen ska visa tillräcklig sjuklighet eller arbetslöshet för att vara berättigad till ersättning från försäkringarna. Den ställer också krav på aktivitet från individen. Ett motiv för aktiva åtgärder är att innefatta människor i arbetslivets gemenskap och förhindra de negativa effekterna av utanförskap. Den alternativa sysselsättningen är också en metod att förhindra vad ekonomer kallar ”frivillig ledighet”. Detta är en mycket viktig s.k. extern effekt²⁶ som stärker ersättningsystemens legitimitet hos dem som finansierar försäkringarna men har låg sannolikhet att använda dem.

Moderaterna avviker från den traditionella svenska arbetslinjen främst i två avseenden. Dels vill de ensidigt använda krav utan att ge möjligheter och dels kommer de genom sänkta ersättningsnivåer försvaga intresset för att genom arbete kvalificera sig för försäkringarna.

Genom att höja avgifterna för en mindre förmånlig försäkring förändras tryggheten även för de grupper som har en relativt låg risk för arbetslöshet och sjukdom. För den som idag betalar för den trygghet som försäkringen ger snarare än det förväntade behovet kommer viljan att bidra till ett kollektivt finansierat system att minska. Om ersättningsnivåerna sänks kommer dessutom värdet av att arbeta att minska eftersom arbetet berättigar till en sämre försäkring än tidigare. Detta verkar mot ett minskat arbetsutbud. Det är dock mycket svårt att kvantifiera hur stor denna effekt är.

Moderaternas förslag till skattereform innebär att skatteandelen men inte marginals-katten minskar för dem som tjänar mer än 300 000 kronor om året. För dessa blir det således endast en inkomsteffekt av reformen, dvs. en högre inkomst som används för att köpa bland annat fritid. De skattningar av inkomsteffekten som finns på svenska data visar dock att denna är låg (Björklund m.fl. 1996).

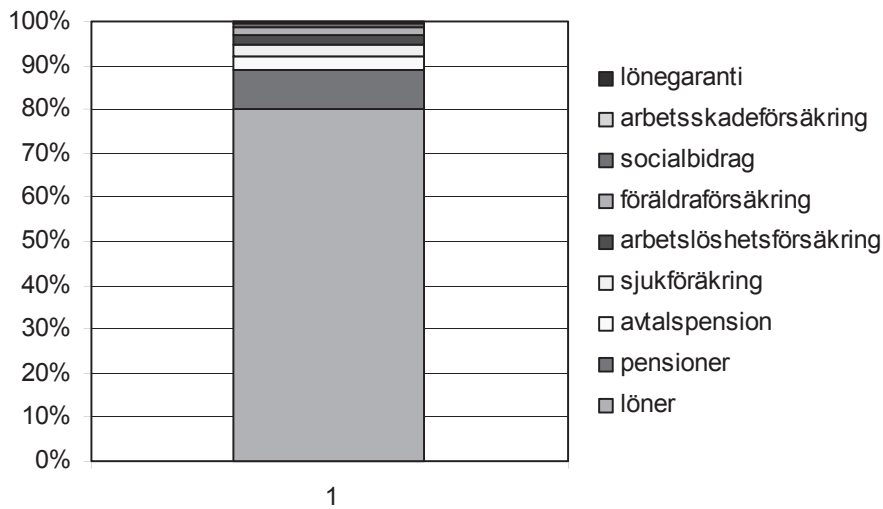
Ersättningsnivåer

Figur 3.2 visar hushållssektorns inkomstandelar. På lönen ligger försäkringsersättningar som individen erhåller men som i de allra flesta fall förutsätter tidigare arbete. De utgör, enligt nationalräkenskaperna, ca 20 procentenheter av den totala ersättningen från arbetet. Men det är 25 procent ovanpå lönen. Dessa ersättningar är givetvis inte jämnt fördelade bland hushållen utan vissa hushåll har relativt höga andelar av sina inkomster från inkomstersättningar och andra relativt låga andelar.

---

²⁶ Med extern effekt menas här att det påverkar andra eller annat än det som direkt ska påverkas.

Figur 3.2 – Hushållens inkomstandelar

Källa: Konjunkturinstitutet samt egna beräkningar.

När det gäller att delta i arbetskraften eller öka sin arbetstid så är följande kalkyl rimlig. Individen tjänar 100 kronor per timma före skatt. Men det är inte bara lönen efter skatt som räknas som inkomst. Att individen arbetar ger rätt till såväl offentliga som förhandlade förmåner. Via arbetsgivaravgiften betalar löntagarna en avgift för pension på 18,5 procent. Därtill ger arbete rätt till offentligfinansierad ersättning vid sjukdom, föräldraskap och arbetslöshet. Totalt uppgår de statligt bestämda arbetsgivaravgifterna till 32,7 procent av bruttolönen. En del av dessa avgifter är direkt individanknutna, försäkringsmässiga, som pensionsavgiften. Andra avgifter är skattenära, som den allmänna arbetsmarknadsavgiften på 3,7 procent. Merparten avgifterna är nära kopplade till vissa förmåner.

Därtill kommer för arbetare avtalade avgifter på 6,9 procent och för tjänstemännen är avtalsförsäkringarna hela 17,1 procent. Totalt är arbetsgivaravgifterna och premierna för avtalsförsäkringar cirka 40 procent för arbetare och cirka 50 procent för tjänstemän. Kompensation för arbetet är således mycket större än nettolönen, vilket individen beaktar. Ser vi det från kostnadssidan så kan således inkomsterna av att vara sysselsatt uppskattas till att ligga på 40-50 procent högre än lönen före skatt. Den försiktigare första redovisningen visar att 25 procent ovanpå lönen är den totala ersättningen som utgår från försäkringen till hushållen.

När individen går från sjukskrivning eller arbetslöshet till att vara i arbete så är kalkylen inte lika tydlig. Sjukskrivning och arbetslösheten är också pensionsgrundande. I detta fall så är det ökningen från 80 procent av lönen till full lön av inkomsten som ger ökade förmåner. De marginaleffekter som moderaterna redovisar är vilseledande eftersom de inte återspeglar lönsamheten av att arbeta.

Givetvis tror vi att ersättningsnivåerna har betydelse för arbetsutbudet men vi tror inte att de ensamt avgör detta. Henrekson och Persson (2004) finner i en undersökning av åren 1955 till 1999 ett starkt samband mellan ersättningsnivå och sjukfrånvaro i Sverige. Enligt deras analys skulle höjningen av ersättningsnivån från 75 till 80 procent som genomfördes 1999 på lång sikt öka antalet sjukdagar per sysselsatt med ca 5 stycken. Från 1990-talets mitt till idag har dock antalet sjukdagar ökat med ungefär 15. Det innebär att förändringen i ersättningsnivå endast kan förklara omkring en tredjedel av ökningen.

Självfallet är det ekonomiska mervärdet för sjukskrivna och arbetslösa av att gå till arbete relativt litet. Avsikten är att det ska vara en rimligt hög komptensionsnivå. Detta innebär att försäkringssystemen måste innehålla tydlig kontroll. Forskning när det gäller arbetslöshetsförsäkringen visar på att det är möjligt med en högre ersättningsnivå om det samtidigt finns inslag som minskar friheten för den arbetslöse (Fredriksson och Holmlund 2003a och 2003b). Detta är inte medtaget i de flesta modeller av ersättningsnivåernas betydelse trots att verklighetens försäkringar alltid har någon form av kontrollinstrument. Det pågår en successiv och påtaglig skärpning av tillämpningen och kraven både i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen. Detta arbete måste fortsätta.

Genom kontroll av att de bidragssökande verkligen är sjuka eller försöker finna nytt arbete kan den negativa effekten på utbudet av höga ersättningsnivåer kompenseras. Vi menar att en bättre väg att påverka arbetsutbudet är att vara strikt i tillämpningen av reglerna snarare än att hålla låga ersättningsnivåer.

De avtalade försäkringarna

På svensk arbetsmarknad är kollektivavtal grunden. Dessa innehåller bland annat regler om de avtalade försäkringar som arbetsmarknadens parter kommit överens om. Många av dessa avtalade försäkringar är tätt sammankopplade med de offentliga försäkringssystemen. Detta innebär att en sänkning av ersättningsnivåerna medför att en mängd avtal måste förhandlas om.

Arbetare och tjänstemän har olika kollektivavtalade trygghetssystem. Detta gäller både nivå och konstruktion. På grund av skillnader i konstruktion kan skillnaderna i nivå öka vid sänkta ersättningsnivåer. Exempelvis erhåller privatanställda arbetare som avtalsenlig komplettering 12,5 procent av *sjukpenningbeloppet* i inkomstlagen under 7,5 prisbasbelopp. Detta ger med nuvarande sjukpenningregler en sammanlagd ersättning på 90 procent av inkomsten (80 procent plus 12,5 procent av 80 procent). En sänkning av sjukpenningens nivå till 60 procent skulle för arbetarnas del ge en sammanlagd ersättningsnivå på 67,5 procent (60 procent plus 12,5 procent av 60 procent). Övriga grupper på arbetsmarknaden har sin avtalsersättning formulerad som 10 procent av *lönen*. Efter en sänkning av sjukpenningnivån till 60 procent skulle deras sammanlagda ersättningsnivå således bli 70 procent (60 procent plus 10 procent). En ny ersättningsnivå i de offentliga systemen kräver därmed omförhandlingar av kollektivavtalen för arbetare om de avtalade försäkringarna ska ge samma påslag i procentenheter på den lägre ersättningsnivån.

Vad ger effektiva ekonomier?

Det pågår en omfattande internationell diskussion kring varför USA har en högre sysselsättningsgrad än EU. Hur stor roll spelar EU:s högre skattekvot i detta avseende? Enligt en forskningssammanställning av Nickell (2003) skulle en ökad skattekil med 10 procentenheter minska sysselsättningsgraden med ungefär 2 procent. Därigenom har skatter en relativt liten men inte insignifikant effekt. Om man jämför Frankrike, Tyskland och Italien med USA så kommer skillnaden i skattekil på kring 16 procent förklara omkring 3 procentenheter av skillnaden i sysselsättningsgrad, vilket är ungefär en femtedel av den totala skillnaden.

Detta återspeglar skillnaderna mellan USA och Europa. På grund av de svenska institutionerna på arbetsmarknaden så lyckas Sverige nå ungefär lika hög sysselsättningsgrad som USA och väsentligt högre än övriga Europa, så varför måste då den svenska modellen avvecklas?

Huvuddelen av skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan länder förklaras därmed av andra förhållanden på arbetsmarknaden. Dessa kan vi i Sverige bestämma över själva. De kan utvecklas så att de leder till ökad sysselsättning men också till minskad sysselsättning. I Sverige har skatter sannolikt begränsad effekt för arbetsutbudet på grund av starka kompenserande mekanismer.

Det finns inte en väg!

Ofta ställs frågan om den ökade internationaliseringen kommer att innebära en konvergens mellan länder med olika typer av välfärdssystem (Velfaerdskommissionen 2005). Den utveckling som diskuterats mest i den svenska debatten är huruvida en konvergens nedåt av Sveriges skattenivå är oundviklig. I litteraturen diskuteras dock emellertid också huruvida det kommer att ske en konvergens uppåt eller om den så kallade persistenshypotesen gäller.

En *nedåtgående konvergens* är följden av att produktionsfaktorernas och produktionens rörlighet skapar konkurrens om skattebaserna. Det kan gälla såväl skatten på kapital som skatten på högutbildad rörlig arbetskraft. Dessutom kan skatterna på låginkomsttagare påverkas om det uppstår hård konkurrens avgjord av arbetskraftskostnaderna. Dessa krafter skulle således leda till att de nordiska länderna måste sänka sina skatter till en nivå närmare de anglosaxiska länderna. I en sådan utveckling kan moderaternas politik passa in eftersom den syftar till att sänka lönerna för löntagare som utsätts för konkurrens från låglöneländer. Löntagarna skulle då vara tvungna att sänka lönerna för att behålla jobben i Sverige och om denna strategi är framtiden så är LO:s politik föråldrad.

En *uppåtgående konvergens* kan komma från exempelvis ökande välstånd, förändrade könsroller och reaktioner mot den otrygghet som ökad internationalisering innebär. Dessa krafter skulle således leda till att allt fler ekonomier konvergerar mot de skatter som finns i de nordiska länderna.

Den tredje tesen är *välfärdstatens persistens*, denna bygger på att olika länder kommer att ha olika typer av välfärdssystem även i en internationaliserad ekonomi. Länder har skilda

historiska, institutionella och politiska förhållanden och kommer därför att utvecklas olika. Enligt Velfaerdskommissionen (2005) tycks empirin stödja denna tredje syn eftersom det hittills inte kunnat observeras någon konvergens i någondera riktningen.

Internationalisering kan leda till spänningar i inkomstfördelningen eftersom efterfrågan på vissa grupper ökar mer än på andra och utsattheten för importkonkurrens skiljer sig åt mellan branscher. Därmed blir kostnaden av internationalisering olika hög för olika individer. Särskilt för den äldre och relativt lågutbildade delen av arbetskraften innebär strukturomvandling ofta arbetslöshet. Vår slutsats är att moderaternas politik inte är i takt med tiden. Internationaliseringen kommer i Sverige troligtvis att öka efterfrågan på välfärdstatens anordningar och inte tvärtom.

3.3 Moderaterna ett lönesänkarparti

När ekonomer diskuterar sambandet mellan lön och sysselsättning använder de som regel en enkel modell med tre kurvor: en utbudskurva, en som beskriver arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft och en som beskriver lönesättnings sambandet. Intressant är att alla tre kurvor kan skifta, dvs. sambanden kan förändras.

Arbetsgivarnas efterfrågan minskar givetvis ju högre lönen är. Faktorer som kan förändra efterfrågan på arbetskraft vid en given lön är exempelvis:

- Graden av konkurrens
- Produktiviteten

Även *lönesättningskurvan* kan skifta så att lönen vid en given sysselsättning förändras, faktorer som kan påverka lönesättningskurvan är exempelvis:

- Om det finns en arbetslöshetsförsäkring, ersättningsnivån och ersättningsperiodens längd
- Fackets styrka
- Lönebildningens funktionssätt
- Inflationsmålets trovärdighet
- Arbetskraftsutbudet

Utbudskurvan för arbetskraft visar hur många som maximalt kan tänka sig att arbeta vid olika löner, denna påverkas av exempelvis:

- Normer kring pensionsålder och jämställdhet
- Pensionssystemets konstruktion

Moderaternas politik syftar framför allt till att skifta lönesättningskurvan nedåt genom att *försvaga fackets styrka*, moderaterna använder tre instrument för att åstadkomma detta:

- a. Sänkt a-kassersättning med 15 procentenheter
- b. Ett förvärvsavdrag
- c. Högre kostnad för att vara med i a-kassan och facket genom ökad egenavgift och slopad skattereduktion

Genom att sänka ersättningarna för arbetslöshet ökas de negativa konsekvenserna av att inte vara sysselsatt. Detta innebär att fackföreningarna blir mer återhållsamma i sina

lönekrav. Ett förvärvsavdrag bidrar till att sänka det relativa värdet av inkomstförsäkringarna och därigenom också till att minska facketets förhandlingsstyrka. Högre kostnader för att vara med i facket minskar organisationsgraden och bidrar också till svagare fack. Moderaterna vill göra det dyrare att vara med i en a-kassa genom att föreslå en högre egenavgift på 7,8 miljarder kronor och slopad skattereduktion för fackavgift och avgift till a-kassan motsvarande 3,4 miljarder kr. Alltså totalt 11,2 miljarder kronor högre kostnad för löntagarnas trygghetssystem eller drygt 3000 kronor person om året i snitt.

Effekten av en lönesänkingsstrategi är att efterfrågan kommer att öka på den grupp eller delarbetsmarknad som utsätts för lönesänkningar. Denna ökade efterfrågan kommer till priset av lägre lön alla och främst för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden.

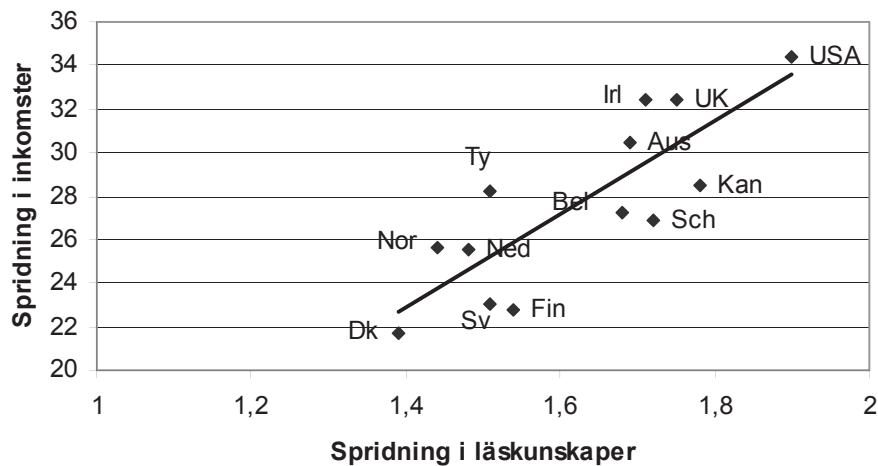
Finns det andra vägar?

Frågan är om det är värt priset med stora lönesänkningar för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden. Svaret är att det måste vägas mot den uppoffring i välfärd det innebär för denna grupp samt den spridning det får på andra löntagares löner. Det måste också vägas mot alternativa metoder att öka sysselsättningen som kan användas. Vi anser att det varken är önskvärt eller nödvändigt att gå denna väg.

Hittills har Sverige lyckats bättre med att sysselsätta dessa grupper i befolkningen än länderna i Kontinentaleuropa och minst lika bra som USA och Storbritannien. Det visar att det inte bara finns en väg. Det är en närmast evigt fråga hur lågt betalt det är rimligt att ett arbete är.

Den skandinaviska vägen är att öka arbetskraftens kompetens. Figuren nedan visar en stark samvariation mellan spridningen i inkomster och läskunskaper i olika länder. Den jämna fördelningen av baskunskaper innebär att Sverige också ska kunna ha en högre sysselsättning vid jämnare fördelning av inkomster än andra länder. Det är inte bara lönen som bestämmer sysselsättningsgraden utan lönen i förhållande till individens produktivitet. Eftersom Sverige har en internationellt sett jämnare kunskapsnivå så behöver inte en jämförelsevis jämn lönefördelning leda till lägre sysselsättning. Att medvetet välja att ha många lågproduktiva jobb när kunskapsnivån hos breda grupper av löntagare är hög är ett slöseri med deras kunskaper.

Figur 3.3 – Spridning i inkomster respektive kunskaper.

Källa: OECD.

När ekonomer jämför hur väl olika ekonomiska system fungerar tittar de på exempelvis BNP per capita, jämviktsarbetslöshet och produktivitet. De finner då att Sverige fungerar relativt väl även med höga skatter pga. hur väl arbetsmarknaden fungerar. Om moderaterna lyckas sänka den fackliga organisationsgraden ska de inte förvänta sig att arbetsmarknaden kommer att fungera som den gör nu. Med en lägre organisationsgrad kommer Sverige efter ett par decennier att få en ny typ av fackföreningar som är mer opportunistiska och ekonomin kommer att fungera sämre.

Moderaterna bortser från att minskad facklig förhandlingsstyrka har negativ inverkan på en del av de faktorer som påverkar lönesättningskurvan. Fackföreningar med stort inflytande, som tar hänsyn till alla löntagare och som ogillar arbetslöshet kommer att påverka jämviktsarbetslösheten nedåt. Moderaterna underskattar dessutom den effekt som sänkta löner får på utbudet av arbetskraft.

Moderaterna har en sammanhängande idé om hur de vill förändra den svenska arbetsmarknaden. De verkar syfta till att få den att mer likna en anglosaxisk arbetsmarknadsmodell. Så den enkla frågan är: om man lånar in anglosaxiska verktyg till Sverige kommer då den svenska arbetsmarknaden bli bättre än i USA eller kommer de verktyg som bidrar till att Sveriges goda resultat samtidigt att försvagas?

Vilka drabbas och hur mycket?

Det finns två arbetsmarknader. En för de med relativt goda inkomster och stor egenkontroll i arbetet, dominerad av manliga tjänstemän, och en för de med relativt låga inkomster och liten egenkontroll i arbetet, dominerad av lägre tjänstemanna- och arbetarkvinnor. I de nordiska länderna med en internationellt sett jämn lönefördelning så får de som arbetar i låglöneyrken starkare ekonomiska drivkrafter att arbeta. En sammanpressad lönestruktur kan alltså ge positiva effekter på arbetsutbudet men negativa effekter på sysselsättning och arbetslöshet.

För de arbeten där arbetskraften är relativt lätt utbytt kommer lönen att bestämmas av reservationslönen, dvs. den lägsta lön till vilken löntagarna kan tänka sig att arbeta. Idag ligger låglönesegmentet på den svenska arbetsmarknaden kring 15 000-16 000 kronor i månaden. För en arbetslös som söker arbete avgörs reservationslönen främst av ersättningsnivån, den kvarvarande möjliga tiden med ersättning och arbetsmarknadsutsikterna. En sänkt ersättningsnivå innebär att reservationslönen sänks för delar av arbetsmarknaden. Eftersom ersättningen i arbetslöshetsersättningen för den som tjänar 15 000 kronor i månaden sjunker med cirka 1000 kronor de första 100 dagarna är en möjlig bedömning att lönerna kommer att sjunka ungefär lika mycket.

Enligt Addison m.fl. (2004) är elasticiteten mellan ersättningen i arbetslöshetsersättningen och reservationslönen cirka 0,3 för Danmark och Holland. Om man antar att denna elasticitet gäller även för Sverige kommer 15 procents lägre ersättningsnivåer att leda till ca 5 procents lägre reservationslön. Det innebär att en reservationslön på 15 000 kronor i månaden skulle sänkas med ca 750 kronor. För låginkomsttagare skulle en sådan lönesänkning innebära en kraftig minskning av marginalerna.

Moderaterna har underskattat en viktig effekt. Valet berörda medborgare ställs inför är inte mellan sänkt ersättning och bra lön utan mellan sänkt ersättning och låg lön. Om reservationslönen sänks kommer arbetsutbudet att begränsas på den del av arbetsmarknaden som påverkas av sänkt reservationslön.

Det är här viktigt att påpeka att lönesänkningen är en effekt som kan ta lång tid. Internationaliseringen med ökad press på de lågavlönades löner kommer dock att verka i samma riktning och påskynda processen. Genom att sänka golvet för lönerna kommer hundratusentals löntagare med vanliga jobb att få se sin lön pressas nedåt. Moderaterna är numera inte främst ett skattesänkarparti utan ett lönesänkarparti för den nedre delen av lönefördelningen.

3.4 Moderaterna och jämställdheten

När moderaterna föreslår uppoffringar innebär det en riskomfördelning i ekonomin. Vår analys av moderaternas budgetförslag visar att framför allt LO-kvinnor kommer att få ta en ökad risk med moderaternas politik. Vilka individer i detta kollektiv som skulle bli vinnare respektive förlorare beror på vilka faktiska skador som inträffar.

Välfärdsstaten omfördelar risker från individen, familjen eller släkten till en oberoende aktör, i detta fall staten. Det innebär en maktförskjutning från den som bestämmer eller tjänar mest i familjen till de andra familjemedlemmarna. Detta medför att kvinnors trygghet blir mindre beroende av mannens inkomster och att barnens utbildningsmöjligheter inte huvudsakligen bestäms av familjens ekonomiska standard. Samtidigt flyttas ansvaret för delar av barnomsorgen och äldreomsorgen från familjen, vilket frigör arbetstid i hushållet. Kontrakten inom familjen blir därför annorlunda i offentligt finansierade välfärdstater än i andra välfärdssystem.

Tabell 3.6 visar tiden som män och kvinnor som deltar på arbetsmarknaden ägnar åt hushållsarbete per dag. Kvinnor lägger ned mer tid på hushållsarbete än män i alla de

undersökta länderna. Sverige är det land där skillnaden mellan mäns och kvinnors dagliga hushållsarbete är minst men den är fortfarande mer än en timma per dag.

Tabell 3.6 – Hushållsarbete för sysselsatta män och kvinnor, genomsnittlig tid per dag, 2002.

	Belgien	Tyskland	Frankrike	Finland	Sverige	UK	Norge
Kvinnor	3:53	3:11	3:40	3:21	3:32	3:28	3:26
Män	2:15	1:52	1:53	1:59	2:23	1:54	2:12
Skillnad	1:38	1:19	1:47	1:22	1:09	1:34	1:14

Källa: Eurostat.

Kvinnor utför 42 procent av allt marknadsarbete och männen 58 procent, av timmarna i hemarbete utför män 42 procent och kvinnor 58 procent. Svenska män arbetar mer hemma än män i andra länder. Men skillnaden är inte stor i förhållande till att svenska kvinnor arbetar väsentligt mer än kvinnor i andra länder.

Det av moderaternas förslag som tydligt syftar till att öka jämställdhet mellan könen, är möjligheten att köpa hemtjänster, 1,4 miljarder skulle satsas på detta. Om man antar att denna satsning får samma utfall som i Finland som nyligen infört avdrag för städtjänster i hemmen så skulle ungefär 12 000 helårsarbetstillfällen skapas. Men 1 timmas mer hemarbete i genomsnitt per vecka från männen mellan 20 och 64 år skulle innebära ungefär 70 000 helårsarbetande. Att öka jämställdheten i hemmet har därmed betydligt större betydelse än att införa avdrag för hushållsnära tjänster.

Utifrån ett jämställdhetsperspektiv bör beaktas att en grund för sk statistisk diskriminering är att kvinnor förväntas ta huvudansvar för hem och barn. Om inte fördelningen av ansvar för hushållet blir mer jämställd kommer kvinnor även fortsättningsvis ses som mer riskabla att anställa i förhållande till män, även om hushållsarbetet kan underlättas för vissa hushåll genom subventionerad service. Sett i ett helhetsperspektiv är det därför inte rimligt att se subventioner av hushållsnära tjänster som en jämställdhetsreform.

I länder med en relativt ojämn inkomstfördelning är hushållstjänster mer vanliga men ändå en blygsam del av sysselsättningen (OECD 2004). År 2000 bestod i Frankrike 1,2 procent av den totala lönekostnaden av privata hushållstjänster jämfört med 0,7 i Storbritannien och 0,2 i USA. I Sverige var det bara 0,02 procent.

Kvinnors frigörelse sker i första hand genom en generell, offentligt finansierad välfärdsstat, inte genom att flytta tillbaka risken från staten till hushållen. Det är bara en liten grupp av kvinnor som vinner på moderaternas version av frigörelse medan den övervägande delen förlorar. Som visas i tabell 3.7 har kvinnor i Sverige en internationellt sett hög sysselsättningsgrad.

Tabell 3.7 – Sysselsättningsgrad för kvinnor 2003, procent.

	15-64 år	25-54 år	55-64 år	Utbildning motsvarande högst grundskola, 25-64 år
Sverige	72,8	83,5	69,0	68,2
USA	65,7	78,8	59,9	57,0
EU-15	56,1	76,9	42,3	55,1

Källa: OECD (2004).

Länge förklarades skillnader i villkor och sysselsättning mellan kvinnor och män med att kvinnors humankapital var sämre än mäns. Detta är emellertid inte ett argument som är hållbart. Kvinnor har idag en något högre utbildningsnivå än män och i stort sett lika lång arbetslivserfarenhet.

Sverige är världsledande i fråga om jämställdhet, även om vi har en lång väg kvar till ett jämställt samhälle. Det tycks vara så att vår modell för jämlikhet och full sysselsättning lett till framgångar också på jämställdhetsområdet.

Individens beslut att arbeta eller inte påverkas av huruvida individen sammanbor med andra i ett hushåll. Här exemplifierar vi med ett gift par bestående av en manlig ingenjör och en kvinnlig undersköterska. Om lönen är mycket låg vill hushållen inte lönearbeta alls eftersom värdet av hemarbete och fritid överstiger den eventuella lönen. Man måste beakta att på en arbetsmarknad, där det är skillnad i lön mellan ingenjören och undersköterskan, så har det effekt på fördelningen av hemarbete och lönearbete. Ingenjörens inkomster påverkar undersköterskans arbetsutbud. Om hushållet vill ha samma inkomst efter skatt före och efter moderaternas skattesänkningar kan arbetstiden sänkas för undersköterskan eftersom ingenjören fått lägre skatt.

Om undersköterskans inkomst efter skatt minskar till följd av att lönen pressas så är emellertid effekten på hennes arbetsutbud oklar. Dels finns incitament att arbeta mer för att bibehålla hushållets disponibla inkomst och dels så lönar det sig mindre att arbeta.

Ju mindre löneskillnader, både före och efter skatt, desto jämnare kommer arbetsuppgifter i hemmet och i arbetslivet att fördelas. En politik som bidrar till att sänka låginkomsttagares inkomster kommer därför med stor sannolikhet att minska arbetsutbudet för den i hushållet som tjänar minst och minska jämställdheten i hemmet. Styrkerelationen mellan makarna riskerar att ändras till kvinnans nackdel.

Åtgärder för att motverka diskriminering av kvinnor i arbetslivet är verkningsfulla för att öka kvinnors arbetsutbud och sysselsättning. Vi ska ta två exempel.

Om kvinnor i offentlig sektor hade samma sysselsättningsgrad som i privata sektorn, dvs. 85 procent, så skulle en stor del av den offentliga sektorns långsiktiga behov vara finansierat. Det skulle behövas ca 180 000 färre personer år 2020 för att producera välfärdstjänsterna (LO 2004). Skatter och ersättningsnivåer är lika för offentligt och privat anställda så de kan inte förklara skillnaderna. Orsaken till kvinnors lägre sysselsättning måste delvis sökas i arbetsgivarnas beteende. I detta fall kommunerna som förhindrar kvinnor att arbeta så mycket de skulle vilja.

Om alla män arbetade 30 minuter mer i hushållet, dvs. delade arbetsuppgifterna hemma ungefär lika med kvinnorna så skulle kvinnors arbetsutbud kunna öka lika mycket. Låt oss anta att 1 miljon kvinnor skulle arbeta 0,5 timma mer per arbetsdag (2,5 timmar mer i veckan) så motsvarar det 90 000 fler heltidssysselsatta. Det skulle också vara en avgörande insats för välfärdstatens finansiering. Detta förutsätter dock att männen inte minskar sitt arbetsutbud i samma utsträckning som de ökat sitt hemarbete.

Offentliga tjänster

I Sverige betalas en mycket stor del av kostnaden för exempelvis utbildning, barnomsorg, vård och omsorg via den offentliga sektorn. De som betalar skatt i Sverige betalar för att hantera olika risker som exempelvis sjukdom.

I nedanstående text diskuteras arbetsutbudet för två typer av kvinnlig arbetskraft. Den kvinnliga överläkaren som tjänar 50 000 kronor i månaden och undersköterskan som tjänar 16 500 kronor i månaden. De kan själva välja om de ska lönearbeta eller inte. Eftersom kvinnor traditionellt sett har haft huvudansvaret för omsorg om barn och gamla, står valet ofta mellan att lönearbeta och betala någon för omsorgen om familjens barn och gamla eller att inte lönearbeta och själv ta hand om barn och gamla. Om kvinnan endast gör en ekonomisk kalkyl avgörs valet av lönen respektive kostnaden för att låta någon annan ta hand om omsorgen. Om lönen efter skatt är högre än denna kostnad kommer kvinnan att lönearbeta. I resonemanget utgår vi från att omsorgen om familjens barn och gamla i sin helhet är kvinnors ansvar. Detta är inte vår syn men tyvärr en relativt sanningsenlig om än förenklad beskrivning av verkligheten.

Om omsorgen om både barn och gamla i huvudsak finansieras av den offentliga sektorn kommer kvinnors val mellan lönearbete och omsorgsarbete i hemmet att påverkas. En offentlig finansierad omsorg gör det möjligt för kvinnor att lönearbeta.

Man kan likna detta vid om läkaren och undersköterskan bor på en ö med en väderberoende osäker färjeförbindelse och därmed inte kan erbjuda ett normalt arbetsutbud. Särskilt läkaren förlorar på detta eftersom hon kan få en relativt hög lön och är intresserad av att en bro byggs till fastlandet och arbetsmarknaden. Undersköterskan kan inte betala en påtaglig andel av bronns byggkostnad men är intresserad av att använda den.

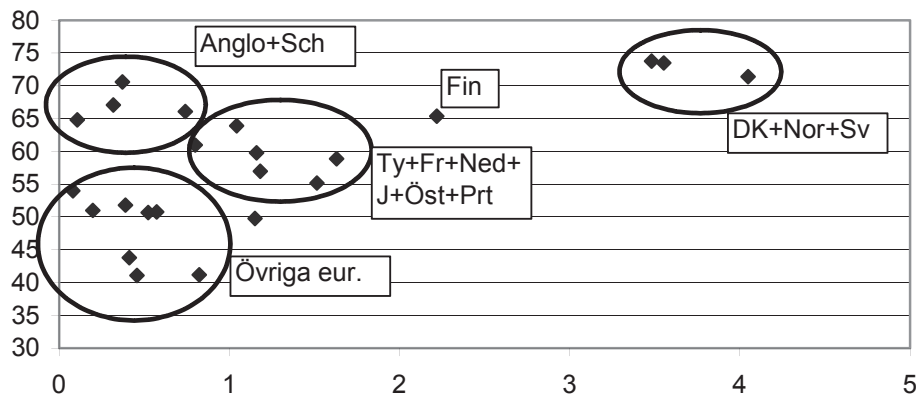
Bron är en kollektiv nytta och skulle troligtvis inte byggas om den finansierades genom privata avgifter och om den byggdes skulle den underutnyttjas eftersom priset skulle sättas för högt. Om kommunen finansierar brobyggnaden slås kostnaden ut på alla kommunens medborgare och inte bara på dem som just nu kommer att använda bron. Kommuninnevånarna kan dock antas vara intresserade av vårdpersonalens arbetsinsatser.

Läkaren skulle kunna använda 10 000 kronor för att betala en person som skötte om barnen och de äldre. Men 10 000 kronor i omsorgsavgift skulle innebära i stort sett hela lönen för undersköterskan och därmed i praktiken förhindra henne att arbeta. Mätt i absolut inkomst är värdet av en kommunalt organiserad omsorg större för läkaren eftersom henn-

es arbetsinkomster är högre. För undersköterskan är dock omsorgssubventionen mycket större i relation till hennes inkomst.

Vi visar i diagrammet nedan de offentliga utgifterna för barn- och äldreomsorg, som andel av BNP, samt kvinnors sysselsättningsgrad. De skandinaviska länderna som har högst sysselsättningsgrad är också de länder som lägger ned mest offentliga medel på barn- och äldreomsorg. Men det finns inget enkelt och tydligt samband. De anglosaxiska länderna som har låg skatteandel har också en hög kvinnlig sysselsättningsgrad. Det finns således olika vägar att välja och vissa länder klarar att få en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor medan andra inte lyckas. Jämförelsen försvåras här av att vissa länder så används avdrag mot skatten, vilket innebär att det offentliga stödet inte redovisas som skattefinansierad verksamhet.

Figur 3.4 – Kvinnors sysselsättningsgrad och de offentliga utgifterna för barn- och äldreomsorg som andel av BNP.

Källa: OECD samt egna beräkningar.

Moderaterna anser att:

på sikt bör skattetrycket ner till de nivåer som gäller för genomsnittet av OECD-länderna.²⁷

Det innebär att moderaterna anser att skattekvoten ska sänkas med cirka 15 procentenheter. Om de menar allvar med detta finns skäl att diskutera vilken samhällsmodell moderaterna önskar.

Om moderaterna vidhåller att de avser att sänka skatterna till genomsnittlig OECD-nivå så måste vi i bedömningen av deras politik också utgå ifrån att de kommer att reducera de kollektiva nyttigheter som gynnar framför allt kvinnors arbetsutbud. Vad vill moderaterna skära i för att komma ned 15 procent av BNP?

²⁷ <http://www.moderat.se/politik.asp?mainid=2&subid=41> (050527)

Föräldraförsäkringen

Moderaterna skriver angående föräldraförsäkringen i sin vårmotion:

Forskningen tyder på att en generös föräldraförsäkring bidrar till ett lägre arbetsmarknadsdeltagande för kvinnor och att försäkringen bidrar till att upprätthålla oskäligen löneskillnader mellan män och kvinnor.

Vi föreslår att ersättningen i föräldraförsäkringen sänks till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och motsätter oss en höjning av taken i föräldraförsäkringen.

När kvinnor tar ett större ansvar för barnen betyder det att sannolikheten ökar för att de kommer att avbryta sin yrkeskarriär för föräldraledighet, vara tillfälligt frånvarande för att vårda sjuka barn eller minska sin arbetstid för att hämta och lämna på dagis. Det är därför också angeläget att föräldraförsäkringen utnyttjas jämnt av både pappor och mammor. Det yttersta valet måste dock träffas av föräldrarna själva, varför vi moderater motsätter oss en s.k. individualiserad föräldraförsäkring. (s.46)

Föräldraförsäkringen förkortas i moderaternas förslag med en månad i den del som är inkomstrelaterad och de tre månaderna med sk garantiersättning, dvs 60 kronor per dag (180 kronor fr.o.m. 1 juli 2006), tas helt bort. Det ger 12 månaders föräldraledighet sammanlagt. Moderaterna vill som komplement till detta införa ett barnomsorgskonto om 3 000 kr/barn i åldrarna 1- 3 år. Denna ersättning räknas av om föräldrarna arbetar och barnet får en plats inom den kommunala barnomsorgen.

Moderaterna menar att forskningen tyder på att en generös föräldraförsäkring bidrar till ett lägre arbetsmarknadsdeltagande och att osakliga löneskillnader upprätthålls. De källor moderaterna hänvisar till (Henrekson 1993, 1999, 2004) innehåller dock inte forskningsresultat som entydigt pekar på att ersättningsnivåerna i föräldraförsäkringen i sig generellt påverkar kvinnors sysselsättningsgrad eller relativlöner negativt.

Henrekson (2004) pekar på positiva effekter av föräldraförsäkringen t ex så som incitament för kvinnor att arbeta före de får barn, vilket ökar kvinnors sysselsättning. Den som varit föräldraledig har dessutom rätt att komma tillbaka till sitt arbete och sina arbetsuppgifter. Men Henrekson menar dock att det inte entydigt finns positiva effekter av en generös föräldraförsäkring. Kvinnor som t ex vill göra karriär riskerar att förlora gentemot män då arbetsgivaren kalkylerar med att det är kvinnor som tar ut merparten av föräldraledigheten och alla kvinnor på så sätt riskerar att diskrimineras, oavsett om de skaffar barn eller ej.

Henrekson (2004) fokuserar på att det är kvinnor som tar ut den största delen av föräldraledigheten och att detta påverkar situationen i arbetslivet negativt. Han föreslår bl a en ökad individualisering av föräldraförsäkringen. På så sätt missgynnar föräldraledighet kvinnor i vissa avseenden, men det tycks vara det ojämsställda ansvaret och hushållsarbets fördelning som är problemet.

Det är alltså en mer jämlik fördelning av hushållsarbete och föräldraledighet som skulle kunna vara en lösning. I moderaternas politik föreslås det precis motsatta – man motsätter sig helt att delar av föräldraledigheten viks åt vardera föräldern.

Den enda, av oss, kända effektstudien av de ekonomiska konsekvenserna av föräldraledighet på aggregerade sysselsättningsgrader och löner är en studie av Ruhm (1998). Där används det faktum att i de nio europeiska länder, Sverige inkluderat, han analyserat använde kvinnor all eller nästan all föräldraförsäkring under den studerade tidsperioden, 1969-1993. Därmed kan kvinnor sägas utgöra behandlingsgruppen och män kontrollgruppen i ett naturligt experiment som studerar vilka effekter olikheter i ersättningsnivåer och i föräldraledighetens längd – vilka alltså antas påverka enbart kvinnor – ger på sysselsättningsgrader och timlöner.

Resultaten i Ruhm visar på positiva effekter på sysselsättningsgrader av en föräldraförsäkring. Även Sundström och Stafford har gjort studier som pekar på liknande resultat. I en studie från 1992 menar de att den svenska familjepolitiken minskar kostnaderna av att ha barn, samtidigt som det krävs att man genom arbete kvalificerar sig till föräldraförsäkringen. Utformningen av den svenska familjepolitiken stimulerar såväl födelsetalen, som kvinnors avlönade arbete positivt.

Ruhms studie visar samtidigt att i system med långvariga föräldraledigheter, minst nio månader, ger en negativ effekt på kvinnornas löner. I länder med sådana system minskar timlönerna för kvinnor med 3 procent. System där föräldraledigheterna är kortare förefaller däremot inte ha någon större negativ effekt på kvinnornas löner.

Men detta innebär inte att en generös föräldraledighet är negativ för jämställdheten. Det visar snarast att en fördelning av ansvaret där kvinnor tar allt ansvar för hem och barn och män är den huvudsakliga familjeförsörjaren missgynnar kvinnors löneutveckling i förhållande till mäns. Fördelningen av ledigheten borde därför vara mest intressant för att förändra kvinnors relativa löner gentemot män och för att komma åt lönediskriminering av alla föräldralediga – såväl kvinnor som män. Kvinnor tar idag ut cirka 84 procent av föräldraledigheten. Ett mer jämställt uttag av föräldraledigheten gör att yngre kvinnor skulle ses som mindre riskfyllda att anställa än idag och de skulle därmed få bättre lön och anställningsvillkor.

Vi menar att moderaterna inte har kunnat påvisa stöd för att deras förslag på en sänkning av ersättningsnivåerna skulle öka jämställdheten i arbetslivet, vare sig avseende relativlönerna eller sysselsättningen.

Men även om moderaterna inte kan bevisa sin tes så kan det vara intressant att resonera kring de jämställdhetsproblem de kan tänkas syfta på. Moderaterna menar sannolikt följande: Det finns sannolikt ett samband mellan att kvinnor tar ut den största delen av föräldraledigheten och deras svagare anknytningsgrad till arbetslivet samt att det förekommer ett oförklart lönegap mellan kvinnor och män. Då skulle en försämring av föräldraförsäkringen kunna innebära att kvinnor väljer att söka sig tillbaka till arbete tidigare efter att de fött barn, eftersom de inte har råd att vara hemma lika länge som med en generösare försäkring.

Skulle då moderaternas försämrade försäkring kunna få kvinnor att börja jobba tidigare för att de inte har råd att stanna hemma länge? Det är nog tveksamt om man tittar på moderaternas övriga familjepolitiska förslag som går i motsatt riktning.

För det första vill moderaterna helt ta bort individualiseringen av föräldraförsäkringen. Uttaget av mäns föräldraledighet har ganska väl anpassats till de två månader som finns vikta för pappan. Om vi förutsätter att mäns uttag av föräldraledighet fortsatt förändras mycket lite utan att fler månader än idag individualiseras riskerar moderaternas modell, där all individualisering tas bort, att leda till att männen är hemma mindre än idag. Även om moderaterna då kortar försäkringen med fyra månader kommer tid från de tidigare två så kallade ”pappamånaderna” i deras modell att tillfalla mamman. Fäderna kan i moderaternas fall ta ut ännu mindre föräldraledighet än idag. Detta får i så fall flera negativa konsekvenser för jämställdheten i arbetsliv och familjeliv.

Moderaterna kan sägas ”byta” en inkomstrelaterad ersättningsmånad, mot bl a en barn-anknuten peng som tillfaller familjen då barnet är mellan 1 och 3 år. Det är sannolikt också kvinnor som använder barnpengen till att korta sin arbetstid om det blir tillåtet. Förslaget om en sådan ersättning per barn riskerar att bli en verklig kvinnofälla. Att en allt större del av ersättningen i familjepolitiken knyts till barnet och inte föräldern genom den försäkring som ersätter inkomstbortfall ger sammantaget sannolikt en negativ konsekvens för kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Förslaget om barnpeng är inte tydligt i hur det ska räknas av och exakt till vad den kan användas. Moderaterna ska precisera sin familjepolitik i början av 2006 i en rapport från en familjepolitisk arbetsgrupp. I direktiven till denna grupp diskuteras möjligheten att införa en utökad rätt till tjänstledighet för föräldrar samt rätt till intjänande av pension vid hemmavarnande med barn. Denna typ av familjepolitik kan – självfallet slutligen beroende på hur den i detalj är utformad - sammantaget leda till ett minskat arbetskraftsutbud och svagare ställning på arbetsmarknaden för kvinnor.

Moderaterna vill öka möjligheten att fördela pensionsrättigheten mellan makarna och föreslår att premiepension på två liv ska vara det normala och att premipensionen enbart på sitt liv ska vara något som kräver ansökan. Moderaterna skriver i motion 2004/05:Sfs357 att:

En bättre möjlighet att överföra inkomstpension mellan makar skulle underlätta för familjer att låta en förälder arbeta mindre under småbarnsåren. Det skulle kompensera något på familjenivå att arbetsmarknaden inte är jämställd och kvinnor generellt sett därför tjänar mindre än män.

Detta förslag har flera effekter.

- Arbetsutbudet från maken som får pensionspoäng från mannen minskar eftersom drivkrafterna att kvalificera sig för pensionspoäng genom eget arbete minskar.
- Den i hushållet som tjänar minst får minskad självständighet mot höginkomsttagarmaken.

- Den tredje effekten är att kvinnors position på arbetsmarknaden försvagas eftersom arbetsgivarna får ytterligare skäl att statistiskt diskriminera kvinnor eftersom de inte har lika stor anledning att arbeta som män.

Vår slutsats är att moderaternas reformering av föräldraförsäkringen och pensionsrättigheterna riskerar att minska kvinnors arbetsutbud.

3.5 Förvärvsavdrag

Moderaternas föreslår ett generellt förvärvsavdrag för alla arbetande. Intresset för förvärvsavdrag som metod att öka sysselsättningsgraden för främst låginkomsttagare har ökat i OECD-länderna det senaste decenniet.

Talar den låga sysselsättningsgraden för utrikesfödda och ensamstående föräldrar för införande av motsvarande system i Sverige? Om man jämför olika länder så finns inget entydigt samband som säger att de anglosaxiska ekonomierna lyckas bäst med hög sysselsättningsgrad för ensamstående föräldrar. Tabell 3.8 visar att sysselsättningsgraden för ensamstående föräldrar var 64,6 procent i Sverige 1999, vilket kan jämföras med USA och som hade 67,7 procent och Storbritannien 36,8 procent. När det gäller sysselsättningsgraden för alla mödrar med barn under 6 år ligger Sverige långt högre än andra länder.

Tabell 3.8 – Sysselsättningsgrad bland ensamstående föräldrar och mödrar, 1999

	Sysselsättningsgrad bland ensamstående föräldrar, 1999	Sysselsättningsgrad bland mödrar med barn under 6 år, 1999
Sverige	64,6	77,8
Portugal	82,9	70,6
Belgien	49,2	69,5
Österrike	76,1	66,5
USA	67,7	61,5
Nederländerna	38,7	60,7
Finland	64,9	58,8
Frankrike	51,6	56,2
Storbritannien	36,8	55,8
Tyskland	49,7	51,1
Grekland	63,2	48,6
Italien	72,2	45,7
Spanien	64,9	41,8

Källa: OECD Employment Outlook 2001

I Sverige minskade andelen av de ensamstående kvinnorna med barn under 6 år som var sysselsatta kraftigt under 1990-talskrisen och har därefter inte återhämtat sig. 1990 var nära 80 procent i denna grupp sysselsatta medan motsvarande andel 2003 var något över 60 procent. Vilka är orsakerna till minskningen av de ensamstående kvinnornas sysselsättningsgrad? Vår syn är att sysselsättningen har minskat som konsekvens av lägre efterfrågan på arbetsmarknaden, vilket gör det svårare att finna sysselsättning för vissa grupper, och vidgade möjligheter att studera på högskolan.

Mellan 1996 och 2003 har margineffekterna sjunkit kraftigt för ensamstående med barn. För dem med ett barn har margineffekten minskat med 11,8 procentenheter och för ensamstående med två eller fler barn har den minskat med 11,1 procentenheter (Prop. 2004/2005:50). En kraftig minskning har även skett för samboende familjer med tre eller fler barn där margineffekten minskat med 10,2 procentenheter. För övriga hushållstyper är minskningen betydligt mindre och ligger mellan 3,6 och 6,3 procentenheter. Minskningen av ensamstående föräldrars sysselsättningsgrad i Sverige kan därmed inte ha orsakats av stigande margineffekter eftersom de sjunkit för i stort sett alla sedan början av 1990-talet.

När man studerar effekterna av förvärvsdag så jämförs arbetsmarknader med olika institutioner eller regelsystem. I USA och Storbritannien används selektiva insatser för dem med svag knytning till arbetsmarknaden, dessa har ofta kort utbildning och höga margineffekter i en miljö som avviker från den svenska.

USA och Storbritannien är arbetsmarknader med minimilöner. I länder med minimilöner finns en lägsta nivå som inte påverkas av marknadskrafterna utan regleras i lag. I Sverige påverkas avtalens lägstalöner både av fackets styrka och av marknadskrafterna. Den institutionella miljön är annorlunda i Sverige där en stor del av arbetskraften är med i akassan, vilket innebär att det finns ett administrativt kontrollinstrument för att påverka viljan att ta arbete. Likaså är reglerna för de generella försäkringarna för sjuk- och föräldraledighet viktiga instrument som används för att öka arbetsutbudet. Detta är ett fungerande alternativ till vidgade inkomstskillnader eller till att använda piska i form av lägre ersättningar.

Vår slutsats är att det inte finns rimliga skäl till att införa det generella förvärvsavgdrag som föreslås. Det bygger på en miljö med lägre sysselsättningsgrad, högre margineffekter och minimilöner, inte på en miljö med en kompensande arbetslinje och avtal mellan parterna.

4 Konklusion

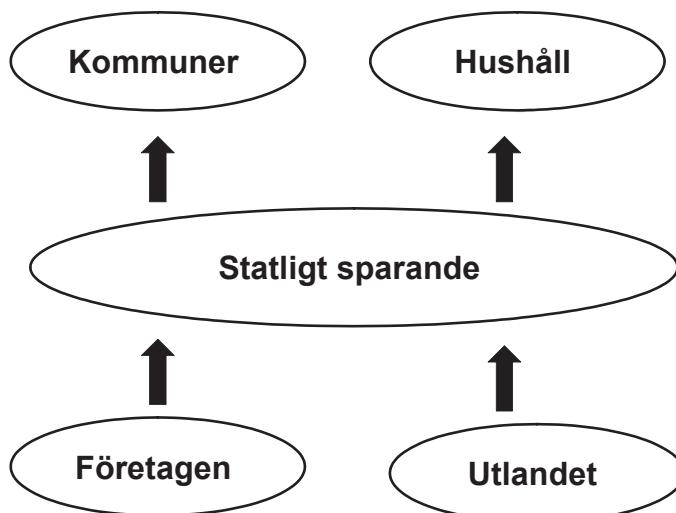
Moderaternas budgetmotion är 91 sidor lång. Vår analys av denna motion är nästan lika lång och då har vi endast behandlat de mest centrala delarna av moderaternas politik. Vi har gjort denna relativt omfattande analys för att ge väljarna vår bild av vad moderaternas politik kommer att innebära i ett större perspektiv. I detta avsnitt görs en konklusion som sammanfattar de viktigaste slutsatserna från rapporten.

1. Behovet av att förstå de finansiella strömmarna

För att förstå vad moderaterna gör behövs det en redovisning av de finansiella strömmarna mellan statens sparande och hushåll, offentlig sektor, företag samt utlandet. Det ger en första övergripande information om moderaternas politik.

År 2007 för moderaterna över ca 15 miljarder kronor till hushållssektorn och ca 3,5 miljarder kronor till kommunerna. Detta finansieras av att den finansiella strömmen till företagen minskas med ca 10 miljarder kronor och till utlandet med ca 7,5 miljarder kronor. Staten ökar enligt moderaternas förslag sitt sparande med ca 4 miljarder kronor.

Figur 4.1 – Finansiella flöden

Denna bild är central för att förstå de effekter som fås i en fördelningsanalys av hushållens ekonomi. Hushållssektorn får ca 15 miljarder kronor av andra sektorer, därigenom får i stort sett alla hushåll mer än tidigare med moderaternas förslag. Men var kommer dessa pengar ifrån? Moderaternas budget utgår från att den ekonomiska "kakan" är densamma men ändrar fördelningen. Som alla vet är det inte möjligt att både äta kakan och ha den kvar.

De pengar som dras in från företagen kommer främst från höjda arbetsgivaravgifter och minskad miljöpolitik. När det gäller stöd till företagens anställningar av arbetskraft övervältras de efter ett antal år till lönesumman, därigenom medför minskat stöd ett minskat löneutrymme för löntagarna i dessa företag. Vi säger inte att det är rationellt att behålla

dessa subventioner men ett slopande minskar hushållens inkomster. Från utlandet tas biståndet, det innebär att hushållen genom staten minskar sitt stöd till fattiga länder.

Vi anser att det är svårt att inte se de indragningar som görs från företagen och utlandet som minskad service för medborgarna. I vår fördelningsanalys har vi därför återfört dessa till hushållen. De återföringar som vi gör påverkar inte fördelningen av finansiella resurser mellan hushållen eftersom lika mycket har tagits från varje vuxen individ. Återföringen av kostnadsposter är en pararellförskjutning som syftar till att visa att alla hushåll inte får en ökad inkomst vid ett införande av moderaternas förslag om hänsyn tas till all finansiering.

Ett samhälle behöver kollektiva nyttigheter. Exempel på kollektiva nyttigheter är försvar och ordningsmakt. I moderna samhällen är kollektiva nyttigheter också samhällsservice som forskning, public servicemedia, det moderaterna kallar byråkrati samt bistånd till utvecklingsländer.

Moderaterna skär ned på kollektiva nyttigheter och fördelar ca 15 mdr kronor till hushållen. De anser att den alternativa nyttan hos individen är större än t.ex. av bistånd. Det förutsätter att individen enbart är intresserad av att maximera sin egen monetära inkomst och inte har en betalningsvilja för kollektiva tjänster. Moderaternas neddragning av biståndet motsvarar en tusenlapp per medborgare. Det behövs således en utgift på 1000 kronor till en biståndsorganisation för att kompensera för nedbantningen av biståndet med 7,6 miljarder kronor.

2. Moderaterna gör en omvänd Robin Hood

Det mest slående resultatet är att de som är arbetslösa eller sjukskrivna under minst 10 månader av ett år förlorar mycket på budgetförslaget i sin helhet. I genomsnitt förlorar dessa grupper motsvarande en dryg fjärdedel (26 procent) av sina nettoinkomster. Det innebär att de arbetslösa skulle förlora i genomsnitt 34 500 kronor och de sjukskrivna skulle förlora 42 900 kronor. Dessa resultat är föga förvånande eftersom dessa grupper får betala genom sänkta ersättningsnivåer men inte får del av den stora skattesänkningen som är arbetsinkomstavdraget.

Moderaterna säger att de inte längre för en traditionell konservativ intressepolitik. De som är förmögna eller har höga inkomster är dock vinnare. Moderaterna föreslår 10,1 miljarder kronor riktat till traditionella moderatväljargrupper genom 5,5 miljarder kronor i avskaffad förmögenhetskatt, 3,2 miljarder kronor i sänkt fastighetskatt samt 1,4 miljarder kronor i avdrag för hushållstjänster.

Moderaterna upprepar om och om igen att de har en ny politik genom skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare. Med är det sant? I decilgrupperna 2-4 är skattelättnaden 1,4-3,3 procent av nettoinkomsten medan individerna i decilgrupperna 4-10 skulle få en skattelättnad på 4-6 procent. Den tiondel av befolkningen som tjänar mest får 18 800 i lägre skatt medan låginkomsttagarna i decilerna 2-3 skulle få knappt en tiondel eller 1 500-1 600 kronor.

Av de 53 miljarder kronor som skatteförslagen, tillsammans med höjningen av a-kasseavgifterna, kostar fördelas 46 miljarder till befolkningen i arbetsför ålder (18-64 år). Av dessa 46 miljarder kronor skulle 37 miljarder eller 81 procent tillfalla den halva av befolkningen med högst nettoinkomster och 9 miljarder kronor eller 19 procent skulle tillfalla den halva av befolkningen med lägst nettoinkomster.

När fördelningen görs efter facklig tillhörighet visar det sig att moderaternas politik fördelar sig enligt en klass- och könstrappa där mest tillfaller SACO-män och näst mest TCO-män. SACO- och TCO-kvinnor får mer än LO-män. De enda tydliga förlorarna är LO-kvinnor. Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män oavsett facklig tillhörighet. Det är en av förklaringarna till att kvinnor halkar ner på denna trappa. LO-medlemmar har högre arbetslöshet än SACO- och TCO-medlemmar oavsett kön. Vilket är en av förklaringarna till att LO-medlemmar halkar ner på trappan.

Moderaterna föreslår att vissa individer eller hushåll ska göra kännbara uppoffringar för förhållanden eller egenskaper som individen själv svårligen kan påverka. Det är en tydlig och påtaglig omfördelning. Moderaternas politik är en omvänd Robin Hood-metod – att ta mycket från en avgränsad grupp sjuka och arbetslösa med mindre resurser och ge lite till många friska och sysselsatta med mer resurser.

Moderaterna utgår från att arbetslöshet till stor del är orsakad av faktorer som den enskilde själv kan påverka, t.ex. genom att söka arbete effektivare. Moderaterna tror inte att problemet är att individer inte kan gå från bidrag till arbete utan anser att de inte vill göra det eftersom ersättningsnivåerna är så höga. Vi har tidigare visat att det år 2003 var 13 personer i kö till varje jobb. Sökaktiviteten är bara en del av förklaringen till sannolikheten att få arbete. Viktigare är efterfrågan och faktorer som ålder, utbildning samt etnicitet som individen inte fullt ut kan påverka.

De vuxna invandrarna skulle med moderaternas politik förlora motsvarande 2,4 procent av sina nettoinkomster. Därigenom vill moderaterna skapa drivkrafter för invandrare att söka arbete mer intensivt. Men hur effektivt är det när en av förklaringarna till den låga sysselsättningsgraden bland invandrare är diskriminering? Vi förstår inte om moderaterna blundar för detta eller om de tycker att det är OK att invandrare betalar ett högre pris än andra för deras sätt att effektivisera arbetsmarknaden.

Svårigheten för förtidspensionerade eller långvarigt arbetslösa att klara mat och hyra har fördubblats sedan 1990-talets början. Sänkt ersättning till 65 procent innebär kränkning snarare än drivkrafter.

3. Kan hushållen förutsäga sina risker?

Man vet vilken inkomst man har idag men inte vad vet man om sin risk för ohälsa och arbetslöshet? Decilfördelningen redovisar inte utfallet för individen vid arbetslöshet eller sjukdom utan bara ett statistiskt snitt för decilen.

Leveransen i försäkringen ligger i tryggheten som kommer när premien är betald. Väljaren vet inte hur de kommer att påverkas av moderaternas politik lika lite som man vet om huset man försäkrat kommer att brinna. Man betalar premien för att känna sig trygg.

Ohälsan är 10 gånger högre i slutet av yrkeslivet än i yrkeslivets början. Risken för att drabbas av någon av de två stora folksjukdomarna, cancer och hjärtinfarkt, ökar markant efter 55 års ålder. Bland kvinnor i åldersgruppen 55-59 år är det varje år 0,16 procent som får en hjärtinfarkt och 0,81 procent som får cancer, för män är motsvarande tal 0,56 respektive 0,70 procent. I åldersgruppen 60-64 år stiger risken för hjärtinfarkt till 0,31 procent och 1,05 procent för cancer för kvinnor, för männen 0,85 respektive 1,27 procent.

Risken för att man ska få cancer eller hjärtinfarkt i dessa åldersgrupper är således över 1 procent. Om du på vägen till arbetet har en risk på hundra att bli livshotande skadad kommer du att vida extrema åtgärder för att undvika detta. Hushållen måste planera sina amorteringar och pensionssparande efter de påtagligt större risker de kommer att ha från 55 år och framåt. Vi tror därför inte att hushållen nöjer sig med 65 procenters ersättningsnivå utan att de kommer att komplettera de offentliga försäkringarna med privata alternativ.

På grund av de problem med asymmetrisk information som finns är privata försäkringar som regel dyrare än offentliga försäkringar. En grupp unga som har mycket stor sannolikhet att vara friska, har mycket höga inkomster och kan spara ihop till en privat sjukförsäkring kan vara vinnare på moderaternas politik. Detta förutsätter dock att de har tillräckliga marginaler att teckna försäkringar. En privat sjukförsäkring som tecknas när man är över 50 år gammal blir dyr för de flesta.

4. Omfördelning av styrka för sänkta löner

Genom att sänka ersättningarna för arbetslöshet ökas de negativa konsekvenserna av att inte vara sysselsatt. Detta innebär att fackföreningarna blir mer återhållsamma i sina lönekrav. Ett förvärvsavdrag bidrar till att sänka det relativa värdet av inkomst-försäkringarna och därigenom också till att minska fackets förhandlingsstyrka. Högre kostnader för att vara med i facket minskar organisationsgraden och bidrar också till svagare fack. Moderaterna vill göra det dyrare att vara med i en a-kassa genom att föreslå en högre egenavgift på 7,8 miljarder kronor och slopad skattereduktion för fackavgift och avgift till a-kassan motsvarande 3,4 miljarder kr. Alltså totalt 11,2 miljarder kronor högre kostnad för löntagarnas trygghetssystem eller drygt 3000 kronor per person om året i snitt.

Effekten av en lönesänkingsstrategi är att efterfrågan kommer att öka på den grupp eller delarbetsmarknad som utsätts för lönesänkningar. Denna ökade efterfrågan kommer till priset av lägre lön för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden.

Frågan är om det är värt priset med stora lönesänkningar för den berörda gruppen för att skapa mer jobb. Svaret är att det måste vägas mot uppoffringen i välfärd som det innebär för denna grupp samt den spridning det får på andra löntagares löner. Det måste också vägas mot alternativa metoder att öka sysselsättningen för gruppen som lönesubventioner

eller skyddad sysselsättning. Den skandinaviska vägen är traditionellt att öka arbetskraftens kompetens.

5. Effektiviteten i ekonomin.

Moderaternas världsbild är att uppemot 90 procent av alla kvinnor förlorar på att arbeta. De gör en i bästa fall ofullständig diagnos av Sverige problem. Moderaternas diagnos är att viljan att arbeta är för låg. För att moderaternas politik ska fungera så ska det huvudsakligen vara ersättningsnivåer och marginalskatter som styr arbetsutbudet. Moderaterna kan med sin enkla världsbild inte förklara varför, internationellt sett, många arbetar i Sverige.

Moderaterna förstår inte den svenska modellen och dess arbetslinje.

- Moderaterna ser inte kraven på intjänande av inkomster för att få del av föräldraförsäkring, barnomsorg, sjukförsäkring och framför allt pension utöver garantipensionen.
- Den andra delen av arbetslinjen är att individer erbjuds olika aktiviteter som utbildning och praktik som syftar till att stärka humankapitalet hos individen
- Den tredje delen av arbetslinjen innebär krav på individen. Arbetslinjen innebär att individen ska visa tillräcklig sjuklighet eller arbetslöshet för att vara berättigad till ersättning från försäkringarna. Krav ställs på att delta i arbetsmarknadspolitiska program och rehabilitering.

LO-ekonomernas syn är att man inte bra ska ta hänsyn till *skatten och ersättningsnivåerna*, utan också: *lönen, intjänanderegler* samt *subventionerade tjänster* som barnomsorg och äldreomsorg. Man måste inse att många faktorer påverkar arbetsutbudet och i vart fall känna den riktning de har.

Vad vill egentligen moderaterna? De vill ge en bild av deras reformer är inriktade på att göra det mer lönsamt att arbeta. Vi menar att det inte finns en konsekvent arbetsutbudslinje hos moderaterna. Det finns inslag i moderaternas politik som kan ge ett ökat arbetsutbud men en rad förslag går i motsatt riktning. Exempel på detta är sänkt skatt på fastigheter och förmögenheter, vilket ger en inkomsteffekt för hushåll som skulle minska arbetsutbudet.

6. Jämställdheten

Det mest uppseendeväckande med moderaternas politik är bristen på jämställdhetsperspektiv.

Besparingarna innebär att kvinnors sammanlagda ekonomisktutrymme minskar med 7000 kronor per år mot 5 500 kronor på män. Kvinnor får sänkt skatt med 6 100 kronor och män med 8 800 kronor per år. Den sammanlagda effekten av besparingar, sänkta skatter och satsningar är att kvinnor förlorar 1 400 kronor per år men männen vinner 1 800 kr.

Av alla sjukpenningdagar tog kvinnorna ut 63 procent och männen 37 procent. 25 procent av LO-kvinnorna och 15 procent av SACO-kvinnorna beräknas ta ut sjukpenningdagar varje år mot bara 6 procent av SACO-männen. Av föräldrapenningdagarna tar kvinnor ut 80 procent och männen 20 procent. Det betyder att sänkt ersättningsnivå särskilt kommer

att påverka kvinnor. Besparingar sker på LO-kvinnor med 9 800 kronor och på TCO- och SACO-kvinnor med 6 700 respektive 6 800 kronor, i gengäld sparas cirka 4 500 kronor på SACO-män.

Den genomsnittliga nettoinkomsten, dvs. efter skatt, är för LO-kvinnan 158 000 kronor per år vilket för henne till decil 5 i inkomstfördelningen för befolkningen i arbetsför ålder (16-64 år) medan LO-mannens nettoinkomst är 198 000 kronor om året vilket motsvarar decil 7. Med de nya moderaterna så skulle LO-kvinnor förlora 1 800 kronor och SACO-männen vinna cirka 10 200 kronor om året på moderaternas förslag. LO-männen vinner 2 100 kr.

Det betyder nu inte att alla män är vinnare i förhållande till kvinnor. Män med hög arbetslöhetsrisk eller sjuklighet kommer också att vara förlorare. Men de som är friska har bra betalda jobb och orkar arbeta är självfallet vinnare.

Moderaterna argumenterar att människor lever i hushåll och att det är den sammanlagda förändringen för hushållet som skall räknas. Men idén med den moderna välfärdsstaten är just individernas självständighet. I ett jämställt samhälle är det därför viktigt att räkna varje individs inkomster och inte förutsätta att vuxna skall vara beroende av andra vuxna hushållsmedlemmar för sin försörjning

Det är inte en effektiv väg mot ökad jämställdhet att försämra det sociala skyddet, vilket skulle missgynna kvinnor i förhållande till män. Lägre löner för låglöneyrken riskerar att minska arbetsutbudet för kvinnor och ändra maktrelationerna i hushållet. När det är skillnad i lön för de sammanboende i hushållet så får det effekt på fördelningen av hem- och lönearbete. Den ena personens förändrade inkomst påverkar den andres arbetsutbud. Kvinnors löner kommer att pressas nedåt eftersom deras lön oftare ligger nära reservationslönen medan män generellt har högre inkomster. Lägger man till detta att ohälsan hos kvinnor är högre så stärks bilden av att kvinnor förlorar i styrka mot männen.

5 Källor

Addison, J, M Centeno och P Portugal (2004), ”Key Elasticities in Job Search Theory: International Evidence”, *IZA Discussion Paper Series*, nummer 1314.

Bjurvald, M, C Hogstedt, S Marklund, E Palmer och T Theorell (2005), ”Vad kan förklara den höga sjukfrånvaron? Försök till syntes”, i *Den höga sjukfrånvaron – problem och lösningar*, Arbetslivsinstitutet.

Björklund, A, P-A Edin, B Holmlund och E Wadensjö (1996), *Arbetsmarknaden*, SNS-förlag.

Björklund, A, T Eriksson, M Jäntti, O Raaum och E Österbacka. (2000), *Brother Correlations in Earnings in Denmark, Finland, Norway and Sweden Compared to the United States*. Discussion Paper no. 158. IZA.

Fredriksson, P och B Holmlund (2003a), *Optimal Unemployment Insurance Design: Time Limits, Monitoring, or Workfare?*, Working Paper, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet

Fredriksson, P och B Holmlund (2003b), *Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research*, Working Paper, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet

Henrekson, M (1993), ”Jämställdhet ur incitamentsperspektiv”, *Ekonomisk debatt*.

Henrekson, M (1999), ”Tjänstesektorn och jämställdhet bland näringslivets högre chefer” *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*

Henrekson, M (2004), *Vägar till ökad jämställdhet i svenskt näringsliv*, SNS-förlag.

LO (2004), *LO om LU – Hur ska framtidens välfärd finansieras?*, LO-rapport.

McKnight, A (2000), *Earnings Inequality and Earnings Mobility, 1977-1997: the impact of mobility on long term inequality Employment*. Relations Research Series No.8, The British Department of Trade and Industry.

Nickell, S (2003), ”Employment and Taxes”, *CESifo Working Paper*, nummer 1109.

OECD (2004), *Employment outlook 2004*, OECD.

Ruhm, C. J., 1998, “The Economic Consequences of Parental Leave Mandates: Lessons from Europe”, i *Quarterly Journal of Economics*, Vol 113, sid. 287-317.

Sundström M och FP Stafford (1992), “Female labour force participation, fertility and public policy in Sweden”, *European Journal of Population*.

Yngwe, P-E (2004), "Forskning om ekonomisk utsatthet och barns livschanser", kapitel 7 i *Ds 2004:41*.

Velfærdskommissionen (2005), *Analyserapport – Fremtidens velfærd og globaliseringen*, rapport från den danska välfärdskommissionen.

6 Appendix 1: Sammanställning av moderaternas föreslagna reformer för år 2007

Besparingar år 2007, miljoner kr	Satsningar år 2007, miljoner kr	Skatter år 2007, miljoner kr	Inkomster 2007, miljoner kr
HUSHÅLL, summa besparingar	45 437	-7 800	-60 925
HUSHÅLL, summa satsningar	HUSHÅLL, summa skatteförändringar	HUSHÅLL, summa inkomster	HUSHÅLL, summa inkomster
Sjukförsäkringen	Extra barnbidrag till ensamstående och studerande	Arbetsavdrag	Höjd egenavgift a-kassor
Förtidspensioner	Barnomsorgskonto	Full uppräknig av skiktgränser	
Föräldraförsäkringen och familjepolitik		Skattereduktion för pensionärer	
Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetssöd		Skattereduktion för hushållstjänster	
Studiesöd (avskaffat rekryterings-bidrag, gemensam länenivå, mm.)		Höjt reseavdrag	
Hälsovård, sjukvård och social omsorg		Nej till regeringens höjningar av bensin- och dieselskatt	
Bostadspolitik		Slopad förmögenhetsskatt	
		Alternativ fastighetsskattesänkning	
		Övrigt	
		Ej avdrag fackavgift, inkl. avdrag a-kassa	
		Slopad avdragsrätt för övriga utgifter	
		Nej i slopad skatt för uti exepter	
		Nej i glesbygdsavdrag	
		Avskaffad förmån av personaldator	
		Höjd skatt på lågpriscigarettor och rulltobak	
ÖVRIGA SEKTORER, summa besparingar	30 722	-19 540	9 020
Varav nej till regeringens 20 000 platser	ÖVRIGA SEKTORER, summa satsningar	ÖVRIGA SEKTORER, summa skatter	ÖVRIGA SEKTORER, summa inkomster
Varav nej till friår	Vård och omsorg	Nystartsjobb	Akteutdelning
Minskad byråkrati	Utbildning och forskning	Slopad anställningsstöd	Banavgifter, tullverket
Nej till vårdgaranti och tillgänglighetspengar	Rättstygghet	Lägre skatt fämanbolag	
Nej till sysselsättningsstöd	Försvär	Naturgrus, bekämpningsmedel samt kärnkraft	
Minskad anslag till vuxutbildning	Infrastruktur	Minskad nedsättning för arbetsgivaravgifter	
Nej till frångeselskattförsk	Andrat kommunalt utjämningsystem	Avskaffad koldioxidskattfrielse för torv	
Minskad bidrag till vissa insatser i komuner och landsti	Försäkringskassan	Slopst stöd till rederinärigen	
Övrigt	Höjning av generella statsbidraget till kommuner	Slopst investeringsstimulans till hyres-och stuc	
Regionalpolitik	Övrigt		
Miljöpolitik			
Internationellt bistånd			
Lägre statsskudsranör pga lägre statsskuld			
SUMMA BESPARINGAR	76 159	-27 340	51 905
	SUMMA SATSNINGAR	SUMMA SKATTEFÖRÄNDRINGAR	SUMMA INKOMSTER
			7 252

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
026-24 90 26

Juni 2005
ISBN 91-566-2201-5
www.lo.se